

**MENORS I JOVES
DEL CARRER:
VISIÓ SOCIOJURÍDICA**

Fundació FICAT. Irma Rognoni (coord.)

Novembre del 2001

núm. **23**

Les persones que han participat en l'elaboració d'aquesta recerca són: Irma Rognoni (coordinadora), Ruth Garcia, Xavier Hernández, Borja Morodo, Mònica Nadal, Jordi Palou (autors) i Olga Felis, Josep M. García, Jordi Iglesias i Jessica Monge (col·laboradors).

Dades cedides pel Casal dels Infants del Raval
Amb el suport de la Fundació Jaume Bofill

Edició: Fundació Jaume Bofill
Provença 324 – 08037 Barcelona
Tel. 934 588 700 – Fax 934 588 708
fbofill@fbofill.org
www.fbofill.org

Impressió: Alta Fulla · *Taller*
Dipòsit Legal: B. 47.214.2001

ÍNDEX

Presentació	5
1. Informe de diagnòstic sistèmic	9
1.1 Metodologia	9
1.2 Anàlisi del qüestionari	11
2. Informe de propostes de solució	47
2.1 Drets marc	47
2.2 Disfuncions	62
Annex I.	
Projecte d'atenció jurídicosocial d'infants i joves immigrants indocumentats no acompanyats. Qüestionaris	121
1. Primer qüestionari	121
2. Segon qüestionari	123
Annex II. Referències	135
1. Legislació	135
2. Documentació	136

PRESENTACIÓ

La investigació que us presentem, iniciada l'octubre del 2000 i acabada el juny del 2001, es va fer en el marc de la col·laboració entre la Fundació FICAT, que té com a finalitat principal la defensa dels drets humans en les seves diverses vessants i que agrupa bàsicament advocats, i el Casal dels Infants del Raval que, a través del seu programa Màrhaba, atén menors i joves que viuen al carrer i compta amb referències necessàries per dur a terme un estudi d'aquestes característiques. La recerca ha comptat amb el suport de la Fundació Jaume Bofill que, al llarg dels dos darrers anys ha promogut recerques, debats i espais de reflexió per analitzar la situació dels menors i joves del carrer i per trobar respostes adequades a les seves necessitats educatives i d'integració social.

Aquesta recerca va néixer amb una doble finalitat. D'una banda, conèixer la realitat conflictual que posen de manifest al nostre país l'entrada, la permanència i la sortida de menors i joves provinents de països del nord de l'Àfrica. De l'altra, oferir vies de gestió i resolució interdisciplinàries d'aquest conflicte, partint de l'àmbit metodològic proposat des de l'òptica de la resolució de conflictes en sentit ampli.

Segurament ens trobem davant d'un dels macroconflictes socials que, durant les pròximes dècades, requerirà més atenció de tots els agents socials: individus, famílies, comunitats, administracions públiques i organismes de govern en les seves vessants educatives, socials, jurídiques, econòmiques, de treball, de cooperació internacional, sanitàries, turístiques, comercials, diplomàtiques, etc., institucions privades i organitzacions internacionals.

Partim del fet que el coneixement i reconeixement del conflicte és la base per poder construir relacions socials harmòniques. Pretendre evitar conflictes, maquillar-los o tractar-los amb mesures adreçades als efectes i no a les causes no fa sinó incrementar el seu abast, contribuir al seu agreujament i, en última instància, permetre o incitar l'augment de la violència directa, indirecta o estructural. Tenim la capacitat de "contemplar" aquest conflicte amb una distància determinada i preveure les situacions conflictives que poden generar: així, entre tots els agents socials implicats podem consensuar accions i no-accions efectives per conduir els processos conflictius de forma constructiva. Si això és així amb les per-

sones adultes que es veuen obligades o opten per desplaçar-se des dels seus països d'origen, encara és més important en relació als menors i joves que també arrisquen la seva vida i tot el que tenen per viure en el nostre país. Les persones adultes tenen una possibilitat –limitada, però certa– d'organitzar-se i actuar col·lectivament pel bé individual o comú. Els menors i els joves, en canvi, sovint ni tan sols tenen aquesta possibilitat... i aquests són la clau, el present i el futur de la integració sociocultural i comunitària.

Com que es tracta d'una anàlisi dissenyada bàsicament per trobar estratègies enfocades a la resolució de conflictes, en primer lloc va caldre elaborar un diagnòstic del conflicte, que el delimités, l'acotés i el definís amb la màxima precisió, per poder comptar amb la informació que, en un segon moment, ens permetés elaborar un informe de propostes de solució. Aquest informe conté una part on es tracten els drets marc que afecten als menors i joves de referència, i una altra part on es descriuen les disfuncions observades mitjançant el diagnòstic que permet detectar la causa de la disfunció i elaborar una proposta conseqüent, tendint a la seva resolució.

Aquesta investigació vol ser una aportació complementària per generar vies creatives que permetin transformar aquest macroconflicte social i els nombrosos conflictes individualitzats que es produeixen avui en l'àmbit objecte d'anàlisi.

Un conflicte d'aquesta magnitud no pot ser enfocat des d'un únic punt de vista. Requereix l'esforç, la capacitat de diàleg i d'escolta, la unió en una línia d'acció de tots els ens socials mencionats més amunt. Per aquest motiu, la recerca s'ha realitzat amb caràcter merament instrumental: ni la investigació ni la seva publicació per la Fundació Jaume Bofill s'han considerat una finalitat en si mateixes. En primer lloc, la recerca ha permès iniciar una sinergia amb alguns d'aquests ens socials ; en segon lloc, la seva publicació pretén que es converteixi en un instrument de treball complementari que permeti un efecte aglutinador; i, per últim, la publicació pot permetre el disseny d'estratègies amb els ens socials per introduir dinàmiques constructives a curt, mig i llarg termini. Hem de tenir en compte que alguns d'aquests menors estan entrant en dinàmiques greument destructives quant a desestructuració i exclusió social, toxicodependències i activitats delictives progressives en quantitat i gravetat, i que no incideixen exclusivament a Barcelona, sinó a tot Catalunya, l'Estat, la zona mediterrània i Europa com a macrosistema marc.

La investigació s'estructura en una primera part que ofereix una visió gràfica, tractada amb la màxima objectivitat i imparcialitat, de la situació conflictiva, que per si mateixa ja ofereix vies de reflexió i estudi. La segona part, i en funció de les disfuncions objectives detectades en el diagnòstic i enteses com a possibles símptomes d'un conflicte, esbossa vies creatives de solució, o resolució, dels conflictes o disfuncions esmentades. Aquestes vies tenen en compte enfocaments sistèmics a partir de les àrees de coneixement del dret, l'educació, l'àmbit social, la mediació social i altres vies de resolució de conflictes. En aquesta segona part, concretament als punts sobre *legislació i religió*, *l'Alcorà com a component dels codis legislatius* i sobre *l'accés a la delinqüència* se'ls ha titulat *Qüestions a tenir en compte*, perquè per la seva naturalesa, no es poden considerar disfuncions sinó elements que formen part del propi sistema i que han de ser assimilats.

En els resums visuals del recorregut dels menors i joves de referència es pretenia calcular el cost econòmic que per manca de dades no s'ha pogut dur a terme. Creiem que aquesta seria una dada a tenir en compte en l'anàlisi del conflicte.

De la gestió d'aquesta situació en dependrà bàsicament el nostre futur. Tant de bo tots aquests esforços permetin reconduir la situació present cap a formes i fons més harmònics, equilibrats i equitatius.

Irma Rognoni i Jordi Palou

1. INFORME DE DIAGNÒSTIC SISTÈMIC

1.1 Metodologia

Factors:

- Gran nombre de menors immigrants indocumentats no acompanyats en situació de risc.
- Gran nombre de menors immigrants indocumentats no acompanyats que es troben al carrer en una relació molt propera a possibles activitats delictives i que, en molts casos, utilitzen la cola com a substància tòxica.
- Gran volum de menors immigrants indocumentats no acompanyats que reiteren nombroses vegades l'ús de recursos disponibles i la seva situació personal i d'entorn es va deteriorant i tornant crònica.
- Gran volum de menors immigrants indocumentats no acompanyats que es converteixen en beneficiaris d'un recurs però aquests recursos es troben impossibilitats de produir efectes per fugues dels menors de programes i recursos.
- Creació d'un cercle de risc a l'entorn del qual es troben els menors immigrants indocumentats no acompanyats en què la situació es va agreujant a mesura que transcorre el temps, transformant-se en una població d'alt risc social.
- Incidència d'un factor multiplicador sobre el primer cercle de menors immigrants indocumentats no acompanyats, format per la incorporació de germans o altres familiars o amics provinents d'altres punts d'Espanya o de l'estranger.
- Gran volum de menors immigrants indocumentats no acompanyats que no disposen d'un expedient jurídic clarificat.
- Gran volum de menors immigrants indocumentats no acompanyats amb mancança d'expedient jurídic clarificat la qual cosa actua com a factor d'incertesa en l'abordatge sociojurídic de cada un dels expedients i per part de cada un dels agents socials que intervenen sobre aquests expedients, i que exerceix de factor incrementador de la cronificació de la situació en la qual es troben els menors de referència.
- Gran volum de menors immigrants indocumentats no acompanyats amb mancança d'expedient jurídic clarificat, i, per tant, amb incertesa ju-

rídica cronificada, que provoca un efecte contaminant sobre la resta d'elements socials a l'entorn del menor.

- Dispersió i desconeixement de dades, especialment pel que fa a l'expedient jurídicoadministratiu dels menors.

- Dades d'estudi basades majoritàriament en informacions i manifestacions informals dels menors.

- La dispersió, el desconeixement i l'obtenció informal de la informació a partir dels menors crea incertesa jurídica des de l'inici dels expedients jurídicoadministratius dels menors, cosa que dificulta la intervenció dels diferents agents socials.

- Necessitat urgent de palliació i treball sobre la prevenció i el tractament del conflicte.

Actuació:

- Creació d'un sistema per possibilitar l'anàlisi de les dades conegudes sobre els expedients dels menors.

- Creació d'un sistema per possibilitar l'anàlisi del conflicte en el màxim abast possible i amb VISIÓ D'ITINERARI, a l'efecte de circularitat, cosa que implica una anàlisi estàtica-present-actual d'aquest informe de diagnòstic estructural com el resultat del primer "cercle d'anàlisi".

Delimitació:

- Realització dels qüestionaris i posterior anàlisi dels 50 (46) expedients que formen o han format part del programa Màrhaba, essent el Casal dels Infants del Raval l'entitat que ha ofert les dades, referides a la totalitat dels expedients presents (TEP) en visió estàtica-present-actual com a primer "cercle d'anàlisi".

Possibilitat de futur (curt-mig-llarg termini):

- Susceptible de ser ampliat —un o més "cercles d'anàlisi"— en un futur.

Objectiu:

- Descripció de l'estat del col·lectiu de referència i detecció de les pos-

sibles disfuncions del sistema i subsistemes a l'entorn del col·lectiu, aportant elements a partir dels quals els agents socials que intervenen sobre el col·lectiu puguin procedir a la construcció de bases de futur (CBF) servint aquest document com a instrument de treball per a la gestió i resolució dels conflictes existents en el col·lectiu a través de la resolució jurídica dels expedients i la gestió dels conflictes jurídics i socials.

Procediment:

- Unió de tota la informació donada per la TEP, a fi de descriure l'estat actual del col·lectiu, estructurada en dos eixos: numèric, per variables predeterminades, i buidat, per anotacions textuais.

Mètode:

- Anàlisi global amb visió sociojurídica, sistèmica i de resolució de conflictes en sentit ampli.

1.2 Anàlisi del qüestionari: infants i joves immigrants indocumentats no acompanyats

Qüestionaris realitzats: 50

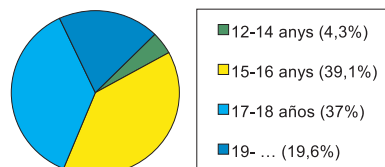
Qüestionaris completats: 46

DADES PERSONALS

1. Nom:

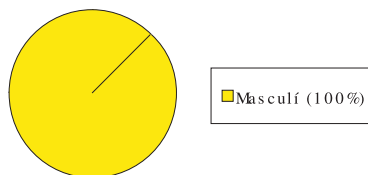
2. Edat:

12-14 anys:	2
15-16 anys:	18
17-18 anys:	17
19-... anys:	9

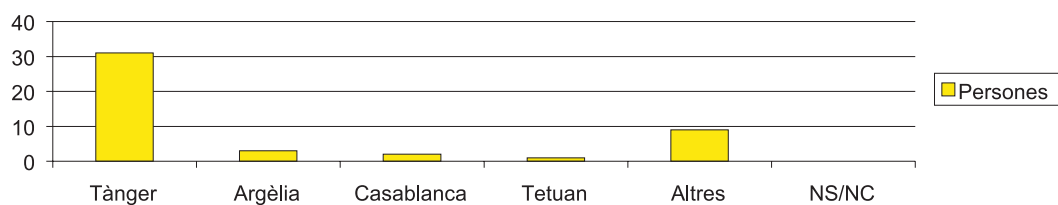
3. Gènere:

Femení	0
Masculí	46

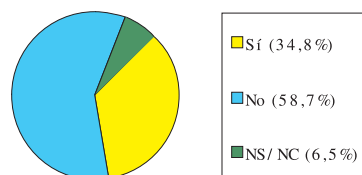
4. Lloc de naixement:

Tànger	31	Tetuan	1
Algèria	3	Altres	9
Casablanca	2	NS/NC	0

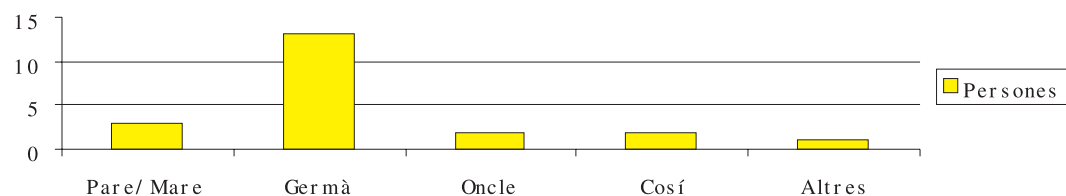
5. Referent familiar a Espanya:

Sí	16
No	27
NS/NC	3

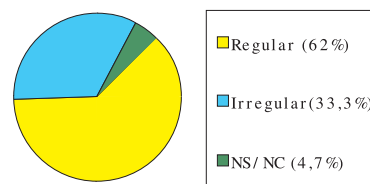
6. En cas de resposta afirmativa, grau de parentiu:

Pare / Mare	3	Cosí	2
Germà	13	Altres	1
Oncle	2		

7. Situació jurídica:

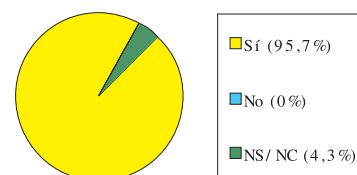
Regular	13
Irregular	7
NS/NC	1

Observacions: Dels 16 infants o joves que tenen referent familiar a Espanya un 81,2 % tenen com a referent un germà (53,8 % dels quals estan en situació regular). Del percentatge inicial un 30,7 % tenen, a més a més, altres referents familiars (dels quals el 50 % són pare i/o mare, que estan en la seva totalitat en situació regular).

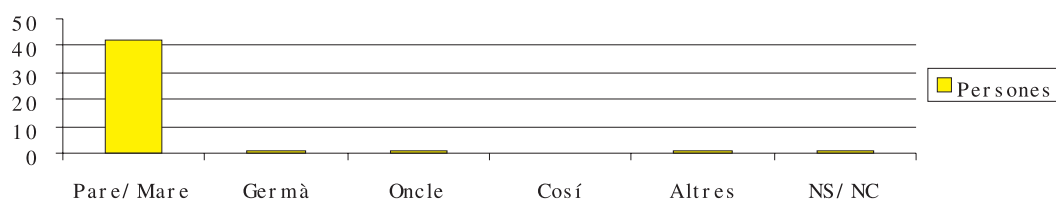
8. Referent familiar al país d'origen:

Sí	44
No	0
NS/NC	2

9. En cas de resposta afirmativa, grau de parentiu:

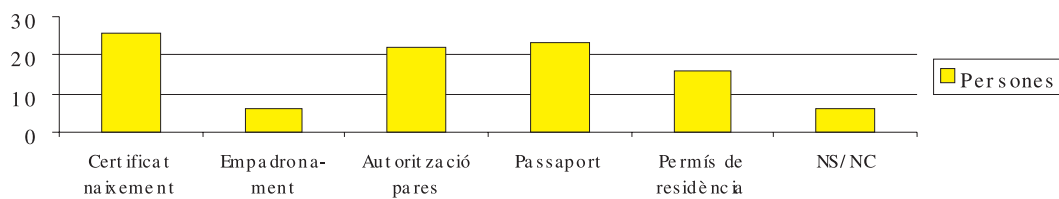
Pare / Mare	42	Cosí	0
Germà	1	Altres	1
Oncle	1	NS/NC	1

10. Documentació disponible:

Certificat de naixement	26
Empadronament	6
Autorització pares	22
Passaport	23

Permís de residència	16
Vigent	?
Caducat	?
NS/NC	6
Altres:	documentació altres centres

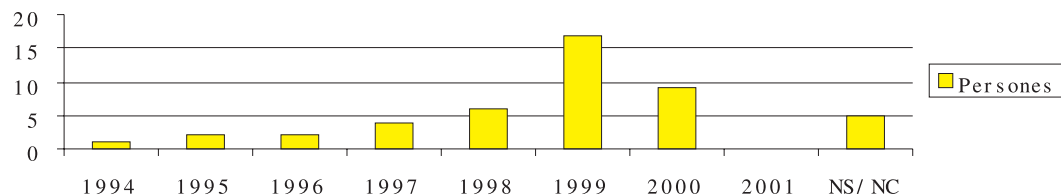

11. Observacions:

ITINERARI

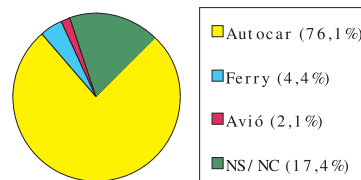
12. Any d'arribada a Espanya:

1994	1	1999	17
1995	2	2000	9
1996	2	2001	0
1997	4	NS/NC	5
1998	6		

13. Mitjà d'arribada:

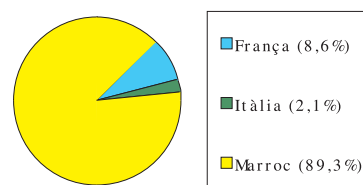
Autocar	35
Ferry	2
Avió	1
NS/NC	0

Observacions: *Els infants o joves que han arribat per mitjà d'autocar ho han fet amagats entre la carrosseria. Els que ho han fet per mitjà de ferry ha estat com a polissons.*

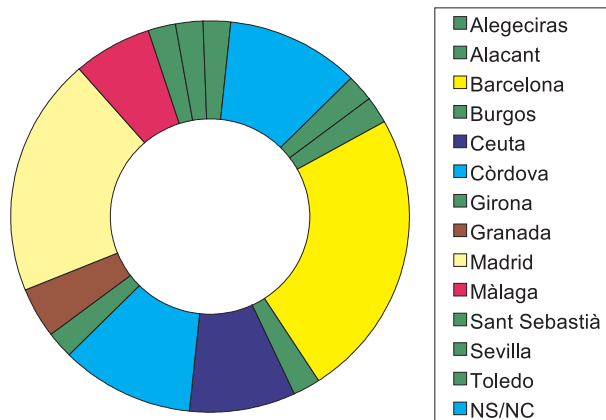
14. País de procedència, prèvia entrada a Espanya:

França	4
Itàlia	1
Marroc	41
Altres	0

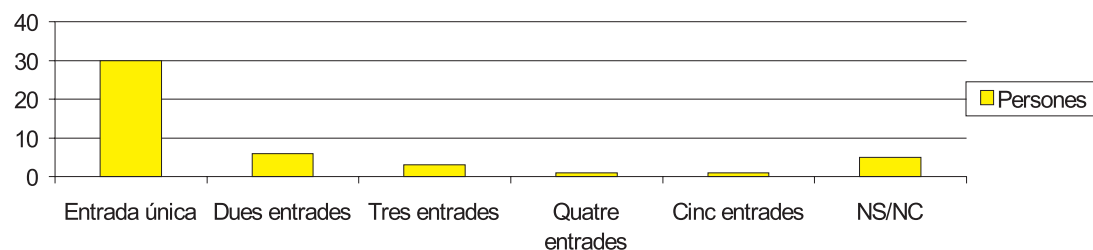
15. Primera localitat de referència a Espanya:

Algeciras	1
Alacant	1
Barcelona	11
Burgos	1
Ceuta	4
Còrdova	5
Girona	1
Granada	2
Madrid	9
Màlaga	3
Sant Sebastià	1
Sevilla	1
Toledo	1
NS/NC	5

16. Nombre d'entrades en territori espanyol:

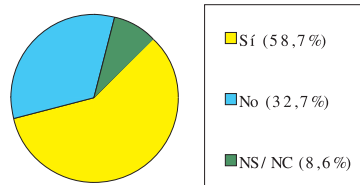
Entrada	30	Quatre entrades	1
Dues entrades	6	Diverses	1
Tres entrades	3	NS/NC	5

Observacions: El 24% d'infants i joves han realitzat dues entrades o més, que majoritàriament es produeixen a causa de repatriacions i expulsions. D'aquest percentatge, quasi la meitat (45,5%) realitzen més de dues entrades.

17. Ha estat a centres d'acollida diferents als de Catalunya a d'altres comunitats autònomes (CA).

Sí	27
No	15
NS/NC	4

ITINERARI (I): CENTRES DE COMUNITATS AUTÒNOMES DIFERENTS ALS DE CATALUNYA

18. En cas de resposta afirmativa (detallar les següents variables):

Madrid, Centro de Acogida Manzanares Madrid, Centro de Concepción Arenal

Nombre d'estades

als centres

13

Temps total d'estada

2505 dies
(83,5 mesos)

Temps mitjà d'estada

192,6 dies
(6 mesos i 13 dies)

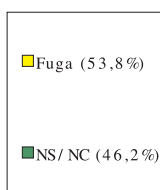
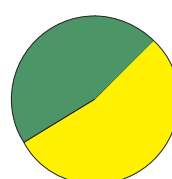
Sortida del centre

Fuga

7 (53,8%)

NS/NC

6 (46,2%)

Actuació jurídica:

Sí

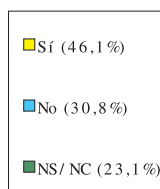
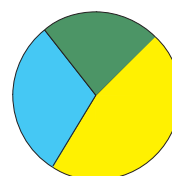
6

No

4

NS/NC

3

En cas de resposta positiva, quines?

Passaport

1

Permís de residència

0

Repatriació

6

Tutela

1

Ceuta, Centro de Menores San Antonio

Nombre d'estades
al centre

4

Temps total d'estada

240 dies

(8 mesos+

5 anys esporàd.)

Temps mitjà d'estada

60 dies (2 mesos)

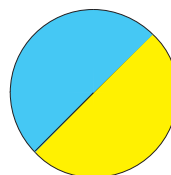
Sortida del centre

Fuga

2 (50%)

NS/NC

2 (50%)

Fuga (50 %)

NS/ NC (50 %)

Actuació jurídica:

Sí

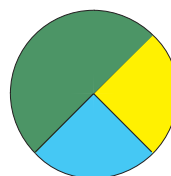
1

No

1

NS/NC

2

Sí (25 %)

No (25 %)

NS/ NC (50 %)

En cas de resposta positiva, quines?

Passaport

0

Permís de residència

0

Repatriació

1

Tutela

0

Burgos, Centro de Menores

Nombre d'estades
al centre

1

Temps total d'estada

45 dies

(1 mes i 15 dies)

Temps mitjà d'estada

45 dies

(1 mes i 15 dies)

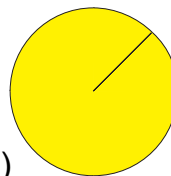
Sortida del centre

Fuga

1 (100%)

NS/NC

0

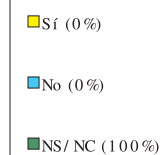
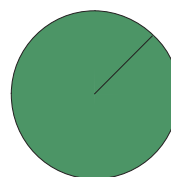

Fuga (100 %)

NS/ NC (0 %)

Actuació jurídica:

Sí	0
No	0
NS/NC	1

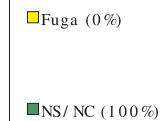
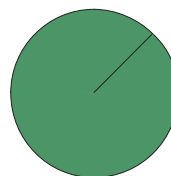

En cas de resposta positiva, quines?

Passaport	0
Permís de residència	0
Repatriació	0
Tutela	0

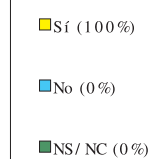
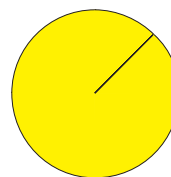
Algeciras, Centro de Cobra

Nombre d'estades al centre	1
Temps total d'estada	7 dies
Temps mitjà d'estada	7 dies
Sortida del centre	
Fuga	0 (0%)
NS/NC	1 (100%)

Actuació jurídica:

Sí	1
No	0
NS/NC	0

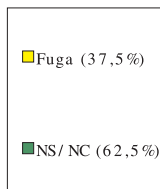
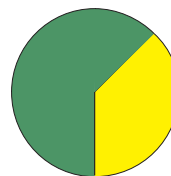

En cas de resposta positiva, quines?

Passaport	0
Permís de residència	0
Repatriació	1
Tutela	0

Málaga, Centro de los Capuchinos y Torremoreno
Málaga, Casa Hermano

Nombre d'estades als centres 8
 Temps total d'estada 660 dies
 (22 mesos)
 Temps mitjà d'estada 82,5 dies
 (2 mesos i 20 dies)

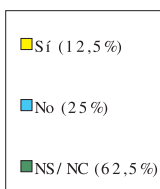
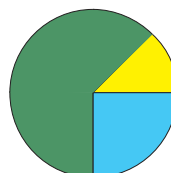

Sortida del centre

Fuga 3 (37,5%)
 NS/NC 4 (62,5%)

Actuació jurídica:

Sí 1
 No 2
 NS/NC 5

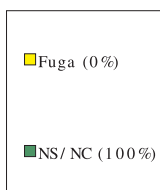
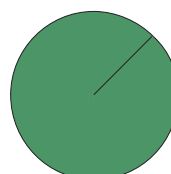

En cas de resposta positiva, quines?

Passaport 0
 Permís de residència 1
 Repatriació 0
 Tutela 0

Granada, Centro Bermúdez Castro

Nombre d'estades al centre 3
 Temps total d'estada 130 dies
 (4 mesos i 10 dies)
 Temps mitjà d'estada 43,3 dies
 (1 mes i 13 dies)

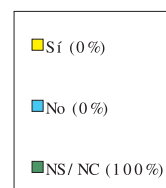
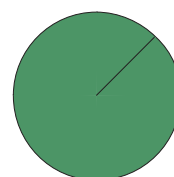

Sortida del centre

Fuga 0 (0%)
 NS/NC 3 (100%)

Actuació jurídica:

Sí	0
No	0
NS/NC	3

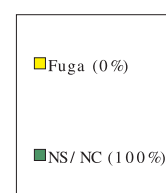
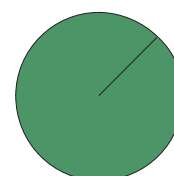

En cas de resposta positiva, quines?

Passaport	0
Permís de residència	0
Repatriació	0
Tutela	0

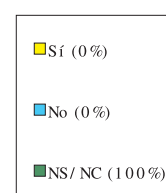
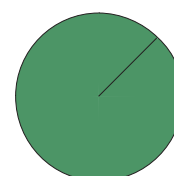
Almería, Centro de Menores

Nombre d'estades al centre	1
Temps total d'estada	...
Temps mitjà d'estada	...
Sortida del centre	
Fuga	0 (0%)
NS/NC	1 (100%)

Actuació jurídica:

Sí	0
No	0
NS/NC	1

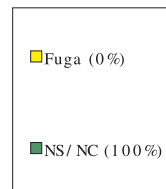
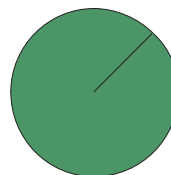

En cas de resposta positiva, quines?

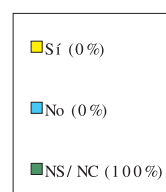
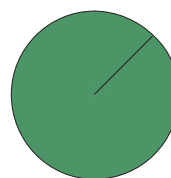
Passaport	0
Permís de residència	0
Repatriació	0
Tutela	0

Sevilla, Centro de Menores

Nombre d'estades al centre	2
Temps total d'estada	...
Temps mitjà d'estada	...
Sortida del centre	
Fuga	0 (0%)
NS/NC	2 (100%)

Actuació jurídica:

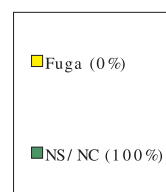
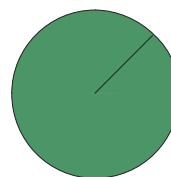
Sí	0
No	0
NS/NC	2

En cas de resposta positiva, quines?

Passaport	0
Permís de residència	0
Repatriació	0
Tutela	0

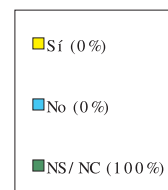
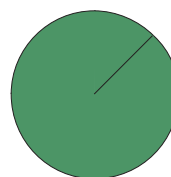
València, Centre de Menors

Nombre d'estades al centre	2
Temps total d'estada	...
Temps mitjà d'estada	...
Sortida del centre	
Fuga	0 (0%)
NS/NC	2 (100%)

Actuació jurídica:

Sí	0
No	0
NS/NC	2

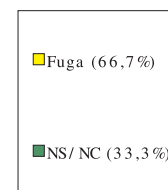
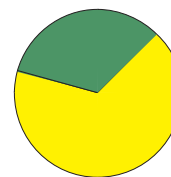

En cas de resposta positiva, quines?

Passaport	0
Permís de residència	0
Repatriació	0
Tutela	0

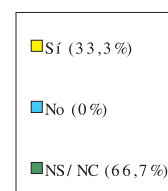
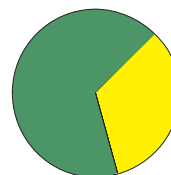
Còrdova, Centro de Menores

Nombre d'estades al centre	6
Temps total d'estada	1470 dies (49 mesos)
Temps mitjà d'estada	245 dies (8 mesos i 3 dies)
Sortida del centre	
Fuga	4 (66,7%)
NS/NC	2 (33,3%)

Actuació jurídica:

Sí	2
No	0
NS/NC	4

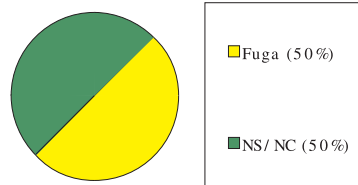

En cas de resposta positiva, quines?

Passaport	0
Permís de residència	0
Repatriació	0
Tutela	2

Toledo, Centro de Menores

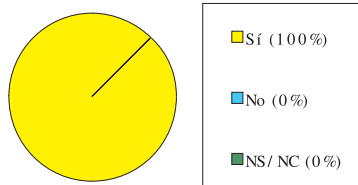
Nombre d'estades al centre	2
Temps total d'estada	900 dies (30 mesos)
Temps mitjà d'estada	450 dies (15 mesos)

Sortida del centre	
Fuga	1 (50%)
NS/NC	1 (50%)

Actuació jurídica:

Sí	2
No	0
NS/NC	0

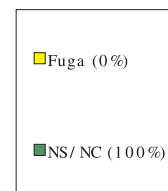
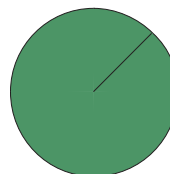

En cas de resposta positiva, quines?

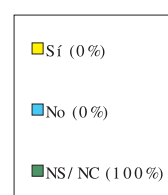
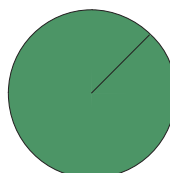
Passaport	0
Permís de residència	1
Repatriació	0
Tutela	2

Alacant, Centro de Menores

Nombre d'estades al centre	1
Temps total d'estada	...
Temps mitjà d'estada	...
Sortida del centre	
Fuga	0 (0%)
NS/NC	1 (100%)

Actuació jurídica:

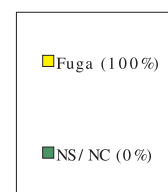
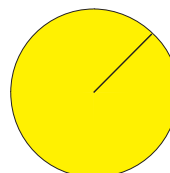
Sí	0
No	0
NS/NC	1

En cas de resposta positiva, quines?

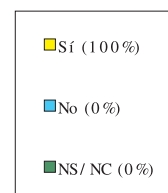
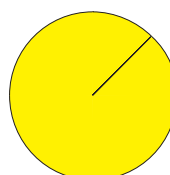
Passaport	0
Permís de residència	0
Repatriació	0
Tutela	0

Centro de Menores (sense lloc ni nom de referència)

Nombre d'estades al centre	1
Temps total d'estada	90 dies (3 mesos)
Temps mitjà d'estada	90 dies (3 mesos)
Sortida del centre	
Fuga	1 (100%)
NS/NC	0 (0%)

Actuació jurídica:

Sí	1
No	0
NS/NC	0

En cas de resposta positiva, quines?

Passaport	0
Permís de residència	0
Repatriació	1
Tutela	0

ESQUEMA VISUAL · RESUM DE DADES

Nombre d'infants/joves que han estat en centres: *27 infants/joves*

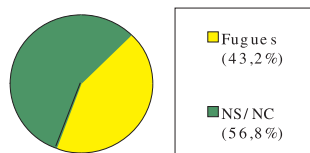
Nombre d'estades totals que hi han estat: *44 estades en centres*

Nombre mitjà d'estades a centres en què han estat: *1,6 estades*

Temps total d'estada a centres d'acollida: *198,6 mesos (5.957 dies)*

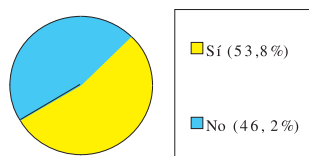
Temps mitjà d'estada a centres d'acollida: *8,6 mesos (259 dies)*

Motiu de sortida en les 44 estades a centres: *19 fugues i en 25 casos no es disposa de dades*

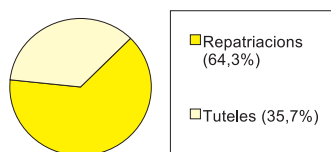

Actuacions jurídiques (sobre un total de 26 expedients d'infants/joves):

Sí 14 No 12

Tipus d'actuacions jurídiques endegades pels centres:

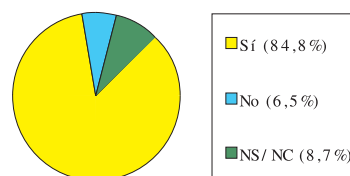

OBSERVACIONS GENERALS DE L'ITINERARI (I):

- De forma complementària a les anteriors dades i pel que fa al temps total d'estada a centres d'acollida a d'altres comunitats autònomes, consta que un jove ha estat cinc anys de forma esporàdica en els referits centres i en tres expedients no es coneix aquesta dada; aquestes dades, per tant, no han estat comptabilitzades ni en els valors totals ni en els valors mitjans.
- Pel que fa al nombre de centres totals, en què han estat els infants o joves, en el resultat no es comptabilitza un dels expedients atès que no consten les dades de referència.
- Dels 44 centres d'estada arreu de l'Estat, excepte Catalunya, s'han produït 19 fugues, la qual cosa representa un 43,2% de fugues en centres.
- Pel que fa al nombre d'actuacions jurídiques realitzades en els centres, en el resultat no es comptabilitza un dels expedients atès que no consten les dades de referència.
- Dels 14 expedients, on consta la realització d'actuacions jurídiques, s'han objectivat un total de 17 actuacions jurídiques.
- En relació a aquests 14 expedients, en 9 casos l'actuació jurídica que s'ha dut a terme ha estat la repatriació, el que representa el 64,3% dels casos, més de la meitat de les quals s'han produït als centres de Madrid.
- D'aquests 14 expedients, 5 han estat encaminats a la tutela, la qual cosa representa el 35,7%, concentrats bàsicament als centres de Còrdova i Toledo, i en un cas a Madrid.

19. Ha estat a centres d'atenció a menors a Catalunya¹:

Sí	39
No	3
NS/NC	4

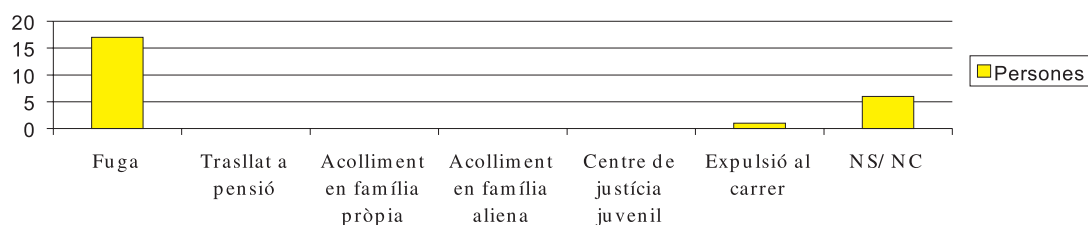
Observacions: *S'han considerat a l'efecte d'aquesta pregunta tant centres de justícia juvenil com centres de dia o de nit, a més a més de la tipologia de centres pròpiament dits, atesa la complexa realitat en la qual es troben immersos tots els agents implicats en el conflicte de la immigració d'infants i/o joves.*

ITINERARI (II): CENTRES D'ATENCIÓ A MENORS A CATALUNYA

20. En cas de resposta afirmativa:

Centre: CENTRE D'ACOLLIMENT-ESTREP

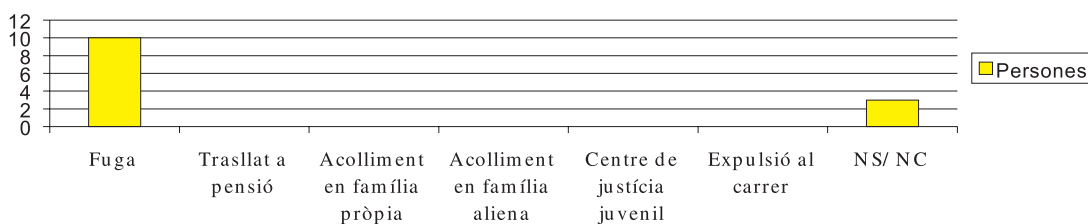
Nombre d'estades al centre	24	
Temps total d'estada	2595 dies (86 mesos i 15 dies)	
Temps mitjà d'estada	108,1 dies (3 mesos i 17 dies)	
Sortida del centre		
Fuga	17	(70,8%)
Trasllat a pensió	0	(0%)
Acolliment en família pròpia	0	(0%)
Acolliment en família aliena	0	(0%)
Centre de justícia juvenil	0	(0%)
Expulsió al carrer	1	(4,2%)
NS/NC	6	(25%)

Observacions: *En aquest cas les 23 estades al Centre ESTREP corresponen a 23 infants i/o joves. En un dels casos es produeix una expulsió del Centre per conducta agressiva manifestada pel menor. En un altre cas es produeix una expulsió del Centre per problemes amb un educador. En un altre cas la sortida del Centre es produeix per majoria d'edat, remetent el jove directament al carrer.*

Centre: EMERGÈNCIES-LLEDONERS

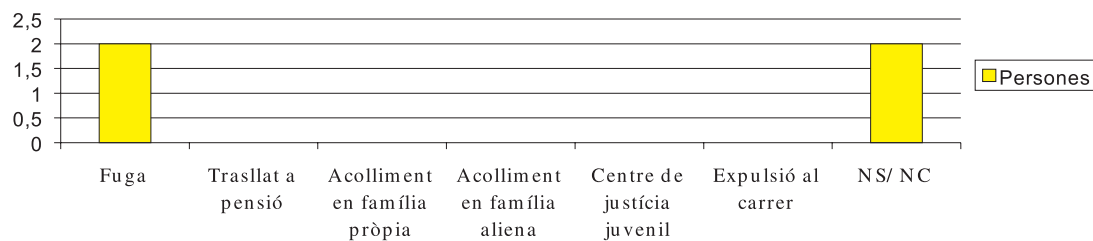
Nombre d'estades al centre	13	
Temps total d'estada	351 dies + esporàd.	
	(11 mesos i 21 dies)	
Temps mitjà d'estada	27 dies + esporàdiques	
Sortida del centre		
Fuga	10	(76,9%)
Trasllat a pensió	0	(0%)
Acolliment en família pròpia	0	(0%)
Acolliment en família aliena	0	(0%)
Centre de justícia juvenil	0	(0%)
Expulsió al carrer	0	(0%)
NS/NC	3	(23,1%)

Observacions: *En un cas l'infant o jove fugí a causa de sentir-se "fora de lloc". En altre cas fugí perquè es troba "desplaçat". El 50 % dels infants o joves que entren en aquest Centre fan entrades esporàdiques a més a més del temps mitjà.*

Centre: CENTRE D'URGÈNCIES ROURE

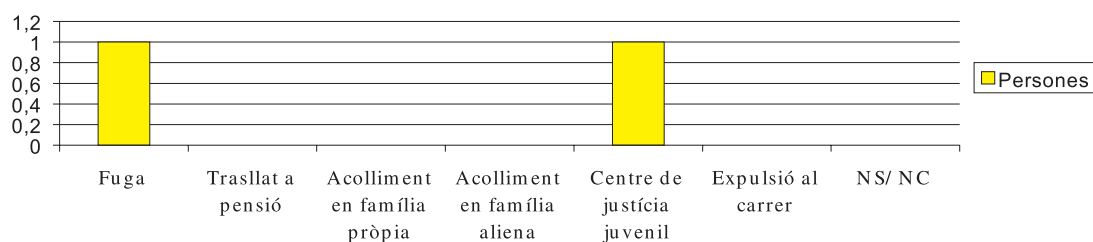
Nombre d'estades al centre	4	
Temps total d'estada	45 dies + esporàd. (1 mes i 15 dies)	
Temps mitjà d'estada	11,2 dies + esporàdiques	
Sortida del centre		
Fuga	2	(50%)
Trasllat a pensió	0	(0%)
Acolliment en família pròpia	0	(0%)
Acolliment en família aliena	0	(0%)
Centre de justícia juvenil	0	(0%)
Expulsió al carrer	0	(0%)
NS/NC	2	(50%)

Observacions: *El 50% dels infants o joves que entren en aquest Centre fan entrades esporàdiques a més a més del temps mitjà.*

Centre: CENTRE RESIDANCIAL D'ACCIÓ EDUCATIVA (CRAE), sense lloc ni nom de referència

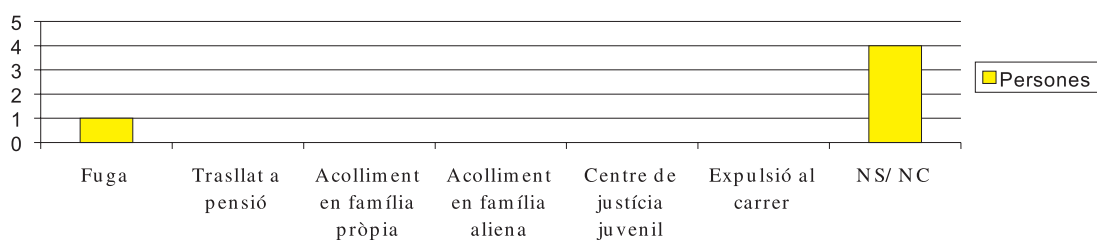
Nombre d'estades al centre	2	
Temps total d'estada	240 dies (8 mesos)	
Temps mitjà d'estada	120 dies	
Sortida del centre		
Fuga	1	(50%)
Trasllat a pensió	0	(0%)
Acolliment en família pròpia	0	(0%)
Acolliment en família aliena	0	(0%)
Centre de justícia juvenil	1	(50%)
Expulsió al carrer	0	(0%)
NS/NC	0	(0%)

Observacions: *Les dades recollides en aquest gràfic corresponen al mateix infant o jove; s'ha de destacar que ha fugit del centre de justícia juvenil al qual va ser derivat.*

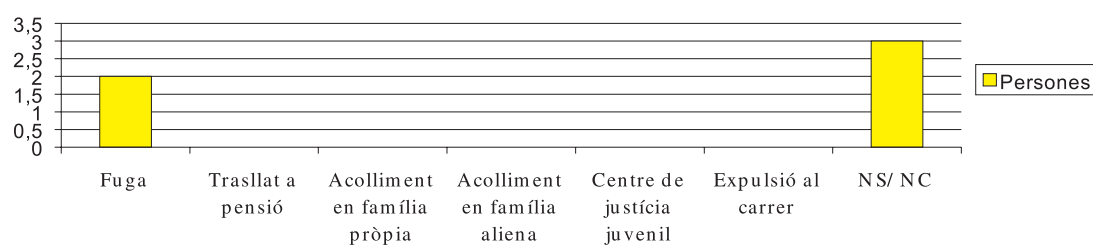
Centre: CENTRE DE JUSTÍCIA JUVENIL-TIL·LERS

Nombre d'estades al centre	5
Temps total d'estada	180 dies (6 mesos)
Temps mitjà d'estada	36 dies (1 mes i sis dies)
Sortida del centre	
Fuga	1 (20%)
Trasl·lat a pensió	0 (0%)
Acolliment en família pròpia	0 (0%)
Acolliment en família aliena	0 (0%)
Centre de justícia juvenil	0 (0%)
Expulsió al carrer	0 (0%)
NS/NC	4 (80%)

Centre: CENTRE DE NIT-ALBERG DE LA CREU ROJA

Nombre d'estades al centre	5
Temps total d'estada	230 dies (7 mesos i 20 dies)
Temps mitjà d'estada	46 dies (1 mes i setze dies)
Sortida del centre	
Fuga	2 (40%)
Trasllat a pensió	0 (0%)
Acolliment en família pròpia	0 (0%)
Acolliment en família aliena	0 (0%)
Centre de justícia juvenil	0 (0%)
Expulsió al carrer	0 (0%)
NS/NC	3 (60%)

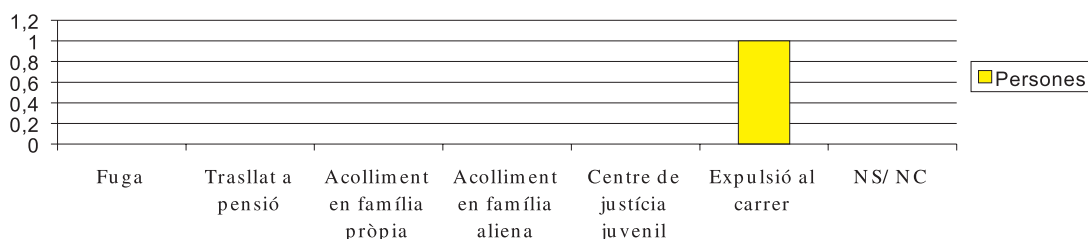

Observacions: *En dos casos de fugida els infants o menors es dirigeixen a una altra comunitat autònoma (País Basc). En tres casos continuen dormint a l'alberg.*

Centre: PROGRAMA-SERVEI D'ACOLLIDA I ATENCIÓ ESPECIALITZADA PER A MENORS IMMIGRANTS NO ACOMPANYATS (SAEEMI)

Nombre d'estades al centre	1
Temps total d'estada	150 dies (5 mesos)
Temps mitjà d'estada	150 dies (5 mesos)
Sortida del centre	
Fuga	0 (0%)
Trasllat a pensió	0 (0%)
Acolliment en família pròpia	0 (0%)
Acolliment en família aliena	0 (0%)

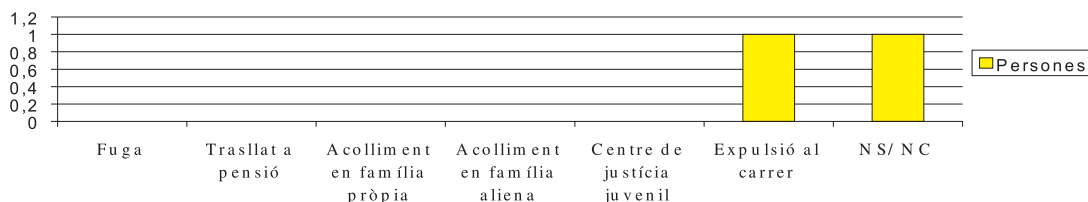
Centre de justícia juvenil	0	(0%)
Expulsió al carrer	1	(100%)
NS/NC	0	(0%)

Observacions: Aquesta expulsió al carrer es produeix per expulsió de l'infant o jove, suposadament a causa de la seva conducta conflictiva.

Centre: CENTRE D'ESTADA LIMITADA (CEL)-CARITAS

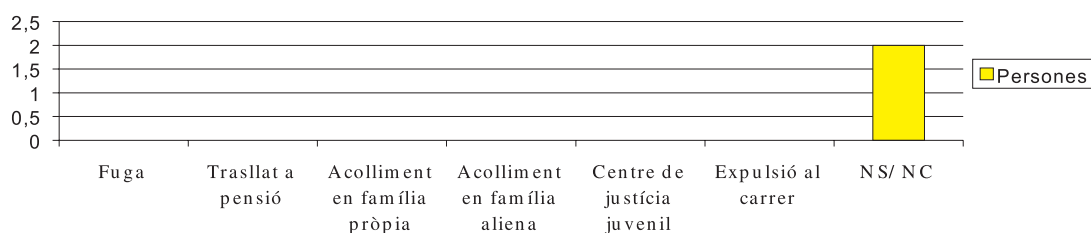
Nombre d'estades al centre	2
Temps total d'estada	60 dies (2 mesos)
Temps mitjà d'estada	30 dies (1 mes)
Sortida del centre	
Fuga	0 (0%)
Trasl·lat a pensió	0 (0%)
Acolliment en família pròpia	0 (0%)
Acolliment en família aliena	0 (0%)
Centre de justícia juvenil	0 (0%)
Expulsió al carrer	1 (50%)
NS/NC	1 (50%)

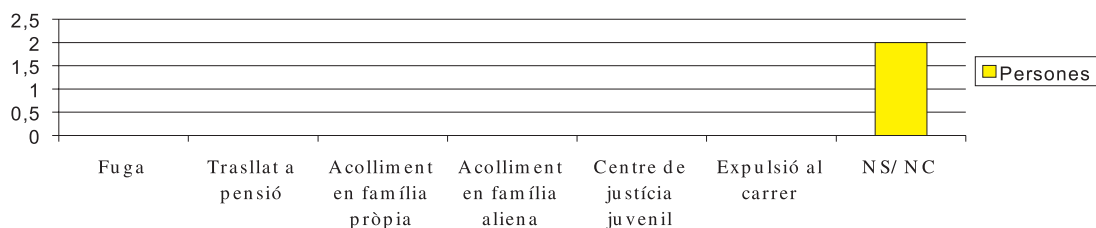
Observacions: Aquesta expulsió al carrer es produeix per expulsió de l'infant o jove, a causa de la seva conducta conflictiva i manca de respecte.

Centre: CENTRE DE DIA-GAVINA

Nombre d'estades al centre	2
Temps total d'estada	...
Temps mitjà d'estada	...
Sortida del centre	
Fuga	0 (0%)
Trasllat a pensió	0 (0%)
Acolliment en família pròpia	0 (0%)
Acolliment en família aliena	0 (0%)
Centre de justícia juvenil	0 (0%)
Expulsió al carrer	0 (0%)
NS/NC	2 (100%)

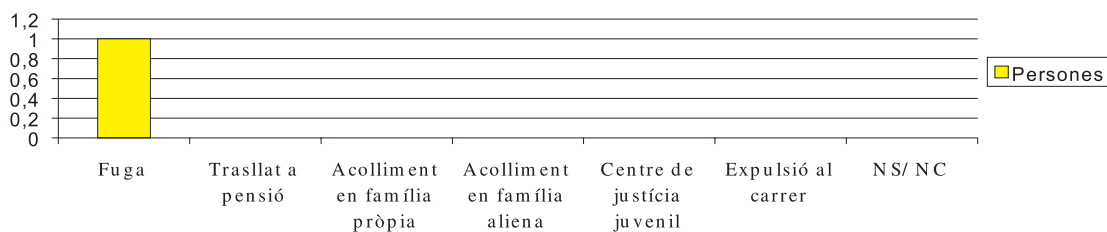
Centre: es desconeixen les seves dades

Nombre d'estades al centre	2
Temps total d'estada	...
Temps mitjà d'estada	...
Sortida del centre	
Fuga	0 (0%)
Trasllat a pensió	0 (0%)
Acolliment en família pròpia	0 (0%)
Acolliment en família aliena	0 (0%)
Centre de justícia juvenil	0 (0%)
Expulsió al carrer	0 (0%)
NS/NC	2 (100%)

Centre: CRAE-RUBÍ

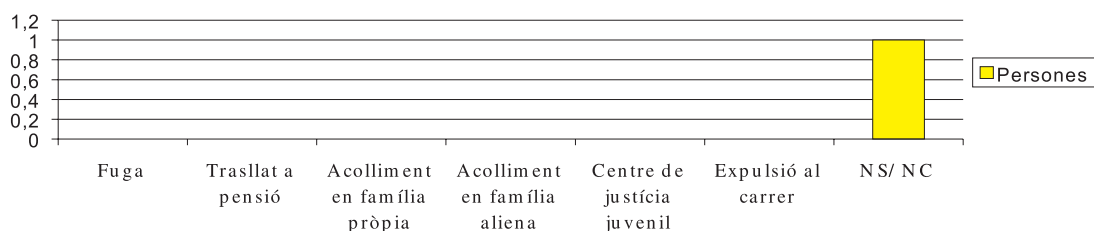
Nombre d'estades al centre	1
Temps total d'estada	120 dies (4 mesos)
Temps mitjà d'estada	120 dies (4 mesos)
Sortida del centre	
Fuga	1 (100%)
Trasl·lat a pensió	0 (0%)
Acolliment en família pròpia	0 (0%)
Acolliment en família aliena	0 (0%)
Centre de justícia juvenil	0 (0%)
Expulsió al carrer	0 (0%)
NS/NC	0 (0%)

Centre: GIRONA (?)

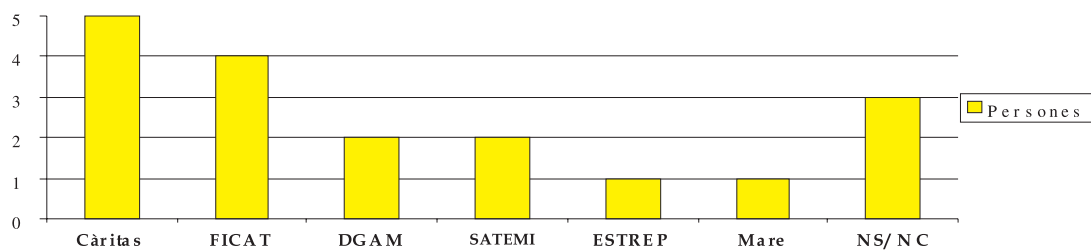
Nombre d'estades al centre	1
Temps total d'estada	...
Temps mitjà d'estada	...
Sortida del centre	
Fuga	0 (0%)
Trasl·lat a pensió	0 (0%)

Acolliment en família pròpia	0	(0%)
Acolliment en família aliena	0	(0%)
Centre de justícia juvenil	0	(0%)
Expulsió al carrer	0	(0%)
NS/NC	1	(100%)

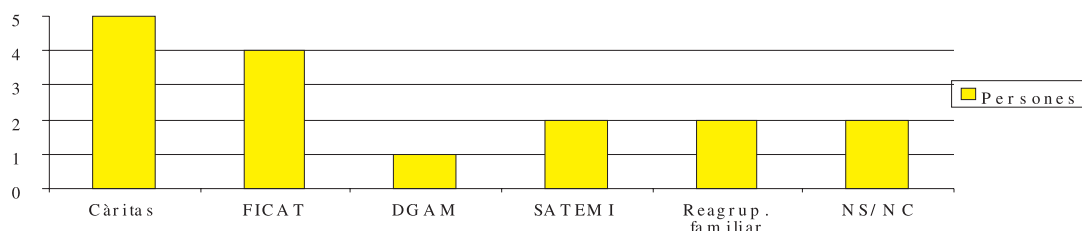
21. En el cas que hi hagi hagut actuació jurídica, especificar:

Passaport	18	Persona / Entitat Instant ²
		Càritas 5 ESTREP 1
		FICAT 4 Per mare 1
		DGAM 2 NS/NC 3
		SATEMI ³ 2

Permís de residència 16 Persona / Entitat Instant

Càritas	5	SATEMI	2
FICAT	4	Reagrupació familiar	2
DGAM	1	NS/NC	2

Permís de treball (en el seu cas) 0

Repatriació 4 (una paralitzada per fugida)

Expedient de desemparament⁴

– Incoació de l'expedient

– Informes tècnics

· Mèdics

· Policials

· Socials

· Estudi família pròpia

· Educatius

· Estudi família extensa

· Psicològics

· Estudi família aliena

– S'ha escoltat al menor/jove ☐ Sí ☐ No

– Han comparegut pares/guardadors ☐ Sí ☐ No

– Proposta tècnica de mesures de protecció 1

Quines: (paralitzada per problemes entre tècnics)

– Declaració de desemparament 0

Guarda administrativa temporal 7 (5 Càritas i 2 DGAM)

– Acolliment simple en família 0

– Acolliment simple en institució 0

– Tutela 15

DGAM 15

Família 0

Altres: en 6 casos les actuacions jurídiques dutes a terme han estat per ingressar els menors en centres de justícia juvenil (dels quals, en alguns casos, s'han escapolit, constant alguns d'ells com a readmesos en CRAE). 2 menors estan en llista d'espera per tal de realitzar un futur diagnòstic, desconexent si s'ha procedit a la incoació de l'expedient de desemparament.

NS/NC 4

ESQUEMA VISUAL · RESUM DE DADES

Nombre total de centres d'acollida: *12 centres*

Nombre d'estades totals que hi han estat: *62 estades en centres*

Nombre mitjà d'estades a centres: *5,2 estades per centre*

Nombre total d'infants/joves que han estat en centres: *39 infants/joves*

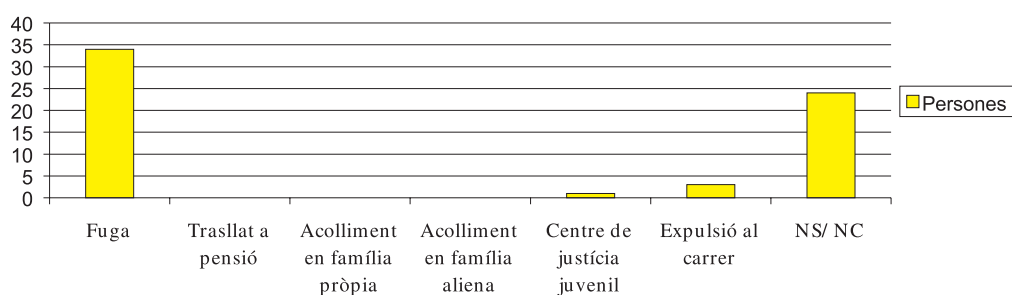
Nombre mitjà d'estades per infant: *1,5 estades a centre per infant*

Temps total d'estada a centres d'acollida: *132,4 mesos (3971 dies)*

Temps mitjà d'estada a centres d'acollida per infant: *3,4 mesos (101 dies)*

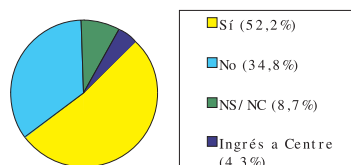
Sortida del centre (valors totals per estades):

Fuga	34	Centre de justícia juvenil	1
Trasllat a pensió	0	Expulsió al carrer	3
Acolliment en família pròpia	0	NS/NC	24
Acolliment en família aliena	0		

Actuacions jurídiques a Catalunya:

Sí	24
Repatriacions	3
Tuteles	15
Pendent d'assignació de plaça	1
Pendent de diagnòstic	5
No	16
NS/NC	4
Ingrés a centre de justícia juvenil	2

OBSERVACIONS GENERALS DE L'ITINERARI (II):

- Dels valors mitjans d'estada a centres d'acollida, cal destacar-ne que són valors a la baixa, atès que en alguns casos no es coneix el temps d'estada en el centre.

D'altra banda, s'ha de tenir en compte que no estan comptabilitzades les estades esporàdiques reiterades als centres.

- No es té coneixement si s'han realitzat actuacions administratives en relació a la incoació d'expedients de desemparament.

- En relació als informes tècnics, l'única informació de què es disposa és la següent: en 4 casos resta pendent la realització del diagnòstic, desconeixent-se si s'han sol·licitat els informes socials, mèdics, psicològics, pedagògics, policials, de la família pròpia, extensa i/o aliena (article 10 del Decret 2/1997, de 7 de gener, de Protecció de Menors Desemparats i de l'Adopció).

- Es desconeix en tots els casos si s'ha escoltat el menor o jove, o si hi han comparegut els pares o guardadors, en el seu cas.

- En un cas s'ha objectivat una proposta tècnica de mesura de protecció, si bé aquesta es troba paralitzada per causa de divergències de criteri per part dels tècnics sobre el tipus de mesures a adoptar.

- En relació a la guarda administrativa temporal, que el reglament preveu que es decideixi mitjançant resolució de la DGAM (article 21 del Decret referit anteriorment), s'han comptabilitzat en aquest apartat 7 casos en els quals se suposa que s'ha dictat resolució; en cas de no ser així, s'haurien de comptabilitzar com a guardes de fet. D'aquestes 7 guardes administratives, la majoria es troben invalidades per causa de l'expulsió dels menors del centre per conflictes relacionals amb els educadors.

- No s'han objectivat casos d'acolliment simple en família o en institució (article 23 del referit Decret).

- Pel que fa a les resolucions de tutela, s'han tramitat 15 expedients, dels quals 1 es troba paralitzat per fuga, 1 es troba paralitzat per expulsió del centre, 1 ha quedat invalidat pel compliment de 18 anys del jove, 1 està suspès per ingrés en un centre de justícia juvenil.

- Per últim, s'han objectivat 16 casos d'ingressos en centres d'urgència els quals, malgrat que l'estada s'estén d'un dia a 7 mesos, s'han considerat, als efectes de la recerca, com a guardes de fet, desconeixent si s'ha articulat o no la notificació prevista en l'article 254 del Codi de Família. D'aquests 16 expedients, en dos casos ha quedat invalidada la guarda de fet pel compliment de 18 anys.

SITUACIÓ ACTUAL

22. Actualment el menor/jove viu a:

Centre d'acolliment	2
Centre d'acolliment de la Direcció General d'Atenció al Menor (DGAM)	Quin? _____
Centre d'acolliment d'altres entitats públiques	Quin? _____
Centre d'acolliment d'entitats privades	Quin? _____

Observacions: *No es pot concretar en quin tipus de centre es troben aquests dos menors.*

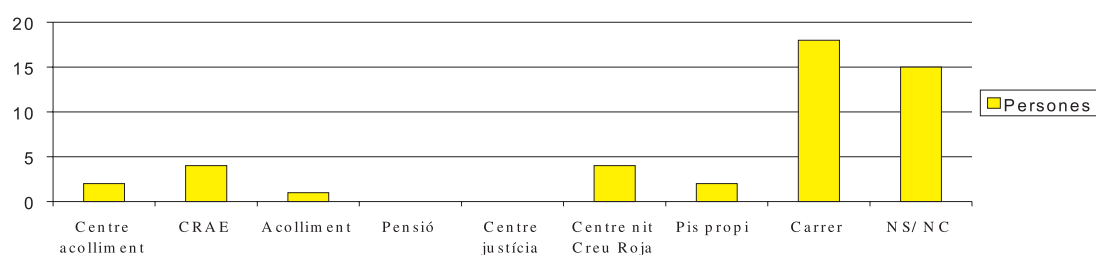
Centres residencials d'acció educativa (CRAE)	4
CRAE de la DGAI	Quin? _____
CRAE d'altres entitats públiques	Quin? _____
CRAE d'altres entitats privades	Quin? _____
Centres horitzontals/verticals	
Pisos assistits	
Llars funcionals	

Observacions: *No es pot concretar en quin tipus de centre es troben aquests menors, si bé es coneix que un d'ells es troba en un pis assistit.*

Acolliment	1
Simple en família pròpia	
Simple en família extensa	
Simple en família aliena	
Autòctona	1
Estrangera	

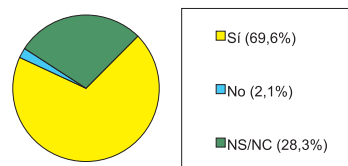
Observacions: *Aquest menor que es troba en acolliment en família aliena autòctona, es troba pendent d'entrar en un pis assistit o una llar funcional.*

Pensió	0
Centre de justícia juvenil	0
Centre de nit Creu Roja	4
Pis propi compartit	2
Carrer	18
NS/NC	15

23. S'han realitzat gestions amb el país d'origen:

Sí	32*
No	1
NS/NC	13

Observacions: * *En tots els casos en els quals figura una resposta positiva, s'ha considerat com a gestió amb el país d'origen el contacte que han fet els menors amb la seva família al Marroc per tal d'aconseguir l'autorització dels pares a l'efecte de tramitar el passaport. Només en un cas s'ha objectivat la demanda d'informe psicosocial, que ha estat a l'efecte de repatriació.*

24. En cas de resposta afirmativa,

A) Amb qui	
Família d'origen	31
Serveis Socials d'origen	1
Altres organismes	0

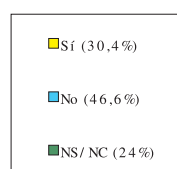
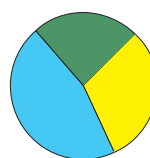
B) Instant

Direcció General d'Atenció al Menor (DGAM)	1*
Serveis Socials de recepció	
Entitats privades	1*

Observacions: * *En relació a l'organisme instant, s'ha de fer constar que es tracta de peticions sobre el mateix expedient.*

25. Va a un Centre de Dia?

Sí	14
No	21
NS/NC	11

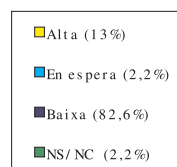
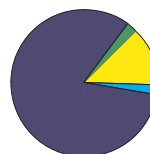

Quin?

Casal dels Infants del Raval	10
Gavina	4

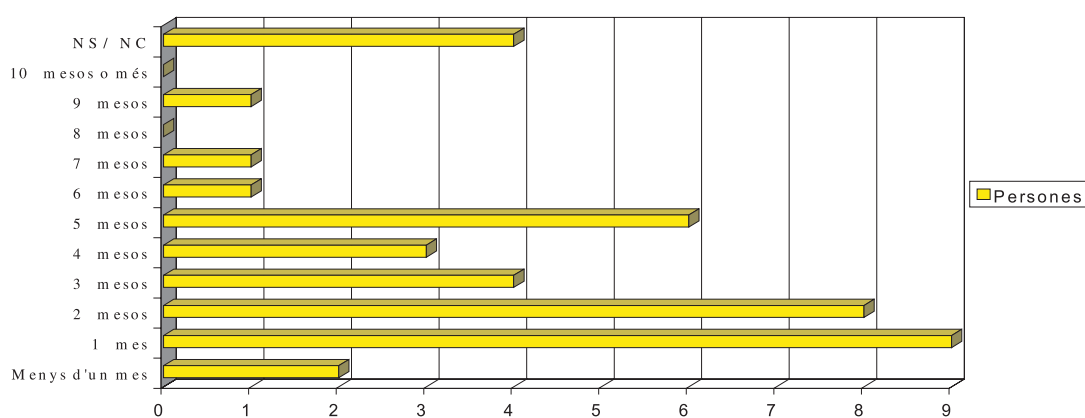
26. En el cas que sigui el Casal dels Infants del Raval, està en situació:

D'alta al Programa Màrhaba	6
En espera d'alta al Programa Màrhaba	1
De baixa al Programa Màrhaba	38
NS/NC	1

Temps d'estada al Programa Màrhaba
(s/ 38 menors de baixa + 1 ns/nc)

Menys d'un mes	2	6 mesos	1
1 mes	9	7 mesos	1
2 mesos	8	8 mesos	0
3 mesos	4	9 mesos	1
4 mesos	3	10 mesos o més	0
5 mesos	6	NS/NC	4

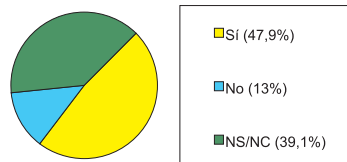
Temps mitjà d'estada al Programa Màrhaba 2,9 mesos

Motiu de la baixa:

Derivació circuit DGAM (15), un d'ells fora de perfil per problemes psiquiàtrics, derivació a DGAM i Fiscalia · Derivació Càritas (6) · Derivació a Gavina (2) · Derivació al servei d'inserció social de l'Ajuntament · Per entrada a Centre Penitenciari Trinitat · Per entrada a Tíllers (6) · Marxa a Alemanya · Marxa a Bilbao · Torna a Còrdova (2), un d'ells per recollir permís de residència · Per majoria d'edat · Perfil diferent · Per iniciar formació ocupacional · No se sap.

27. S'ha objectivat activitat delictiva al llarg del procés?

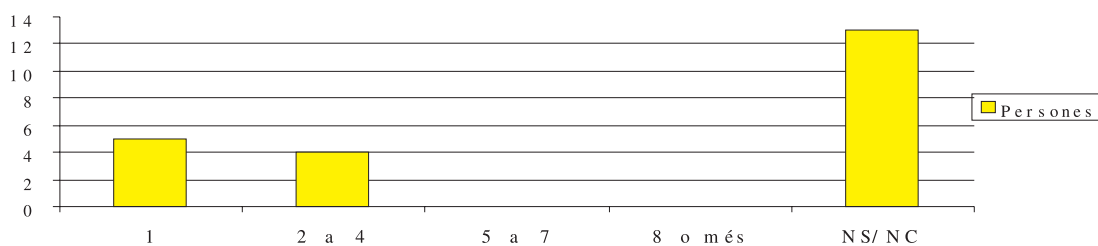
Sí	22
No	6
NS/NC	18

28. En cas de resposta afirmativa,

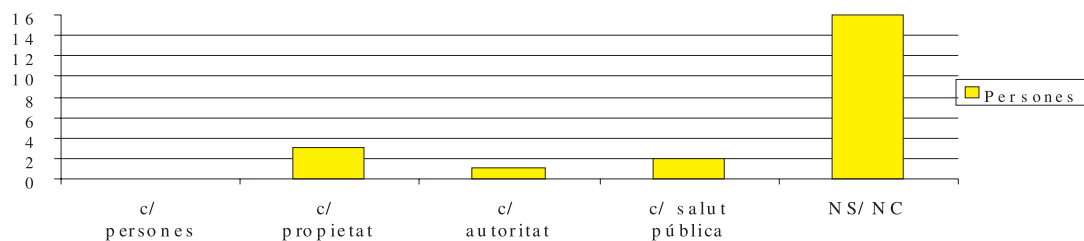
A) Número de causes

1	5
2 a 4	4
5 a 7	0
8 o més	0
NS/NC	13

B) Tipologia delictiva

Delictes contra les persones	0
Delictes contra la propietat	3
Delictes contra l'autoritat	1
Delictes contra la salut pública	2
NS/NC	16

29. Observacions en relació a l'activitat delictiva dels menors/joves:

Consum esporàdic de tòxics · Problemes d'alcoholisme · Comportament conflictiu que ha suposat l'expulsió del centre (3) · Pateix brots d'esquizofrènia que es manifesten en conductes agressives; no existeix constància d'activitats delictives; no rep tractament; atès per la policia · Activitat delictiva acompanyat per adult.

OBSERVACIONS GENERALS COMPLEMENTÀRIES: *Nombrosos documents que se sol·liciten s'extravien al llarg de l'itinerari del menor/jove · S'objectiva discussió i conflictes amb educadors/es, amb posteriors fugides o expulsions · En el moment en què el menor/jove s'assabenta de repatriacions de companys es produeixen fugides · Es constata que una vegada el menor entra al circuit DGAM, les entitats privades de referència deixen de tenir coneixement sobre la situació del menor · Es constata que molts expedients de repatriació no es poden executar per les fugides que es produeixen · Es constata un buit d'actuació en relació al cas de faceta patològica · Es constata l'absència de traspàs d'informació entre centres i entitats de referència · Es constaten dificultats d'integració bilateral per motius culturals i d'expectatives als centres · Es constata que es produeixen tramitacions molt llargues de les llistes d'espera de centres i serveis.*

2 INFORME DE PROPOSTES DE SOLUCIÓ

**Instrument utilitzat: diagnòstic sistèmic
d'Anàlisi Estratègica Sociojurídica (AESJ)**

2.1 DRETS MARC

DRET MARC: interès del menor

1) DESCRIPCIÓ DEL DRET MARC

Interès del menor.

2) APLICACIÓ DEL DRET

En qualsevol actuació jurídica que es realitzi prevaldrà l'interès superior del menor sobre qualsevol altre interès legítim. Les mesures que s'adoptin tindran un caràcter educatiu.

Aquest dret bàsic el trobem en els següents articles:

Article 2 Llei 1/96

Article 3 Llei 8/95

Article 4 Decret 2/97

Article 1 V Recomanació 1286

En qualsevol actuació jurídica que es realitzi prevaldrà l'interès superior del menor.

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ

Aquest principi bàsic s'ha d'aplicar des del moment en què es detecta una situació de risc del menor. S'ha observat als expedients que, en molts casos, la desprotecció del noi continua durant mesos malgrat que s'hagi efectuat una actuació d'urgència sobre l'immigrant, en la mesura en què s'espera tenir finalitzat el diagnòstic per tal d'aplicar aquestes mesures educatives.

Aquest article s'aplica de forma molt subjectiva, depenent del territori on es troba el noi, sense que en la pràctica es demostrï un criteri uniforme a nivell es-

En molts casos, la desprotecció del noi continua durant mesos malgrat que s'hagi efectuat una actuació d'urgència.

EL noi es dirigeix a aquell territori on se li donen més facilitats per a la seva integració.

tatal, que realment beneficiï els interessos del menor, de manera que es garanteixin en tot moment els seus drets fonamentals.

Aquesta discrepància de pautes a seguir provoca una confusió en l'actitud del noi que es dirigeix a aquell territori on se li donen més facilitats per a la seva integració.

D'aquesta manera, en els casos de l'AESJ queda palès com, en determinades comunitats autònomes, com per exemple a Madrid, s'opta per la via de la repatriació massiva, com a solució a l'acolliment dels menors indocumentats, mentre que a Andalusia, la pràctica s'inclina més per la regularització dels nois.

Per tal que els interessos del menor quedin garantits des d'un principi, en el moment de la detenció del menor, ja s'ha d'aplicar un programa de treball bàsic que consisteix en:

- cobrir unes necessitats bàsiques: allotjament i alimentació,
- formació educativa, cultural i social.

D'aquesta manera s'evitaria que el noi continués en una situació de desemparament, i s'aplicaria en tot el seu contingut aquest article.

DRET MARC: dret a la informació i a ser escoltat

1) DESCRIPCIÓ DEL DRET MARC

Dret a la informació.
Dret a ser escoltat.

2) APLICACIÓ DEL DRET

El menor té dret a buscar, rebre i utilitzar la informació adequada al seu desenvolupament.

El menor té dret a ser escoltat en qualsevol procediment administratiu o judicial que impliqui una decisió que l'afecti de forma directa.

Dret a la informació:

Article 5 Llei 1/96

Article 11 Llei 8/95

Article 8 Recomanació 1286

Dret a ser escoltat:

Article 5 Llei 9/96

Article 3 Llei 8/96

Article 18 Decret 2/97

Article 8 VII Recomanació 1286

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ

En l'expedient s'ha observat que en molts casos no s'ha informat al noi de quines són les seves expectatives de futur, ni quin pla de treball està previst realitzar amb ell, ni tampoc el calendari o la previsió de temps que se li proposa.

Davant d'aquesta situació d'incertesa i la por a l'aplicació d'una política de repatriació, els nois opten per fugir dels centres on estan temporalment acollits, a l'espera d'una resolució que triga mesos a arribar. D'altra banda des del moment en què el menor s'escapoleix d'un d'aquests centres el seu expedient queda paralitzat, així com tots els tràmits que s'han fet fins al moment en el seu cas.

Per això, considerem que és molt important donar al noi una sèrie d'expectatives reals respecte a quin serà el seu destí, i mantenir el noi en tot moment informat de tots els passos que es duen a terme.

D'aquesta manera queda palès que, en moltes ocasions un cop el noi ha passat pel llarg procedi-

En molts casos no s'ha informat al noi de quines són les seves expectatives de futur.

Davant d'aquesta situació d'incertesa i la por a l'aplicació d'una política de repatriació, els nois opten per fugir dels centres.

El dret a ser escoltat es considera com a vital per al desenvolupament personal del noi.

Cal conèixer l'opinió del noi en relació al conflicte i modificar aquelles mesures que l'han provocat.

ment que li permet una plaça en un centre residencial, sorgeixen conflictes que tenen com a resultat l'expulsió del noi.

Essent conscients que els menors provenen d'una realitat sociocultural molt diferent a la nostra, així com del fet que es troben en plena adolescència, el dret a ser escoltat es considera com a vital per al desenvolupament personal del noi.

A partir d'aquí, deduïm que els nois necessiten un seguiment individualitzat que permeti detectar des d'un principi les petites desavinences que puguin sorgir, abans que aquestes donin lloc a una solució dràstica. Un cop s'han determinat quines seran les mesures de protecció, aquestes s'han de mantenir sempre i quan donin un resultat positiu en l'evolució del noi. En cas contrari, cal conèixer l'opinió del noi en relació al conflicte, i modificar aquelles mesures que han provocat la desviació conductual.

DRET MARC: dret a la participació, associació i reunió

1) DESCRIPCIÓ DEL DRET MARC

Dret a la participació, associació i reunió.

2) APLICACIÓ DEL DRET

Els menors tenen dret a participar en la vida social, cultural, artística i recreativa, així com una incorporació progressiva a la ciutadania activa.

Els poders públics promouran la constitució d'òrgans de participació dels menors i de les organitzacions socials d'infància.

Article 7 Llei 1/96

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ

A l'hora d'avaluar els AESJ s'ha observat com en el pla de treball previst per als menors es tracten aspectes educatius i sociolaborals fonamentals per a la integració del noi.

Tot i això, també es considera bàsic per al desenvolupament personal del noi, que aquest treballi l'àrea d'ocupació de temps d'oci, mitjançant sortides recreatives i culturals.

Aquestes sortides programades, que haurien de tenir un caràcter col·lectiu, es podrien incloure dins el pla de treball inicial, un cop el menor hagués tingut un primer contacte amb els serveis d'urgència.

En aquest tipus de tasques és fonamental la coordinació entre entitats públiques i privades, actuant en equip i sota la premissa de treballar a favor de l'interès del menor.

Les sortides recreatives i culturals permetran al noi conèixer de quina manera es diverteixen els nois de la seva edat en un país com el nostre, i evitar al mateix temps que aprenguin hàbits d'altres companys que impliquin conductes conflictives.

Es considera bàsic per al desenvolupament del noi, l'àrea d'ocupació de temps d'oci, mitjançant sortides recreatives i culturals.

DRET MARC: obligació dels ciutadans de comunicar una situació de risc i actuació immediata de les administracions públiques

1) DESCRIPCIÓ DEL DRET MARC

Obligació dels ciutadans de comunicar una situació de risc.

Actuació immediata de les administracions públiques.

2) APLICACIÓ DEL DRET

Tota persona o autoritat i especialment aquella que treballi en el sector, que detecti una situació de risc o

possible desemparament del menor, ho comunicarà a l'autoritat per prestar-li l'auxili immediat que precisi.

Article 13 Llei 1/96

Article 14 Llei 1/96

Article 16 Llei 1/96

Article 6 Decret 2/97

Article 8 Decret 2/97

Article 34 Decret 2/97

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ

L'Administració s'ha d'encarregar d'informar les persones del carrer de com han d'actuar en cas que coneguin la situació de desemparament d'un menor.

Molts casos es donen com a *perduts* quan han fracassat en un primer intent de protecció, quedant llavors aquests nois en una situació de desassistència intemporal.

Considerant que el conflicte dels menors immigrants forma part de l'actualitat social i està en boca de tots els ciutadans, cal recordar que l'Administració pública s'ha d'encarregar de sensibilitzar la població en relació a aquesta qüestió, informant les persones del carrer de com han d'actuar en cas que coneguin la situació de desemparament d'un menor.

Amb l'aportació de les entitats públiques, les institucions privades i els particulars podem contribuir a la reducció de la proporció de nois que viuen al carrer i ajudar-los a aconseguir un nivell de vida òptim per a la seva integració.

D'altra banda, analitzant els expedients, s'ha detectat que en molts casos es donen com a *perduts*, quan amb anterioritat han fracassat en un primer intent de protecció, quedant llavors aquests nois en una situació de desassistència intemporal. Un cop s'ha comunicat l'existència d'un possible cas de desemparament a l'Administració pública, aquesta ha de confirmar si realment es tracta d'una situació de risc.

A partir d'aquí ha de posar en marxa un pla de protecció, adoptant les mesures necessàries i bàsiques, independentment que el noi hagi passat pel circuit de protecció i hagi donat resultats negatius.

L'actuació immediata de l'Administració permetrà començar a treballar amb el noi, mitjançant un pla

d'actuació inicial, que suposarà l'eliminació de la llista d'espera per a la realització del diagnòstic.

Per altra part, l'observació de la conducta del noi en diferents àmbits d'actuació, fora de les institucions públiques, ens proporcionarà més elements de judici a l'hora de realitzar el diagnòstic final, de manera que aquest serà més adequat al perfil del noi.

Des del moment de la primera detecció, les entitats públiques han d'incoar un expedient del menor, on consti una informació completa de la seva situació actual i també la seva trajectòria passada, i confirmar en tot cas el testimoni del noi. Això suposa que l'actuació immediata de l'Administració implica també una col·laboració propera amb les altres comunitats autònomes on ha estat el noi o, si és el cas, comunicar-se amb el centre d'on ha fugit.

El seguiment d'aquest expedient permetrà analitzar l'evolució del noi i modificar aquelles mesures que dificultin la seva integració.

D'acord amb l'article 34 del Decret 2/97, els Centres d'Estada Limitada (CEL) són centres on s'ha de donar una resposta immediata i transitòria d'acollida dels menors.

Malgrat el que estableix aquest article en els expedients analitzats al llarg de l'AESJ s'ha observat que per ingressar en aquests centres els nois han de passar per una llista d'espera. No es compleix el criteri d'immediatesa del qual parla la norma.

En l'expedient del menor, ha de constar informació completa de la seva situació actual i també la seva trajectòria passada.

Per ingressar en els Centres d'Estada Limitada els nois han de passar per una llista d'espera: no es compleix el criteri d'immediatesa.

DRET MARC: actuacions de protecció

1) DESCRIPCIÓ DEL DRET MARC

Actuacions de protecció.

2) APLICACIÓ DEL DRET

La protecció del menor consistirà en la prevenció i

reparació de la situació de risc del menor. S'establiran els serveis adequats per a aquest fi amb l'exercici de la guarda i la tutela.

Article 12 Llei 1/96

Article 19 Llei 8/95

Article 5 Decret 2/97

Article 9 h i k Decret 2/97

Article 11 Decret 2/97

Article 13 Decret 2/97

Article 15 Decret 2/97

Article 21 Decret 2/97

Article 7 V i VI Recomanació 1286

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ

La situació de risc s'inicia des del moment en què el menor entra al nostre país, i continua durant tota la seva trajectòria per totes les comunitats autònomes.

En la recerca s'ha observat que, en la majoria de casos, la situació de risc s'inicia des del moment en què el menor entra al nostre país, ja que aquest es troba al carrer totalment desemparat, sense un lloc on allotjar-se, sense documentació que l'identifiqui, sense feina, o realitzant treballs amb una veritable situació d'explotació i precarietat, i exposat a tots els perills que aquest tipus de vida comporta.

Aquesta situació continua durant tota la seva trajectòria per totes les comunitats autònomes, sense que hi hagi una actuació efectiva i continuada en la mateixa línia per part de les administracions públiques, que evitin que aquesta situació s'allargui més del compte, garantint al mateix temps els drets i interessos del menor.

A partir de la lectura d'aquests articles es dedueix que les administracions públiques han d'actuar de manera urgent i coordinada quan es detecta un cas de desemparament, evitant al màxim haver de reparar danys que es podien haver previst.

Per tal d'arribar a aquesta fita és important que es realitzi un seguiment individual de la trajectòria del

noi. L'ordenament jurídic preveu diversos mecanismes que permeten que el noi pugui sentir-se protegit i prevenir que el menor torni a caure en el cercle viciós del desemparament.

Un d'aquests mecanismes és la guarda temporal per part d'una entitat pública o privada, una família acollidora, un recurs social o bé un pis assistit, que s'encarregui de l'empament del noi, mentre es tramita el diagnòstic i es decideix quin serà el destí permanent d'aquell noi, mentre l'Administració pública no assumeix la tutela ordinària.

És molt important que aquest acolliment temporal vagi acompanyat d'una sèrie de mesures educatives i socials que permetin que el menor comenci a relacionar-se amb d'altres professionals i altres nois que es troben en la mateixa situació.

El Decret 2/97 descriu quins són els factors que s'han de valorar com a situació de risc, i analitzant els expedients es pot observar com el 100% dels casos es poden incloure en el que estableix l'article 9 h i k.

Es consideren factors d'alt risc social [...]:

- casos on s'indueix el menor a la delinqüència, mendicitat o a la prostitució,
- quan s'objectivin altres factors que impossibilitin el desenvolupament integral del menor.

Per tal d'elaborar la declaració de desemparament que dona lloc a la tutela, és important que totes les entitats que fins al moment hagin estat en contacte amb el noi puguin aportar la informació que tenen sobre ell i adequar així el pla de millora al perfil del noi.

D'altra banda, també és interessant que el noi continuï col·laborant amb les entitats amb les quals ha tingut relació fins al moment, sempre i quan els resultats hagin estat positius, tot i que a partir d'un moment determinat es trobi tutelat per les entitats públiques.

Un d'aquests mecanismes per protegir els menors en risc és la guarda temporal mentre l'Administració pública no assumeix la tutela ordinària.

És molt important que aquest acolliment temporal vagi acompanyat d'una sèrie de mesures educatives i socials.

DRET MARC: partida pressupostària

1) DESCRIPCIÓ DEL DRET MARC

Partida pressupostària.

APLICACIÓ DEL DRET

La Generalitat de Catalunya ha de procurar que els seus pressupostos tinguin en compte les activitats d'atenció, formació, promoció, reinserció, protecció, integració i oci dels menors.

Article 16 Llei 8/95

Article 27 a 29 Decret 2/97

Article 44 Decret 2/97

Article 3 Recomanació 1286

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ

L'atenció als immigrants indocumentats comporta la creació de recursos que disposin dels mitjans adequats.

Un dels problemes més greus amb el qual ens trobem és una manca de centres residencials on poder derivar els nois.

L'atenció als immigrants indocumentats comporta la creació de recursos que disposin dels mitjans adequats per atendre les necessitats bàsiques d'aquests nois i, al mateix temps, garantir els seus drets fonamentals.

És un tema a tenir present per part de l'Administració pública en la mesura que les partides pressupostàries han d'estar destinades de forma equilibrada i proporcional a les mancances detectades en cada moment.

Tal com queda palès al llarg de l'AESJ, un dels problemes més greus amb el qual ens trobem és una manca de centres residencials on poder derivar els nois. És lògic, doncs, que essent aquest un dels focus principals del problema es resolgui amb la creació de nous centres, que poden ser de gestió pública o privada.

Al final de l'anàlisi dels expedients es pot conclou-

re que la solució a la situació dels menors immigrants indocumentats és evitar les llargues llistes d'espera que han de passar els nois per a ser derivats a un centre, de manera que, amb la creació de nous centres i amb l'aplicació de les diverses mesures de protecció, aquesta llista pot reduir-se considerablement.

Això permetrà també oferir unes expectatives molt més realistes al menor per al seu futur, que motivaran el noi per seguir el pla de treball suggerit pels professionals que elaboren el seu diagnòstic.

La solució a la situació dels menors immigrants indocumentats és evitar les llargues llistes d'espera per a ser derivats a un centre.

DRET MARC: Llibertat ideològica

1) APLICACIÓ DEL DRET MARC

Llibertat ideològica.

2) APLICACIÓ DEL DRET

El menor té dret a la llibertat d'ideologia, consciència i religió.

Les administracions públiques tenen el dret i el deure de cooperar per tal que el menor exerceixi aquesta llibertat de manera que sigui un ajut per al seu desenvolupament integral.

Article 6 Llei 1/96

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ

És important destacar el fet que aquests nois provenen d'una situació cultural molt diferent a la nostra, amb un sistema de valors de caràcter religiós i patriarcal.

Es tracta, doncs, d'un factor a tenir present a l'hora de planificar les mesures d'educació més adients per a aquells nois.

El menor ha d'arribar a comprendre aspectes com,

per exemple, comptar amb més presència femenina al seu entorn.

DRET MARC: principis rectors de l'acció administrativa

1) DESCRIPCIÓ DEL DRET MARC

Principis rectors de l'acció administrativa.

2) APLICACIÓ DEL DRET

Les administracions públiques facilitaran als menors l'assistència adequada per a l'exercici dels seus drets.

Realitzaran polítiques compensatòries dirigides a corregir les desigualtats socials.

El contingut essencial dels drets del menor no pot quedar afectat per la manca de recursos socials bàsics.

El contingut essencial dels drets del menor no pot quedar afectat per la manca de recursos socials bàsics.

Els principis rectors són els següents:

- supremacia dels drets del menor,
- integració familiar i social,
- prevenció de situacions que perjudiquin el seu desenvolupament personal,
- sensibilitzar la població davant situacions d'indefensió del menor,
- promoure la participació i la seguretat social.

Article 11 Llei 1/96

Article 20 Llei 8/95

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ

En la vida de qualsevol persona, i especialment del menor, han de regir una sèrie de principis elementals que han d'estar en tot moment garantits.

És obligació de les administracions públiques actuar partint d'uns criteris que permetin l'exercici d'aquests drets fonamentals, sense que el fet de la manca de recursos en sigui un impediment. En aquesta qüestió cal insistir que la col·laboració de les entitats públiques i les privades és una de les solucions més viables, tal com es pot comprovar en els resultats de l'AESJ.

Aspectes com l'educació, la formació sociolaboral, l'alimentació, l'allotjament o fins i tot la regularització jurídica dels nois immigrants es poden treballar des d'altres entitats dedicades exclusivament a aquest tipus de tasques, sense que això impliqui una derivació del seguiment o de la tutela que es realitzi sobre el noi.

En aquest sentit, s'ha de recordar que l'Administració pública ha d'actuar sempre sota uns principis elementals com són donar prioritat a l'interès del menor en qualsevol actuació que es faci sobre ell.

Sobre la base de l'experiència adquirida en aquest camp hi ha situacions que potser es poden preveure amb major facilitat. S'ha d'intentar evitar que aquestes perjudiquin el noi i obstaculitzin el camí cap a la tutela.

L'Administració pública ha d'actuar sempre sota una premissa de protecció del noi, oferir tots els recursos socials que tingui al seu abast, i en el cas que no sigui possible, buscar alternatives i impedir que la situació en què es troba el noi empitjori o es torni crònica.

Per això és important que l'acció administrativa sigui el més ràpida possible, deixant de banda aspectes com les llistes d'espera o que els diagnòstics tinguin una durada més llarga del que és necessari.

L'Administració pública ha d'actuar sota una premissa de protecció del noi, oferir tots els recursos socials que tingui al seu abast i impedir que la situació en què es troba el noi empitjori o es torni crònica.

DRET MARC: mesures de les administracions públiques per facilitar l'exercici dels drets

1) DESCRIPCIÓ DEL DRET MARC

Mesures de les administracions públiques per facilitar l'exercici dels drets.

2) APLICACIÓ DEL DRET

Els menors tenen dret a rebre de les administracions públiques l'assistència adequada per a l'exercici efectiu dels seus drets.

Per a la defensa i garantia dels seus drets el menor pot:

- sol·licitar protecció i tutela de l'entitat pública,
- posar en coneixement del Ministeri Fiscal situacions que atemptin contra els seus drets,
- queixar-se davant el Defensor del Poble o el Síndic de Greuges,
- sol·licitar recursos socials disponibles de les administracions públiques.

Els menors estrangers que es troben a Espanya tenen dret a l'educació.

Els menors que es troben en una situació de risc o sota la tutela de les administracions públiques tenen dret a l'assistència sanitària i accés a la resta de serveis públics.

Els menors estrangers que es troben a Espanya tenen dret a l'educació. Els menors que es troben en una situació de risc o sota la tutela de les administracions públiques tenen dret a l'assistència sanitària i accés a la resta de serveis públics.

Es facilitarà als menors tutelats la documentació acreditativa de la seva situació.

Article 10 Llei 1/96

Article 4.2 Llei 8/95

Article 6 Llei 8/95

Article 11.4 Llei 8/95

Article 23 Llei 8/95

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ

Queda palès al llarg de l'AESJ que aquests articles no sempre es compleixen en tot el seu contingut. Des del moment en què l'Administració pública té coneixement de la situació de risc d'un menor, ha de posar en marxa una sèrie de mecanismes que garanteixin el compliment d'una sèrie de drets fonamentals com són:

- el dret a l'educació,
- el dret a l'assistència sanitària,
- altres serveis públics com l'allotjament i l'alimentació.

L'AP és l'encarregada de donar al menor els recursos socials adients per cobrir totes aquestes necessitats.

D'altra banda, i relacionat amb el dret d'informació, el menor està en el seu dret a saber davant de quines institucions pot interposar les queixes relacionades amb la seva situació.

Pel que fa a l'exercici de la tutela, les administracions públiques tenen l'obligació de realitzar tots els tràmits pertinents a la regularització del menor des del seu inici fins a la seva finalització, independentment de la relació que pugui existir entre el noi i els professionals amb els quals tracta.

S'ha d'evitar que el noi es trobi davant una situació de desprotecció, atesa la legislació amb la qual comptem al nostre país, concretament, a Catalunya.

Les administracions públiques tenen l'obligació de realitzar tots els tràmits pertinents a la regularització del menor des del seu inici fins a la seva finalització.

2.2 DISFUNCIONS

DISFUNCIÓ: no intervenció al llarg de l'expedient jurídicoadministratiu dels serveis socials d'origen

1) DESCRIPCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

No s'han objectivat intervencions dels serveis socials del país d'origen.

Segons queda palès a la recerca, no s'han objectivat intervencions dels serveis socials del país d'origen ni abans de la decisió dels menors de referència d'efectuar l'entrada a Espanya, per la previsió de la possible conflictivitat social a l'entorn del menor, ni una vegada efectuada la repatriació, en el seu cas, procedint aleshores a una actuació d'urgència sobre el nucli familiar del menor i sobre el menor mateix.

2) CAUSA-EFECTE

Existeix un buit d'actuació dels agents socials d'origen, especialment dels serveis socials, per pal·liar la conflictivitat social del menor de referència, així com la posterior pal·liació de la situació en cas de repatriació, als efectes de disminuir o contenir en un primer moment, i reconduir en un segon, la situació del menor. Quan no es produeix aquesta actuació jurídicoadministrativa l'efecte és la cronificació de la situació de desprotecció del menor. Es torna crònica i el risc social del menor augmenta.

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

Hauria de ser el propi país, el Marroc, el que iniciés dispositius per protegir la població més vulnerable.

En qualsevol cas, ha de ser el propi país, el Marroc, el que iniciï dispositius per protegir la població més vulnerable com són els menors; així mateix, ha de donar compliment al Conveni de les Nacions Unides dels Drets dels Nens, que va ser ratificat pel Marroc el 26 de gener de 1990. A fi i efecte que les

autoritats europees, espanyoles i catalanes promoguin l'aplicació real i efectiva de l'art. 2.2 de la Resolució del Consell de la Unió Europea 97/C 221/03, de 23 de juny de 1997, relativa als menors no acompanyats nacionals de països tercers, dictada pel Consell de la Unió Europea, seria indicada la mateixa línia d'actuació.

En els casos de repatriació duta a terme des de la Comunitat Autònoma de Catalunya, és necessari donar compliment a l'art. 1 i 7 de la Llei 8/95 d'Atenció i Protecció dels Menors Desemparats i dels art. 1 i ss. de la Llei 37/91, sobre Mesures de Protecció dels Menors Desemparats, així com l'art. 4 i 5 del Reglament 2/97 de Protecció als Menors i, per tant, atès que el menor estranger que es troba a Catalunya ha de rebre igual protecció, aquesta comporta disposar dels informes als quals es refereix l'art 10 i concordants del Reglament 2/97 a fi i efecte d'apreciar la procedència de la declaració de la situació de desamparament, així com la proposta tècnica de mesura de protecció i l'estudi de la possible reintegració familiar del menor a la seva família o entorn.

En aplicació d'aquest article, les autoritats competents al país d'origen haurien d'assegurar l'obtenció d'aquests informes en tots i cada un dels casos, fos quina fos la mesura que esdevingués aplicable, de forma que s'iniciés el treball social en el país d'origen. Aquest esforç hauria de ser dut a terme per part de les entitats públiques així com potenciat des de les entitats privades col·laboradores de la Direcció General d'Atenció al Menor (DGAM) i alhora promocionat mitjançant les entitats i serveis públics i privats del país d'origen.

Aquesta línia d'actuació hauria d'ésser coordinada de forma conjunta i per totes les comunitats autònomes, la qual cosa produiria la desestigmatització de tipologia d'actuació jurídica en funció de cada comunitat (tal com queda palès a l'itinerari del diagnòstic),

En els casos de repatriació cal disposar dels informes sobre la declaració de la situació de desamparament, així com la proposta tècnica de mesura de protecció i l'estudi de la possible reintegració familiar.

Només s'ha conegut explícitament un cas en què s'hagi sol·licitat l'elaboració d'un informe psicosocial al país d'origen.

trencant el circuit susceptible de ser redissenyat pels propis menors en funció de l'actuació jurídica.

Val a dir que al llarg de l'elaboració de l'AESJ només s'ha conegut explícitament un cas en què s'hagi sol·licitat l'elaboració d'un informe psicosocial al país d'origen, si bé aquest hauria de ser sol·licitat en tots i cada un dels casos, encara que fos amb finalitat de repatriació a fi de valorar la possible assistència del menor en cas de ser retornat (art. 5 de la Resolució del Consell de la Unió Europea 97/C 221/03 i concordants de les Lleis catalanes, citats anteriorment).

DISFUNCIO: la repatriació com a actuació jurídica

1) DESCRIPCIÓ DE LA DISFUNCIO

La descripció del circuit jurídic dels menors immigrants no acompanyats que es desprèn del diagnòstic, en els casos en els quals l'actuació jurídica és la repatriació –que és la majoritària pel que fa a l'actuació jurídica, destacant Madrid com a comunitat autònoma en l'actuació jurídica majoritària, i en un grau quantitativament inferior, però amb el mateix criteri, Ceuta i Algeciras–, és la següent:

Al mínim coneixement d'aplicació de la mesura de repatriació, els menors procedeixen a la fugida immediata dels centres.

Fins i tot havent-hi repatriació efectiva, els menors efectuen una nova entrada al país i pel mateix mitjà que l'anterior.

■ Queda palès que, al mínim coneixement d'aplicació de la mesura de repatriació, pròpia o aliena dels companys (o fins i tot com a política de centre o comunitat autònoma), els menors procedeixen a la fugida immediata dels centres on es troben, anant a viure al carrer i fins i tot canviant de comunitat autònoma, tal com consta a l'itinerari del diagnòstic, passant a tenir contacte proper amb activitats delictives de companys o adults. Tal com queda palès al diagnòstic, fins i tot havent-hi repatriació efectiva, els menors efectuen una nova entrada al país i pel mateix mitjà que l'anterior.

■ Així s'inicia, doncs, el subsegüent cercle de vida al carrer, passant en la majoria dels casos, períodes intermitjos de, en general, fins a un màxim de dos mesos, en centres o programes (mitjana aproximada tant a la resta d'Espanya com a Catalunya, segons el diagnòstic), per procedir a continuació al retorn al carrer formant-se, doncs, el següent cercle. En aquest darrer cas, els menors són ja més coneixedors de la realitat en què es troben, inicien l'ús de la cola com a mitjà per pal·liar la consciència de la situació, alhora que els facilita la no ingestió d'aliments més complexes d'obtenir en la durada de les estades al carrer, però per a l'obtenció de la qual han de cometre furt, tal com s'analitza més endavant.

■ Aquest procés és successiu i en espiral produint-se així la cronificació de la situació de risc en general del menor, però específicament es desencadena el deteriorament de l'expedient jurídicoadministratiu del menor, tal com queda palès al diagnòstic (dispersió de documentació anterior i/o obtinguda, diversos punts geogràfics amb fraccions de l'expedient jurídicoadministratiu de l'infant o jove, inici de noves gestions, desconeixement de mesures anteriorment aplicades...), i, també, l'estat sociojurídic del menor.

Les continuades entrades i sortides de centres cronifiquen la situació de risc del menor i el deteriorament del seu expedient jurídicoadministratiu.

2) CAUSA-EFECTE

La repatriació en general no s'erigeix, per tant, com a mesura jurídica que eradiqui, eviti o, en tot cas, pal·liï el conflicte sobre els menors immigrants indocumentats no acompanyats, sinó que fins i tot apareix com a causa de la cronificació i del deteriorament de la situació del menor i, del seu expedient jurídicoadministratiu.

Si tenim en compte els elements culturals juntament amb la mesura jurídica de la repatriació, en alguns casos aquesta apareix viscuda com a situació de fracàs per part del menor, especialment de cara a

La repatriació apareix com a causa de la cronificació i del deteriorament de la situació del menor.

la seva família d'origen. D'altra banda, pel que fa al nivell col·lectiu, l'elevat nombre de repatriacions qüestiona la pròpia actuació de l'estat de recepció, alhora que s'hi acumulen posteriors elements cronificadors i, per tant, de més difícil palliació posterior.

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

Tots els menors no acompanyats haurien de tenir dret a sol·licitar asil.

S'estableix la conveniència de no procedir a la repatriació si a l'arribada del menor no acompanyat al país d'origen no es reuneixen condicions d'acollida i assistència.

Segons es contempla a l'article 4.1 de la Resolució del Consell de la Unió Europea 97/C 221/03, de 23 de juny de 1997, relativa als menors no acompanyats nacionals de països tercers, dictada pel Consell de la Unió Europea, tots els menors no acompanyats haurien de tenir dret a sol·licitar asil. L'art. 4.2 d'aquesta norma, afegeix que els Estats membres haurien de donar un tractament d'urgència a la tramitació de les sol·licituds d'asil de menors no acompanyats, ateses les necessitats específiques dels menors i la seva especial vulnerabilitat. I, d'altra banda, en l'art. 5.1 s'estableix la conveniència de no procedir a la repatriació si a l'arribada del menor no acompanyat al país d'origen no es reuneixen condicions adequades d'acollida i assistència; el mateix article continua establint línies de col·laboració genèrica pel que fa a la repatriació; per últim, en el paràgraf 4 s'estableix que, en cap cas, pot ser retornat un menor si s'incomplixen les Declaracions Universals de Drets Humans i Drets del Nen.

Aquesta actuació és abordada d'una forma global en la línia prevista a la Resolución, de 17 de Abril de 2001, de la Delegación del Gobierno para la Extranjería y la Inmigración, por la que se dispone la publicación del Acuerdo del Consejo de Ministros, del día 30 de Marzo de 2001, por el que se aprueba el Programa Global de Regulación y Coordinación de la Extranjería y la Inmigración" (BOE, de 27 d'Abril de 2001, Ref: 8154), en el qual es duu a terme: un *estudio del fenómeno migratorio en España, su evolución*

y previsiones; la determinación del número de inmigrantes que anualmente necesita España; la ordenación de la llegada de inmigrantes..., mediante la firma de convenios que contemplen todos los aspectos del fenómeno migratorio; la integración de los residentes extranjeros y sus familiares que contribuyen activamente al crecimiento de España; la actuación concertada para la ejecución de medidas de integración con administraciones públicas y organizaciones no gubernamentales; la revisión de la estructura administrativa existente...; la lucha contra el racismo y la xenofobia; la potenciación de los consulados españoles; etc...

Cal destacar-ne el capítol dedicat a *la mejora de los mecanismos existentes para la protección de los menores extranjeros no acompañados*, en el qual s'estableix la necessària mesura de coordinació de les diverses comunitats autònomes; en la secció del *mantenimiento del sistema de protección per als refugiats i desplaçats*, destaca la necessitat de la imprescindible adaptació de la normativa d'asil a les directrius que emanen de la Unió Europea, amb les mesures següents: crear un procediment comú d'asil mitjançant el qual s'elaborarà i adaptarà la normativa nacional, s'incorporaran a la normativa espanyola els fixats a la Unió pel que fa a acollida dels sol·licitants d'asil, etc... Així mateix continua un capítol referent a: *mantenimiento del sistema de la protección para los refugiados y desplazados*, s'estableix al punt 4.2.b) la constitució d'una xarxa de centres d'acollida per a menors estrangers sol·licitants d'asil; així també en la secció de *mejora de los mecanismos existentes para la protección de los menores extranjeros no acompañados*, s'estableix la mesura de coordinació entre les diverses comunitats autònomes. És important destacar la necessitat d'establir *condiciones de acogida de solicitantes de asilo en el territorio español, en especial para los menores no acompañados*. Tot

En el Reglament d'Estrangeria s'estableix la necessària mesura de coordinació de les diverses comunitats autònomes per garantir la protecció dels menors estrangers.

Els Estats membres de la U.E. han d'adoptar mesures per impedir l'entrada no autoritzada de menors no acompanyats i han de cooperar per a prevenir l'entrada i permanència il·legal.

Seria bo que empreses catalanes i espanyoles es transformessin en possibles jaciments de treball pels casos de menors que han de ser retornats al país d'origen.

això en la línia de les resolucions europees esmentades i analitzades.

Per tant, el treball s'hauria de concentrar en coordinar esforços per part de tots els agents socials per donar compliment a les directrius dels articles 1, 2 i 3 de la Resolució del Consell 97/C 221/03, de 23 de juny de 1997, relativa als menors no acompanyats nacionals de països tercers, dictada pel Consell de la Unió Europea, en el sentit que els Estats membres han d'adoptar mesures per *impedir l'entrada no autoritzada de menors no acompanyats i han de cooperar per a prevenir l'entrada i permanència il·legal de menors d'edat no acompanyats*. I en cas que això succeeixi, han de *disposar de suport material i cura a la frontera i s'han de complir les garanties mínimes per a tots els menors no acompanyats*, (identitat, entrevista amb el menor, informació registrada *eficaçment...*). Al respecte veure la disfunció de *la necessitat d'incrementar l'eficàcia dels agents socials*. Mesures encaminades a la *reunificació dels menors amb els seus familiars al país d'origen o en un país tercer* o a l'inici del procediment d'asil, si així ho sol·licita el menor.

Pel que fa a la prevenció a la qual fa referència la Resolució del Consell relativa als menors no acompanyats nacionals de països tercers, i atesa la manifesta expectativa laboral dels menors immigrants no acompanyats, cal esmentar que durant la recerca s'han fet indagacions sobre possibles solucions. Una d'elles vol exposar la possibilitat que empreses catalanes i espanyoles, en general, que estan iniciant part de la seva producció al Marroc, es transformin en possibles jaciments de treball per a aquestes situacions (si convé, mitjançant la signatura de convenis i la cooperació dels Estats membres, tal com estableix la Resolució del Consell de la Unió Europea 97/C 221/03 en el seu art. 2.2) pels casos de menors que han de ser retornats al país d'origen o en el seu cas re-

patriats des d'una comunitat autònoma, (tal com es feia referència a la disfunció anterior). Aquesta actuació permetria alhora treballar en la línia de la humanització en la cooperació de la promoció dels interessos econòmics i de l'increment del comerç exterior i reforçament dels objectius polítics governamentals a l'Àfrica per part de les empreses espanyoles i, per tant, també les catalanes, en el països del sud, en la línia que apunta el sociòleg Rafael Díaz-Salazar.

En relació a l'edat laboral al Marroc aquesta no ha de ser un impediment per a tal proposta, ja que malgrat no s'ha pogut accedir a la normativa, s'ha confirmat que l'edat laboral, segons la legislació marroquina, és de 16 anys. D'altra banda, els majors de 14 anys poden gaudir d'un contracte de pràctiques en referència a determinada formació de tipus professional (que és, per altra part, l'expectativa dels menors immigrants no acompanyats que es troben a Espanya i a Catalunya, expectatives comprovables mitjançant l'AESJ).

Aquesta proposta s'ha d'examinar conjuntament amb la disfunció descrita anteriorment, així com en interconnexió amb la disfunció *mesures de contenció* que s'estudia més endavant.

Pel que fa a l'aplicació de la mesura de l'art. 3.1 de la Resolució del Consell de la Unió Europea 97/C 221/03, s'especifica en el següent paràgraf que *con fines de reagrupación familiar, los Estados miembros deberían procurar encontrar lo antes posible a la familia del menor no acompañado, o localizar el lugar de residencia de sus familiares, independientemente del estatus jurídico de los mismos y sin prejuzgar la fundamentación de una posible solicitud de residencia*. Continua establint l'article que per a aquesta finalitat es pot comptar amb l'orientació i el suport del Comité Internacional de la Creu Roja, amb el Comité Nacional de la Creu Roja o amb altres organitzacions, a fi de localitzar els seus familiars.

L'edat laboral, segons la legislació marroquina, és de 16 anys i els majors de 14 anys poden gaudir d'un contracte de pràctiques.

Los Estados deberían procurar encontrar lo antes posible a la familia del menor no acompañado, independientemente del estatus jurídico de los mismos.

La reintegració del menor a la seva pròpia família és una mesura aplicable en alguns dels casos analitzats: el 34,8% dels menors tenen referent familiar a Espanya

Així mateix, i d'acord amb el que estableix l'art. 5.1 de la Llei 37/91 de Protecció de Menors catalana, les mesures a adoptar són: primera, *l'atenció en la pròpia família del menor, mitjançant ajuts de suport psicossocial, de caire personal o econòmic de l'Administració*.

Aquestes normes conclouen que l'actuació jurídicoadministrativa que correspon és l'encaminada a assolir la reintegració del menor a la seva pròpia família, amb tot l'ajut i suport que s'escaigui segons aplicació de la Llei citada. Aquesta mesura és, per tant, aplicable en alguns dels casos analitzats al llarg de la recerca: segons els resultats del punt 5 del diagnòstic, el 34,8% dels menors tenen referent familiar a Espanya, i d'aquests un 62% es troba en situació regular. Cal destacar a aquests efectes el que disposa l'article 35.3 de la Ley Orgánica 8/2000, de 22 de Diciembre, de reforma de la Ley Orgánica 4/2000 sobre Derechos y Libertades de los Extranjeros en España y su Integración Social, en el sentit de preveure el principi de reagrupació familiar i de l'informe previ dels serveis de protecció del menor, tant pels casos de permanència a Espanya com els supòsits de retorn al seu país d'origen o país on es trobin els seus familiars.

Així mateix, seria ampliable la xifra si a més es contemplés que alguns d'ells tenen familiars de referència a d'altres països de la Unió Europea (França, Itàlia, Bèlgica...) als quals els és d'aplicació literal l'art. 3 de la Resolució europea citada.

Les normes citades no especifiquen el grau de parentiu. Per tant, s'entén aplicable en tots els graus que consten en el punt número 6 del diagnòstic. Tant en "primer grau" o nucli familiar del menor com pel que fa a "família extensa" en segon lloc.

Val a dir, a més a més, que si s'apliqués l'anterior proposta de solució, mitjançant la intervenció dels serveis socials del país d'origen, també s'obtindria

més informació a l'efecte de l'aplicació d'aquesta mesura, tant al país tercer com als Estats membres.

Aquesta proposta implica una coordinació eficaç i ordenada dels Estats membres, totalment imprescindible en el vulnerable vessant dels drets dels infants.

Així mateix s'ha de tenir en compte novament el que estableix l'art. 5 de la Resolució del Consell de la Unió Europea 97/C 221/03: als efectes de prendre la mesura jurídica de la repatriació, el menor només pot ser retornat al país d'origen si a l'arribada al país d'origen el menor té l'assistència deguda; l'article fa referència a la necessària col·laboració d'entitats no governamentals, UNICEF, ACNUR, etc., als efectes de complir el requisit i no vulnerar les lleis internacionals esmentades en el paràgraf 4 de la referida norma. Això implica un treball de coordinació i un intercanvi amb el país d'origen, en aquest cas el Marroc.

Els casos en què el retorn del menor ha d'ésser dut a terme sense cap mena de dilació és en aquells en els quals el menor manifesta la seva voluntat de retorn al país d'origen. En algun cas en què això ha succeït acostuma a ser pel fet que el menor manifesta que ha patit situacions emocionalment dures o ha estat víctima d'abusos i maltractaments diversos. En qualsevol cas és la materialització del dret del menor a ser escoltat, tal com s'analitza a la part dels *drets marc* la que dona sentit al retorn, transformant en directament aplicable el dret esmentat.

DISFUNCIÓ: la tutela com a actuació jurídica

1) DESCRIPCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

El que es desprèn del diagnòstic és que l'assumpció de la tutela com a mesura jurídica a prendre no és l'actuació jurídica majoritària.

D'altra banda, es detecta que, havent pres en algun cas la mesura de l'assumpció de la tutela, aques-

Aquesta proposta implica una coordinació eficaç i ordenada dels Estats membres i un treball de coordinació i un intercanvi amb el país d'origen.

L'assumpció de la tutela com a mesura jurídica a prendre no és l'actuació jurídica majoritària.

La tutela queda paralitzada per fugues dels menors dels centres.

ta queda paralitzada en un moment posterior per fugues dels menors dels centres, quedant, per tant, invalidada tota actuació jurídica, desmotivant tota actuació jurídica posterior. Això es desprèn tant de l'itinerari que els menors segueixen a Catalunya com del que es pot veure en d'altres comunitats autònomes, concretament a Còrdova o Toledo on l'actuació jurídica majoritària va encaminada a la tutela.

2) CAUSA-EFECTE

La tutela com a mesura jurídica aplicable esdevé una porta oberta al treball sobre el menor, si bé pot produir sensació de fracàs del sistema quan es produeix una fuga d'un menor tutelat, generant el caos i la desmotivació dels agents socials i alimentant negativament tot el sistema.

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

La declaració de desemparament comporta l'assumpció automàtica de les funcions tutelars sobre el menor.

En aplicació de l'art. 3.1 de la Llei catalana 37/91, la declaració de desemparament comporta l'assumpció automàtica de les funcions tutelars sobre el menor, específicament, continua la norma, mentre no es constitueixi la tutela per les regles ordinàries. En aplicació de l'art. 2.1 i 2 de la mateixa Llei es considera el menor desemparat quan manquen les persones a les quals per llei els correspon exercir funcions de guarda. Per tant, segons la Llei catalana, tots els menors que es troben en aquesta situació i en territori català (art. 4 de la Llei catalana 8/95) han d'ésser tutelats per l'organisme competent, en aquest cas la Direcció General d'Atenció al Menor. Com a complement d'aquesta regulació específica cal destacar l'article 35,4 de la Ley Orgánica 8/2000, de 22 de Diciembre, de reforma de la Ley Orgánica 4/2000 sobre Derechos y Libertades de los Extranjeros en España y su Integración Social que posa de manifest que els

menors que són tutelats per l'Administració pública es consideren regulars als efectes de la residència, essent oportuna la tramitació immediata del seu permís de residència. Com es pot veure en el diagnòstic, només en un 34,8% dels menors s'han dut a terme tràmits per a l'obtenció del permís de residència (veure punt 21 del diagnòstic).

Als efectes de tenir en compte aspectes que conformen la cultura jurídica marroquina en la protecció de menors, cal analitzar la legislació del país. El Moudawana (Codi de l'Estatut Personal i de Successions Marroquí) estableix en el Capítol II *Del Menor*, en l'art. 137, que la majoria d'edat queda establerta als 20 anys (edat que no coincideix amb la majoria d'edat legal espanyola contemplada a l'article 315 del Codi Civil, que és 18 anys), si bé en l'art. 138 estableix que als 12 anys es considera que tenen edat de discerniment als efectes legals. Als efectes de comprendre culturalment l'autonomia del menor segons la legislació marroquina, l'art. 140 del Moudawana estableix que el jutge, si ho estima oportú, pot confiar al major de 15 anys l'administració de part dels seus béns. Això indica fins a quin punt el menor pot prendre decisions amb transcendència jurídica. Per tant, segons l'anàlisi realitzat, es pot concloure que la capacitat d'actuació del menor pot tenir rellevància jurídica, essent lògic que el seu rol en el si de la família sigui ponderat, i per això la importància de la seva migració i de la seva voluntat d'"èxit" en aquest camí.

D'altra banda, el Capítol IV *De la representació legal* del Moudawana, en el seu art. 147 estableix que la representació legal s'assumeix, entre d'altres, per la tutela legal i, per altra part, el menor no es pot emancipar fins a l'edat dels 18 anys (art. 165 del Moudawana).

Per tant, segons es desprèn de la legislació marroquina no sorprèn, pel que fa a mesures de protecció, l'assumpció de la tutela al menor de fins a 20 anys;

Els menors que són tutelats per l'Administració pública es consideren regulars als efectes de la residència, essent oportuna la tramitació immediata del seu permís de residència.

La legislació marroquina contempla l'assumpció de la tutela al menor de fins a 20 anys i, per tant, no existeixen supòsits de cultura jurídica contradictòria en l'àmbit de protecció de menors.

La tutela ordinària, hauria de recaure en un termini màxim d'entre un i dos mesos.

Una vegada resolta la tutela cal iniciar un pla de treball i uns objectius sobre el menor de forma immediata.

Hauria de ser el propi menor el que pacti amb l'agent social el seu propi pla, d'acord amb els criteris educatius que corresponguin.

per tant, no existeixen supòsits de cultura jurídica contradictòria en l'àmbit de protecció de menors, esdevenint la tutela una mesura harmònica i continuativa del país d'origen. Alhora aquesta concepció faria més accessible el treball entre ambdós estats en matèria de cooperació i col·laboració en matèria de protecció de menors.

La tutela ha de transformar-se en la mesura jurídica aplicable automàticament en tots els casos (aplicació literal de l'art. 3.1 de la Llei catalana 37/91 i lleis concordants, i tal com consta en el Butlletí núm. 22 de Justidata emès pel Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya que té per títol *Evolució i característiques dels menors en risc social*).

En tot cas i, tenint en compte el conflicte d'alta intensitat existent a nivell social, la tutela ordinària, que ha d'ésser assumida mitjançant la declaració de desempament, hauria de recaure en un termini màxim d'entre un i dos mesos, que és el que queda palès en el diagnòstic com a temps que els menors poden esperar que els sigui aplicada una mesura.

Una vegada resolta la tutela cal iniciar un pla de treball i uns objectius sobre el menor de forma immediata, en aplicació de l'art. 15 a i c del Reglament català 2/97. Perquè aquest pla i treball sobre objectius prosperi, i en harmonia amb la cultura jurídica del Marroc, segons la legislació civil analitzada, esdevé necessari que sigui el propi menor el que pacti amb l'agent social competent el seu propi pla, d'acord amb els criteris educatius que corresponguin, alhora que es produeix un intercanvi d'expectatives, afavorint el desenvolupament de la capacitat de raonar del menor (aplicació de l'harmonia que propugna l'exposició de motius de la Llei espanyola 1/96 de Protecció Jurídica del Menor) i afavorint el seu propi compromís jurídic per a la seva adaptació sociojurídica al país de recepció i, amb ella, la integració social (a

Catalunya consta com a antecedent, en un altre vessant social i en un altre context, l'aplicació de la tècnica del pacte amb el beneficiari com a mètode de treball social; els seus resultats han estat considerats positius i han provocat evolucions importants, com és el cas de la pensió del Programa Interdepartamental de la Renda Mínima d'Inserció, PIRMI). En el cas que s'analitza esdevindria una manera de materialitzar i donar efectes a l'autonomia del menor a la qual es refereix la Llei 1/96, i és precisament partint d'aquesta amb la qual s'ha de treballar de forma innovadora i creativa.

Aquesta línia de treball faria possible la realització del que estableix l'art. 9 de la Llei 1/96 de Protección Jurídica del Menor *Dret a ésser escoltat*, en tot el que es refereix i afecta a la seva esfera personal, familiar o social, així com de l'art. 11, primer i segon paràgraf del Reglament català 2/97, quan estableix que els tècnics, en la seva intervenció, han d'escoltar el menor de més de dotze anys. Segons es pot veure en el punt núm. 21 del diagnòstic no consta o no es té coneixement d'haver escoltat el menor en cap cas dels seus itineraris.

Així mateix, la tutela esdevé, en l'àmbit de la resolució de conflictes, el "guany" a la integració, restant saldat, si s'escau, el seu compromís honorífic amb la família d'origen.

D'altra banda, es materialitzaria també la invitació feta en la Resolució del Parlament Europeu *sobre malos tratos infligidos a los niños* (DOCE, doc A 2-175/85, de 17 de gener de 1986), quan en la Invitació 1. c) advoca pel compliment del *principio... no al castigo, sí a la ayuda*.

Per altra part, cal una coordinació entre les comunitats autònomes als efectes de donar continuïtat a la tutela iniciada en una comunitat diferent a aquella en què es troba el menor a fi de complir el que estableix l'art. 12, 17 i 18 i concordants de la Llei espanyola 1/

Cal una coordinació entre les comunitats autònomes als efectes de donar continuïtat a la tutela iniciada en una comunitat diferent a aquella en què es troba el menor.

Tant en el Codi Civil com en la Llei 1/96 s'estableix que sobre un menor desemparat l'assumpció de la tutela es produeix per ministeri de la llei.

96 de Protección Jurídica del Menor, que és d'aplicació a tot menor que es troba a territori espanyol (art. 1 de la referida Llei), i que alhora ens remet als art. 172 i ss del Codi Civil. Tant en el Codi Civil com en la Llei 1/96 s'estableix que sobre un menor desemparat l'assumpció de la tutela es produeix per ministeri de la llei. En l'art. 172.1, segon paràgraf, del Codi Civil es defineix la situació de desemparament (també a la Disposició Final Cinquena de la Llei espanyola 1/96 de *Protección Jurídica del Menor*).

Si no hi ha aquesta coordinació, es produeix un deteriorament de la mesura jurídica en si mateixa, i també del respecte per part dels menors a la figura jurídica de la tutela.

El mecanisme de continuïtat d'eficàcia de la resolució de desemparament amb la tutela incorporada permet abordar amb força el treball sobre el menor, revisar les mesures pactades per ells a l'altra comunitat autònoma i l'actualització, d'acord amb el canvi produït, del pla de treball i objectius, alhora que produeix un estalvi de temps d'anàlisi de la situació del menor i d'elaboració d'informes i estalvi de costos socials i també econòmics, i dóna pas a la continuïtat del treball en la línia de la mediació i resolució de conflictes, pel que fa als aspectes socioeducatius.

La coordinació entre les comunitats autònomes implica una comunicació directa i eficaç entre els organismes competents, així com l'estudi de traspassos d'expedients.

Aquesta línia d'actuació implica una comunicació directa i eficaç entre els organismes competents, així com l'estudi de traspassos d'expedients. Alhora es poden emprendre mesures de treball i disciplinàries comunes, d'acord amb el país d'origen, pel cas de vulneració reiterada dels pactes (continguts al pla de treball i objectius, art. 15 del Reglament 2/97 i els concordants d'altres comunitats autònomes, sigui quina sigui aquella on es troba el menor). És de suposar que les normatives de les diverses comunitats autònomes contempnen aspectes similars. D'aquesta forma, els menors no es trobarien amb la dispersió del seu expedient jurídicoadministratiu i amb les con-

següents possibilitats de joc que brinda la descoordinació o dispersió de l'expedient.

DISFUNCIO: no continuïtat de la tutela per fugida o expulsió del menor d'un centre

1) DESCRIPCIÓ DE LA DISFUNCIO

Per causa del no compliment d'expectatives, o bé per un comportament altament conflictiu, o fins i tot delictual dels menors de referència, aquests es fuguen o són expulsats dels centres on són acollits. Segons el diagnòstic de l'AESJ en la majoria de casos en què s'han constituït tuteles, els menors es troben actualment escapolits i/o vivint al carrer; per tant, els costos socials, econòmics i de responsabilitat tant a Catalunya com a la resta de l'Estat apareixen sense resultat efectiu (veure *esquema visual/resum de dades, Itinerari II del diagnòstic AESJ*).

En la majoria de casos en què s'han constituït tuteles, els menors es troben actualment escapolits i/o vivint al carrer.

2) CAUSA-EFECTE

Aquest fet provoca l'increment de la dificultat de treball amb els menors immigrants indocumentats no acompanyats, el desànim sobre els agents socials que treballen amb ells, el reforçament de la idea que la mesura jurídica no és l'adient i, finalment, la desvaloració dels costos socials i econòmics dedicats als menors de referència. Alhora tot això repercuteix en els menors en la cronificació en espiral explicada a l'inici.

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ DE LA DISFUNCIO

El treball socioeducatiu sobre els menors immigrants indocumentats hauria de basar-se en els següents criteris: primer, d'acompliment de mesures encaminades a la seva integració, tenint en compte

Per l'acompliment de mesures encaminades a la seva integració s'hauria de tenir en compte les seves expectatives que, nombroses vegades són de caràcter laboral; i s'hauria d'incloure un treball en la línia de la mediació i resolució de conflictes.

La preparació dels agents socials hauria d'incloure tant aspectes jurídics com religiosos que repercutissin en els menors atesa la transcendència jurídica de determinades normes de tipus religiós.

ahora les seves expectatives que, tal i com ha quedat palès en l'AESJ i d'acord amb la *normativa marc* esmentada al principi, nombroses vegades són de caràcter laboral; i, segon, haurien d'incloure un treball, pel que fa als aspectes tant jurídic com socioeducatiu en la línia de la mediació i resolució de conflictes, especialment pel que fa a la multiculturalitat, a fi de produir un tractament directe i eficaç en tots i cadascun dels problemes, disputes, comportaments conflictius, actituds desestructurades, etc., i als efectes d'encaminar la seva futura integració social.

Finalment, com a conseqüència de l'aplicació de la Disposició Final Cinquena de la Llei 1/96 de *Protección Jurídica del Menor* es podria fer ús, en casos excepcionals que haurien de ser fixats de forma comuna per totes les comunitats autònomes, de la modificació prevista a l'art. 172 del Codi Civil quan estableix que *si surgen problemas graves de convivencia entre el menor i personas a qui corresponde la guarda pueden solicitar la remoción d'aquesta*. Aquesta norma té implicacions pel que fa a centres d'acolliment de menors i en alguns dels casos analitzats en l'AESJ, si bé no allibera l'Administració pública de la seva responsabilitat pel que fa a protecció de menors, per aquests casos sí que esdevé del tot necessari iniciar, quan abans millor, un treball en la línia esmentada de mediació i resolució de conflictes als efectes d'abordatge clar, eficaç i directe dels conflictes i d'estudiar la possibilitat d'elaborar un acord entre el país d'origen i el de recepció, apuntat en la disfunció anterior i en la corresponent a la repatriació com a actuació jurídica.

La preparació dels agents socials que intervenen en els casos de menors immigrants indocumentats no acompanyats hauria d'incloure tant aspectes jurídics com espirituals (religiosos) que repercutissin en els menors de referència, atesa la transcendència jurídica de determinades normes de tipus religiós, com és

el cas de la limitació de determinades funcions de la dona segons el Moudawana (p.e. en l'art. 148 del Moudawana, i pel que fa a representació legal del menor, aquesta correspon en primer terme al pare i en segon a la mare, en cas de renúncia del pare o d'incapacitat d'aquest, si bé la mare no pot alienar els béns del menor sense l'autorització prèvia del jutge). Per mitjà d'aquest exemple jurídic es pot comprendre que a l'hora d'exercir la funció de guarda o tutela, una dona (p.e. una educadora) pot provocar en algun cas un conflicte pel xoc jurídicocultural. Per això és necessari que l'educador/a tingui una base de preparació pel tractament d'aquest conflicte la gestió del qual l'encamini cap a la integració. Per completar aquesta anàlisi vegi's la qüestió *legislació i religió, l'Alcorà com a component dels codis legislatius*, així com la disfunció *necessitat d'incrementar l'eficàcia dels agents socials*.

DISFUNCIO: integració del menor en la seva pròpia família

1) DESCRIPCIÓ DE LA DISFUNCIO

Segons el diagnòstic de l'AESJ un 34,8% dels menors tenen família pròpia i d'aquesta un 62% es troba en situació regular; creuant aquestes dades amb les de situació actual, però, consta que en la seva majoria en l'actualitat no es troben integrats en el si de la seva família en primer grau o en família extensa. Val a dir que d'aquests menors un 53,8% tenen com a referent un germà en situació regular. De la totalitat dels menors sobre els quals es basa l'AESJ un 30,7% tenen a més a més del germà altres referents familiars (dels quals en un 50% són pare i/o mare que estan en la seva totalitat en situació regular).

Segons el diagnòstic de l'AESJ un 34,8% dels menors tenen família pròpia i d'aquesta un 62% es troba en situació regular.

2) CAUSA-EFECTE

Part dels conflictes podrien eradicar-se o pal·liar-se com a mínim, si s'actués sobre la totalitat del nucli familiar, dotant-lo de recursos suficients tècnics i econòmics, esdevenint alhora motor de prevenció de conflictes. En aquest sentit, aquesta mesura contemplada en les lleis produiria l'efecte de pal·liació dels conflictes i fins i tot de prevenció.

3) PROPOSTA DE RESOLUCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

El Reglament 2/97 estableix que els equips tècnics prioritzaran la mesura de protecció d'atenció en la pròpia família.

Donar compliment a allò que s'estableix a l'art 14 del Reglament 2/97 de protecció de menors, en el qual s'estableix que *els equips tècnics prioritzaran la mesura de protecció d'atenció en la pròpia família quan el desemparament pugui ser modificable mitjançant l'acció de les intervencions tècniques adients*. Aquesta disposició es troba en harmonia amb la resta de lleis autònomes, estatals, europees i declaracions universals dels drets humans i dels drets dels infants.

Decisió d'inversió d'esforç social en aplicar l'art. 5.1, primer de la Llei catalana 37/91 de protecció de menors, pel que fa a la mesura d'atenció del menor en la seva pròpia família, *mitjançant ajuts de suport psicosocial, de caire personal o econòmic de l'Administració*.

Si aquesta mesura es duu a terme en coordinació amb altres Estats membres de la Unió Europea (aplicació de la Resolució del Consell 97/C 221/03), tal com s'ha analitzat més amunt i amb les autoritats competents a la resta de l'Estat espanyol, on és de suposar que es troben altres familiars dels menors de referència, i en coordinació amb entitats públiques i privades d'iniciativa social que fan el seguiment i/o acompanyament a membres de la família, els costos

socials i econòmics que això suposaria serien menors que els que es produïssin amb el menor en el circuit conflictiu analitzat.

En aquesta mateixa línia s'estableix en l'art. 22.2 de la Convenció de Nacions Unides sobre els Drets del Nen, de 20 de novembre de 1989, que és necessari localitzar els pares o altres membres de la família del menor i fer el que s'escaigui als efectes de recollir informació per a la localització o, en cas contrari, cal aplicar un sistema de protecció del menor.

DISFUNCIO: l'acolliment familiar com a mesura de protecció dels menors immigrats indocumentats no acompanyats

1) DESCRIPCIÓ DE LA DISFUNCIO

Segons l'AESJ no consta cap menor immigrant indocumentat no acompanyat al qual se li hagi aplicat la mesura de protecció de l'acolliment familiar en família aliena, ja sigui en família autòctona o marroquina, segons la resposta corresponent a la *situació actual del diagnòstic, punt núm. 22*.

S'ha constatat al llarg de l'AESJ un cas susceptible de ser considerat específicament: aquesta actuació va ser duta a terme per la pròpia família acollidora, no autòctona, a Andalusia; mentre el menor va estar convivint amb aquesta família i compartint treball i estudis duia a terme una vida normalitzada. En trencar-se l'estructura es troba al carrer cometent petits delictes.

2) CAUSA-EFECTE

L'acolliment familiar permet al menor gaudir d'un entorn apropiat per a la cura de les seves necessitats.

En el cas de produir-se en família no autòctona,

L'art. 22.2 de la Convenció de Nacions Unides sobre els Drets del Nen estableix que és necessari localitzar els pares o altres membres de la família del menor.

Segons l'AESJ no consta cap menor immigrant indocumentat no acompanyat al qual se li hagi aplicat la mesura de protecció de l'acolliment familiar en família aliena.

L'acolliment familiar permet al menor gaudir d'un entorn apropiat per a la cura de les seves necessitats.

l'avantatge és que l'adaptació cultural pot ser acompanyada des d'una major comprensió i experiència, i, per tant, des d'una igualtat d'experiència de vida.

En el cas de produir-se en **família** autòctona, l'avantatge és que la integració cultural pot ser acompanyada des del propi sistema del país de recepció i l'intercanvi d'experiències de vida pot oferir al menor una obertura cap a la tolerància i la diversitat.

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

Donar compliment a allò que s'estableix en l'art 5.1. de la Llei catalana 37/91 de protecció de menors, que estableix, com a segona mesura de protecció, *l'acolliment simple del menor per una persona o una família que puguin substituir, provisionalment o definitivament, el seu nucli familiar natural*.

El programa per afavorir l'acolliment hauria de sensibilitzar i preparar famílies que estiguin disposades a assumir aquesta mesura.

Dur a terme una sensibilització profunda i preparació específica de persones i/o famílies que estiguin disposades a assumir transitòriament o definitivament aquesta mesura. D'aquesta mateixa forma es generaria un flux entre els menors de referència i la societat de recepció que ajudaria alhora a pal·liar l'alarma social que s'ha generat entorn als menors immigrants indocumentats no acompanyats, tal com es pot veure en l'annex corresponent al recull d'algunes de les notícies aparegudes durant el període de temps d'elaboració de l'AESJ i que s'adjunten a fi de mostrar el fort impacte i en sentit negatiu, que el conflicte està ocasionant, amb la consegüent estigmatització d'aquests menors.

Per reconduir l'alarmisme que s'ha creat, caldria treballar en la línia de la pedagogia democràtica, facilitant un procés d'assimilació de la immigració, sabent que aquesta passa per períodes turbulents, com cita J. Ramoneda en un article aparegut a la premsa arran de la qüestió de la immigració, i en el qual continua especificant que el criteri de l'adapta-

ció ha d'ésser mitjançant la llei, atès que aquesta obliga de manera igualitària tant l'immigrant com l'autòcton. Els menors són especialment receptius; per tant, si sobre ells s'actua en la línia de la interacció entre drets i deures (aplicant noves i creatives metodologies d'abordatge del conflicte) el resultat és la integració amb la consegüent normalització i desestigmatització.

Una suposada mesura que sembla adient és l'acolliment "temporal" o provisional dels menors de referència atesa la seva experiència de vida, tal com queda palès al diagnòstic de l'AESJ; com que el 95,7% dels menors tenen referent familiar al país d'origen i aquest és relativament estable (en un 69,6% dels menors s'han pogut dur a terme gestions pel que fa a l'autorització dels pares). Vegi's *situació actual del diagnòstic*, punt núm. 23.

DISFUNCIO: necessitat d'incrementar l'eficàcia dels agents socials

1) DESCRIPCIÓ DE LA DISFUNCIO

Els agents socials que intervenen en el conjunt dels menors de referència es troben impeditos per dur a terme una actuació ràpida i eficaç a causa del gran nombre de menors immigrants indocumentats no acompanyats així com per motiu del complex circuit que generen, la informació informal de la qual parteixen, la pèrdua de contacte amb el menor, etc.

Es detecta segons el diagnòstic una manca de coneixement, per part dels agents socials que intervenen sobre un mateix menor, de les actuacions jurídicoadministratives dutes a terme en la mateixa comunitat autònoma o en altres. Aquesta es veu reforçada per la manca de coordinació i de traspàs d'informació i seguiment de l'actuació, el que produeix un desconcert sobre la forma d'actuació escaient sobre el me-

El criteri de l'adaptació ha d'ésser mitjançant la llei, atès que aquesta obliga de manera igualitària tant l'immigrant com l'autòcton.

Si s'actua en la línia de la interacció entre drets i deures, el resultat és la integració.

La manca de coordinació i seguiment de l'actuació provoca que l'únic control sobre la totalitat del seu cas el té única i exclusivament el propi menor.

nor, provocant que l'únic control sobre la totalitat del seu cas el té única i exclusivament el propi menor. Aquesta informació no comprovada i només controlada per ell li atorga capacitat de poder sobre el seu propi cas, que, en tractar-se d'un menor, s'hauria d'anar transferint, o, si més no, compartint, amb els agents socials, als efectes de protecció efectiva del menor i d'alleugerir-lo d'aquesta càrrega impossible d'assumir per ell sol, portant-lo al precipici de l'estigmatització.

2) CAUSA-EFECTE

Els agents socials que intervenen poden tenir la sensació de pèrdua d'eficàcia i de motivació.

Per causa de l'alimentació dels circuits cronificadors esmentats, els agents socials que intervenen en el col·lectiu dels menors de referència poden tenir la sensació de pèrdua d'eficàcia i de motivació, de sensació de no avançar sobre les situacions dels menors que, en ser tan generalitzada, causa alarma social (com reflecteixen els mitjans de comunicació, tal com es pot veure a l'annex de recull d'algunes notes de premsa), i produeix l'efecte amplificador del conflicte sotmès a anàlisi i al reforçament dels menors en les seves actuacions. Alhora prospera el deteriorament general sociojurídic dels menors immigrants indocumentats no acompanyats, i a més a més, produeix el "burn out" (sentir-se cremats) dels professionals, que dilatades en el temps poden produir situacions de conflicte d'alta intensitat com és el cas de les notícies recollides referides a tancament de centres, dimissions de directius de centres, baixes de professionals del camp del treball social, etc.

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

Tot això fa necessari oferir als agents socials que intervenen amb els menors immigrants indocumentats no acompanyats una preparació específica, molt con-

creta i adaptada a aquesta problemàtica, donant compliment al que estableixen les resolucions europees, així com una actuació urgent de suport i descongestió als efectes de normalitzar l'actual conflicte.

A aquests efectes esdevé totalment necessària la col·laboració de les entitats d'iniciativa social, ja que poden dur a terme un treball molt constant i un ampli ventall de suports en coordinació amb altres entitats, així com el seguiment i acompanyament individualitzat sobre els menors de referència. Aquest treball està també reconegut en les resolucions europees citades amb anterioritat.

Els organismes competents de totes les comunitats autònomes haurien de promoure i actuar amb criteris de confiança mútua i intercanviar informació amb les entitats d'iniciativa social per tal de pal·liar i treballar sobre el conflicte social de forma conjunta i sincronitzada. D'aquesta forma no es produirien situacions com les analitzades en l'AESJ en les quals es coneix per part d'un agent social la fuga d'un menor d'un centre d'acollida o fins i tot d'un centre de justícia juvenil i no es pot dotar de continuïtat l'actuació per desconeixement de qualsevol informació anterior o referència posterior. Aquesta situació és tan problemàtica com que s'ha constatat al llarg de l'AESJ, tenir coneixement que el menor s'ha fugat d'un centre de justícia juvenil i reapareix en un CRAE; o desaparèixer d'un CRAE i continuar al carrer, quan fins i tot hi ha ja una resolució de tutela. Si s'entrecreuen les dades que apareixen al diagnòstic, s'observa que un nombre important de menors ha comès activitat delictiva i ha estat en un centre de justícia juvenil del qual s'ha fugat i, en canvi, al punt que fa referència a la *situació actual del diagnòstic, punt núm. 22* no apareix cap menor en centres de justícia juvenil. Vegi's qüestió a tenir en compte: *l'accés a la delinqüència...*

Si no és possible aquesta actuació conjunta i sincronitzada entre agents públics i privats es pot arri-

Els organismes competents de totes les comunitats autònomes haurien de promoure i actuar amb criteris de confiança mútua i intercanviar informació amb les entitats d'iniciativa social.

Si no és possible aquesta actuació conjunta i sincronitzada entre agents públics i privats es pot arribar a incomplir la Llei 37/91.

bar a incomplir allò que es preveu establert en l'art. 2.3 de la Llei catalana 37/91 i concordants quan estableix que *tothom i especialment qui per raó de la seva professió tingui coneixement de l'existència de qual-sevol maltractament a menors, ha de posar-ho en coneixement de l'autoritat judicial o de l'organisme competent*, entenent per maltractament la situació que es produeix quan havent-hi resolució de guarda o tutela, que alhora és d'assumpció automàtica, i trobant-se els menors en situació de risc al límit de la seves necessitats de cura bàsica o a prop d'activitats delictives, aquests es troben al carrer, tal com apareix en el punt núm. 22 del diagnòstic. En els casos en què s'incompleix el previst en les lleis esmentades es pot incórrer en el que es defineix en el butlletí núm. 25 de JUSTIDATA, editat pel Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, que té per títol *El maltractament d'infants a Catalunya...*, com a maltractament quan, en el seu punt 2 de la tipologia dels maltractaments, fa referència a *la negligència o abandó. No hi ha cura de la seva alimentació i/o roba d'abric, no hi ha cura per al seu tractament mèdic, no té horaris ni ritmes, es passa hores sense atenció protectora i/o educativa*.

Seria necessari fomentar la creació de pisos assistits i llars funcionals i de programes que poguessin ser duts a terme pels menors en centres de dia.

Des d'un punt de vista sociojurídic seria necessari fomentar la creació de pisos assistits i llars funcionals (punts f i g de l'art. 43 del Reglament català 2/97 de Protecció dels Menors), així com el foment de programes que poguessin ser duts a terme pels menors en centres de dia.

També caldria prendre les mesures de protecció i pla d'actuació i objectius (punts a i c de l'art. 15 del Reglament 2/97) en coordinació amb entitats públiques i privades que poguessin oferir programes i seguiment i acompanyament als menors de referència, donant continuïtat així a les mesures socioeducatives alhora que a les jurídiques. En cas contrari, es pro-

dueix un trencament entre la realitat social i educativa del menor i la realitat jurídica, que actua com a factor de desorientació i deteriorament de la seva realitat i té com a conseqüència la deconstrucció de l'expectativa de futur (a través de la qual construeix l'expectativa de present).

En connexió amb aquest punt és important establir els mètodes relacionats amb la resolució de conflictes proposats a la disfunció de la desconexió dels sistemes a l'entorn del menor immigrant indocumentat no *acompanyat*. Vegi's *creació d'un expedient jurídic administratiu interautonòmic*.

Finalment, cal esmentar la necessitat de l'aplicació eficaç de les mesures i normatives; per aquest motiu esdevé necessària una sincronitzada coordinació entre tots els agents socials que intervenen en el camp dels menors de referència tal com estableix el Decret català 372/ 2000, de 21 de novembre, d'estructuració de la Direcció General d'Atenció al Menor, en el qual s'especifica i s'estructuren les actuacions segons les funcions de la DGAM. Aquest Decret defineix i estructura els diversos serveis amb què compta la DGAM, tot concretant les funcions i competències de cada un d'ells. Així: a) art. 2.2., Servei de Gestió Administrativa, Servei d'Urgències (veure p.e. art. 8. d, com a funcions de la Secció de Menors Indocumentats s'encomana *fer les gestions necessàries perquè tots els menors nacionals i estrangers disposin de la documentació necessària*, fet que provoca a Catalunya, al menys, la neutralització del buit legal que es podria considerar segons l'art. 10.4 de la "Ley 1/96 de Protección Jurídica del Menor"); b) Servei de Recursos (veure p.e. art. 10. c i d, a la Secció de Centres i Programes s'encomana les funcions de *dur a terme funcions d'avaluació, suport i coordinació en relació amb els centres d'urgència, d'acollida i residencials d'acció educativa i informar respecte a l'atenció i als serveis que ofereixen els centres diürns*

i altres recursos); c) Servei d'Assumptes Jurídics (veure p.e. art. 13. a i d, en què s'encomana les funcions d'*elaborar estudis i informes, propostes de resolucions administratives i altres activitats relacionades amb l'assessorament jurídic en matèria d'atenció als menors i coordinar davant l'autoritat judicial les actuacions relacionades amb la guarda i tutela de menors*); i d) Secció de Registre i Inspecció.

En la línia apuntada a l'informe *Separated Children in Europe Programme* elaborat per l'organització Save the Children, la Unió Europea i la United Nations High Commissioner for Refugees, els registres i anotacions i la documentació són essencials per protegir els menors no acompanyats, que anomenen "separats".

DISFUNCIÓ: desconexió dels subsistemes a l'entorn del menor immigrant indocumentat no acompanyat

1) DESCRIPCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

S'observa l'agreujament de la problemàtica per la desconexió entre els diversos subsistemes a l'entorn del menor.

En el cas dels menors immigrants indocumentats no acompanyats, i als efectes de pal·liació del conflicte que s'ha generat, s'ha de considerar el fet de l'agreujament de la problemàtica analitzada per la desconexió entre els diversos subsistemes a l'entorn del menor. El Marroc té el seu subsistema d'actuació desconnectat de cada un dels subsistemes d'Espanya. Alhora, Espanya té molts subsistemes, un per cada comunitat autònoma, desconnectat del subsistema català, en el cas que s'analitza. A més el subsistema europeu també es troba afectat per la problemàtica en qüestió. Cal destacar que cada subsistema es constitueix com a *sistema marc* a causa de la complexitat del sistema principal, essent precis analitzar les interaccions entre el macrosistema, els sistemes i els corresponents subsistemes.

2) CAUSA-EFECTE

La no actuació coordinada i continuativa d'aquests subsistemes fa que el sistema, que és el que envolta la vida del menor, es retroalimenta de la mateixa descoordinació, la qual cosa provoca l'empitjorament de la situació sociojurídica del menor, i esdevé causa i alhora efecte del deteriorament del conflicte.

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

S'han de crear interseccions entre els diversos subsistemes. Cada una d'aquestes interseccions provoca una modificació del sistema, ja que cada intersecció és un moviment, cada moviment és un canvi i cada canvi comporta una redefinició i redelimitació del problema. Sense aquest abordatge del conflicte no és possible pal·liar i normalitzar el circuit dels menors immigrants indocumentats no acompanyats. I aquests cercles són directament aplicables als expedients jurídicoadministratius dels menors de referència.

Per donar resposta a aquestes interseccions i, en la línia de la intersecció jurídica administrativa, es proposa la creació d'un expedient jurídic administratiu interautonòmic dels menors immigrants indocumentats no acompanyats, als efectes de dur a terme una acció conjunta, coordinada i eficaç. A aquest efecte citem com a exemple de tracte el d'un expedient administratiu sobre el qual es duu a terme un seguiment social en una altra comunitat autònoma, quan el beneficiari es trasllada de domicili; en aquest cas el beneficiari, es trobi on es trobi, rep una continuïtat de mesures que alhora l'obliguen a la continuïtat del que s'hagi resolt i/o acordat amb un altre tècnic d'una altra comunitat autònoma.

Pel que fa a la creació d'interseccions entre els subsistemes legislatius espanyol i marroquí esdevindria necessària l'elaboració d'un conveni específic

En la línia de la intersecció jurídica administrativa, es proposa la creació d'un expedient jurídic administratiu interautonòmic als efectes de dur a terme una acció conjunta, coordinada i eficaç.

Pel que fa a la creació d'interseccions entre els sistemes legislatius espanyol i marroquí caldria l'elaboració d'un conveni específic entre ambdós estats.

entre ambdós estats, tal com consta en un antecedent trobat en matèria precisament de menors com és el Conveni signat en data 30 de maig de 1997, sobre *asistencia judicial, reconocimiento y ejecución de resoluciones judiciales en materia de derecho de custodia y derecho de visita y devolución de menores*, publicat al BOE en data 24 de juny de 1997, ref. 13738.

DISFUNCIÓ: mesures de contenció

1) DESCRIPCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

D'acord amb l'AESJ, durant els dos mesos de mitjana que els menors immigrants indocumentats no acompanyats es troben en programes o centres, es produeix una contenció del conflicte que, de no afegir-se un moviment efectiu de presa de consciència del menor, i amb ella una presa de mesures el màxim d'acord possible amb les seves expectatives, produeix un trencament del menor amb el programa o centre, i recaiguda al circuit descrit a la primera disfunció estudiada.

2) CAUSA-EFECTE

En l'abordatge del conflicte que s'analitza és necessari generar un moviment creatiu de mesures que permeti la canalització del menor immigrant indocumentat no acompanyat. Tal com s'ha analitzat més amunt el menor ha assolit per la seva pròpia realitat un grau de maduresa i autonomia que implica, per part de l'estat de recepció, la creació de mesures noves, creatives i diverses a les que s'apliquen habitualment als menors autòctons. Segons estudis sociològics l'adolescència dels menors autòctons tendeix a dilatar-se en el temps. L'adolescència dels menors immigrants indocumentats no acompanyats s'escurça

per la necessitat de trobar respostes a la seva situació, tant al Marroc com al país de recepció, en aquest cas, al territori espanyol.

El tracte de contenció, que a més resulta no adaptat a les seves necessitats, actua com a causa de cronificació i de deteriorament de la seva situació sociojurídica.

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

Les línies d'actuació han d'anar encaminades a donar respostes a la seva autonomia, generada no només pel seu entorn cultural i, amb ell, el sociojurídic, sinó per la que es deriva del seu itinerari. En la majoria dels casos, la família d'origen del menor immigrat indocumentat no acompanyat és camperola que en ocasions es veu obligada a abandonar el camp al Marroc per manca de mitjans de supervivència (en ocasions causades per la creixent desertització), fet que provoca una micromigració cap a la ciutat, formant part aleshores d'una franja de població a la qual li és difícil l'obtenció de recursos per sobreviure, el que provoca una migració cap a altres països. Per tant, sovint la imatge de la vida al camp d'aquests menors no és un referent positiu pel que fa a expectatives de vida i actua com a "ombra" dels menors de referència que elaboren la imatge de vida a la ciutat i al camp, i a la fi, com diu el professor Tomàs Vidal, no hi ha millor vacuna que la ciutat... a través d'ella els immigrants assimilen els valors de recepció.

En aquests casos, la seva integració mitjançant l'internament a centres de zones rurals o amb activitats rurals no respon a les seves expectatives, sinó que les frustra i en el decurs de l'estada al centre els menors prenen decisions com la de fugar-se i tornar a intentar una sortida d'acord amb la idea inicial de viure a la ciutat. És necessari, per tant, elaborar un pla d'actuació i objectius d'acord amb criteris educa-

El tracte de contenció actua com a causa de cronificació i de deteriorament de la situació sociojurídica del menor.

Les línies d'actuació han d'anar encaminades a donar respostes a la seva autonomia generada no només pel seu entorn cultural, sinó per la que es deriva del seu itinerari.

La seva integració mitjançant l'internament a centres de zones rurals no respon a les seves expectatives, sinó que les frustra i és necessari elaborar un pla d'actuació i objectius d'acord amb criteris educatius, escoltant el menor.

tius, escoltant el menor (tal com estableixen les lleis marc i els articles de lleis esmentades, a més a més, del que fa referència al principi generalitzat de l'interès superior del menor) i possibilitant una actuació conjunta i a l'uníson entre agents socials i menors, d'aquesta forma la mesura aplicada ja no esdevé únicament en caràcter de contenció.

És l'aprenentatge i la pràctica de l'equilibri entre les mesures educatives i les disciplinàries i de contenció que correspon al procés evolutiu de tot infant i jove, i que, a més a més, en aquest cas, actua com a enzim afavoridor de la integració.

S'ha observat al llarg de l'AESJ que en el cas d'un menor que treballa mentre estudia o es prepara per a una futura inserció laboral, segueix un ritme de vida en la línia de la integració. En un altre cas en el qual s'ha trencat algun d'aquests punts, s'ha desfet l'estabilitat de l'estructura social i educativa del menor, transformant-se en un menor en situació de risc i, fins i tot, en alguns casos, cometent petits delictes. Per tant, és important reiterar, com ha quedat palès al llarg del diagnòstic de l'AESJ, que en el cas en el qual a un menor se li ha aplicat un rigorós pla d'actuació encaminat cap a la inserció laboral, manté el seu equilibri estructural i estable i d'integració en un període de temps relativament dilatat.

També s'ha de destacar la importància de fer ús de dinàmiques creatives i nous mètodes de treball en la línia que ofereix el Pla Interdepartamental per a majors de 18 anys, tal com es fa esment a la part final de l'anàlisi de les disfuncions de caire social i educatiu.

DISFUNCIÓ: complexa normativa aplicable als menors

1) DESCRIPCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

En l'àmbit català el subsistema jurídic aplicable al menor és complex i es troba regulat de forma fragmentada en diversos textos normatius que introdueixen elements d'enrevessament pel que fa a l'expedient jurídicoadministratiu.

Alhora, el sistema jurídic espanyol és complex atès que les comunitats autònomes assumeixen competències en l'àmbit de legislació de menors, la qual cosa provoca desajustaments conceptuals jurídics de complexa interacció.

Cal fer esment que als efectes d'aquest estudi i d'anàlisi d'expedients iniciats a altres comunitats autònomes no s'ha trobat un recull legislatiu actualitzat pel que fa a protecció de menors, on haurien d'estar inclosos els reglaments i normatives de les diverses comunitats, així com les dades d'ubicació i organigrames dels organismes competents.

D'altra banda, la complexa terminologia i estructura jurídicoadministrativa en relació a la normativa aplicable de protecció de menors a la qual se li sobreposa l'embrollat itinerari dels menors de referència, juntament amb la manca de coordinació general tant a Catalunya com a les diverses comunitats autònomes, fa que alguns agents socials que intervenen en el camp dels menors immigrants indocumentats no acompanyats es trobin desorientats en els aspectes jurídics i administratius provocant desencaixos d'actuacions.

2) CAUSA-EFECTE

La dispersió normativa, la manca d'un recull legislatiu espanyol, la problemàtica de la complexitat del

En l'àmbit català el subsistema jurídic aplicable al menor és complex i es troba regulat de forma fragmentada.

Alhora, el sistema jurídic espanyol és complex atès que les comunitats autònomes assumeixen competències en l'àmbit de legislació de menors.

La dispersió normativa és causa de la dificultat d'harmonització i ordenació de les actuacions en general, tant a Catalunya com a d'altres comunitats autònomes, i tant entre agents públics com privats.

Caldria una descripció molt simple i ordenada de l'actuació sociojurídica a dur a terme a fi de retornar la situació a un cert ordre i clarificació jurídicoadministrativa.

circuit i la dificultat que tot això comporta per a la coordinació general és causa de la dificultat d'harmonització i ordenació de les actuacions en general, tant a Catalunya com a d'altres comunitats autònomes, i tant entre agents públics com privats.

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

Si s'elaborés un recull legislatiu de les diverses normatives on alhora es recollissin les dades dels organismes competents, possibilitaria una major eficàcia en l'actuació i aplicabilitat de les mesures en el vulnerable camp de la protecció de menors. Això assentaria les bases cap a la posterior continuïtat de mesures i de l'expedient jurídic administratiu interautonòmic, fent ús del que s'estableix en el Capítol III de la Llei 1/96 de Protección Jurídica del Menor *Medidas y principios rectores de la acción administrativa*, del Título I *De los derechos de los menores*. En aquest sentit es proposa l'ampliació i actualització de la publicació *Legislació estatal i autonòmica sobre protecció dels menors en situació d'alt risc social* publicada pel Departament de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya, edició de 1994.

D'altra banda, caldria una descripció molt simple i ordenada de l'actuació sociojurídica a dur a terme a fi de retornar la situació a un cert ordre i clarificació jurídicoadministrativa als efectes de produir una distribució clara i eficaç de mesures entre tots els agents socials disponibles, així com d'objectius concrets, plans i programes per, en un primer moment, descongestionar el conflicte i, en un segon, treballar-lo "integrat" al circuit normalitzat de protecció de menors, desestigmatitzant, per tant, el col·lectiu, ja que els menors immigrants indocumentats no acompanyats són infants que mereixen igual tracte segons la Llei (art. 7 de la Llei catalana 8/95 de Protecció de Menors Desemparats). En aquest sentit, i als efectes de clarifica-

ció i de coneixement de la situació jurídicoadministrativa dels menors, tant per part de les administracions públiques com d'institucions privades podria servir d'inspiració el punt núm. 21 del qüestionari que s'anexa a l'AESJ, i que ha estat realitzat partint de la legislació vigent.

En qualsevol cas, i tal com estableix l'art. 3.1 de la Llei catalana 37/91 de protecció dels menors desemparats, s'haurien de dictar automàticament les resolucions assumint la tutela dels menors desemparats, alhora que s'estudia la possibilitat d'assumir la tutela ordinària i es duen a terme indagacions tant al país d'origen com al de recepció, permetent així l'abordatge directe de la situació del menor. Als efectes d'una visió completa, vegi's la disfunció *la tutela com a actuació jurídica*. En aquest mateix sentit la Llei espanyola 1/96 de Protección Jurídica del Menor en concordança amb el Codi Civil.

Per tant, en el cas d'un menor procedent d'una altra comunitat autònoma el que s'escauria seria un traspàs de funció tutelar, es trobés la tutela en moment ordinari o no (depenent de la legislació autonòmica que correspongui). Per tant, es proposa la creació d'un escrit de traspàs de funció tutelar interautonòmica amb el corresponent traspàs de l'expedient jurídicoadministratiu al qual s'ha fet referència anteriorment (tal com succeeix amb els expedients generals d'intervenció social).

QÜESTIÓ A TENIR EN COMPTE: legislació i religió, l'Alcorà com a component dels codis legislatius

La legislació marroquina contempla específicament, en el Moudawana, segons constatació duta a terme en l'AESJ, aspectes en concordança amb l'Alcorà. Estat i religió van units en la legislació marroquina, al tractar-se d'un estat confessional que res-

S'haurien de dictar automàticament les resolucions assumint la tutela dels menors alhora que s'estudia la possibilitat d'assumir la tutela ordinària i es duen a terme indagacions tant al país d'origen com al de recepció.

En el cas d'un menor procedent d'una altra comunitat autònoma el que s'escauria seria un traspàs de funció tutelar.

pecta les religions monoteistes (islam, cristianisme i judaisme).

Per exemple, es troba en el Moudawana, en el Llibre 1 *Del Matrimoni*, del Capítol 1er. *Del Noviatge*, en el seu art. 2 una remissió explícita al Capítol 1er. de l'*Alcorà*. En l'art. 205 en matèria d'execució testamentària es fa referència explícita a Déu; en matèria de repudiació matrimonial l'estatut personal fa referència a les especificitats femenines pel que fa a determinar conseqüències civils (art. 47 Moudawana).

Ahora es troben a l'*Alcorà*, tal com estableix J.Vernet en el pròleg, referències com: *El texto revelado es el Corán; la tradición, la sunna, y los comentarios y discusiones de los primeros siglos de su existencia han cristalizado en los complicados sistemas jurídico-religiosos elaborados... o Estas diferencias afectivas desaparecieron borradas por la legislación única con que reguló sus relaciones con las gentes del libro.... o el Corán tendría que ser el código fundamental que regulase la vida de los fieles, y, por consiguiente, había de desarrollar su parte legislativa....* Així, doncs, en l'*ALCORÀ II*, versicle 282 i ss. regula aspectes referits a deutes, testimonis i contractes; en l'*ALCORÀ IV*, versicle 2 i ss. enumera disposicions sobre els orfes; en l'*ALCORÀ V*, versicle 105 i ss. regula aspectes sobre els testaments; etc.

Aquests aspectes, que conformen la cultura jurídica marroquina, tenen transcendència jurídica sobre els menors immigrants indocumentats no acompanyats que fan més complex el treball sociojurídic que recau sobre ells.

Aquest fet és d'importància clau en les actuacions socials, i amb elles les jurídicoadministratives, dutes a terme a l'estat espanyol, ja que en ocasions aspectes del dia a dia dels menors, derivats de la legislació civil del país d'origen, poden ser considerades com a causa de no integració a l'estat de recepció i convertir-se en factors susceptibles de ser considerats

d'augment de conflictivitat i, fins i tot, aparèixer com a motius d'expulsió d'un centre.

Es fa necessària, per tant, l'aplicació de la mateixa proposta de solució del conflicte que l'esmentada en la disfunció *necessitat d'incrementar l'eficàcia dels agents socials*.

És important destacar que en la Disposició Addicional Primera, punt 4 de la Llei 37/91 de Protecció de Menors s'estableix que *les necessitats de l'infant han d'ésser satisfetes, sempre que sigui possible, allà on viu i creix i entre aquells amb qui viu i creix, tenint presents, alhora, el seu benestar material i el seu benestar espiritual*. Cal destacar que la integració i desestigmatització general comporta també l'espiritual, latent en la seva cultura, incloent-hi aspectes d'integració jurídica i en conseqüència socioeducativa.

En aquesta mateixa línia, l'art. 27.3 del Conveni de Nacions Unides sobre els Drets del Nen, de 20 de novembre de 1989, estableix la necessitat de prendre les mesures apropiades per ajudar els pares i altres persones responsables del nen per donar efectivitat al dret del nivell de vida adequat per al seu desenvolupament físic, mental, social i espiritual...; en definitiva, també l'esfera jurídica del país de recepció contempla la integració en el camp espiritual.

Cal destacar que la integració i desestigmatització general comporta també l'espiritual.

QÜESTIÓ A TENIR EN COMPTE: l'accés a la delinqüència: una reflexió sobre les seves causes i les possibles solucions

EL CERCLE VICIÓS

El fet delinqüencial que va associat al conjunt de menors indocumentats que han estat objecte d'estudi en el present informe, és fruit bàsicament d'un cercle viciós que es va retroalimentant constantment.

Com apunta de forma exemplar l'informe d'evolució del Projecte Màrhaba del Casal d'Infants del Ra-

La dinàmica generada per la presència del grup al carrer exerceix una socialització negativa en els nouvinguts i afavoreix la permanència al carrer i a la inadaptació conflictiva dels que ja hi són.

val, la dinàmica generada per la presència del grup (de menors indocumentats) al carrer exerceix una socialització negativa en els nouvinguts i afavoreix la permanència al carrer i a la inadaptació conflictiva dels que ja hi són.

És a dir, els nois que arriben assimilen ràpidament els hàbits i *modus vivendi* (també en molts casos *operandi*) dels que ja hi són, perpetuant de retruc la situació existent d'aquests.

És en aquest cercle viciós on es troba la gènesi de tota la problemàtica, de manera que si s'abordessin i es donessin solucions reals i efectives als nois que estan actualment en el carrer es reduirien al màxim les possibles situacions de risc que afecten avui en dia als nouvinguts.

D'una manera certament simple i superficial si es vol, creiem que la solució passa per aquesta doble intervenció que hauria de tenir lloc en dos moments diferenciats: en un primer moment, caldria donar resposta a la situació dels nois que ja es troben actualment vivint en la nostra ciutat per, en un segon moment, acollir i derivar cap als serveis i recursos que s'hauran dissenyat per al primer grup als que vagin arribant a partir d'aquest moment.

Amb això no es cerca evitar el contacte entre aquests dos grups, simplement s'aposta perquè aquest tingui lloc en un context i unes condicions completament diferents a les actuals. A més a més, si quan arriben els nouvinguts el primer grup ja es troba en una situació normalitzada/ legalitzada, el cercle viciós al qual es feia referència haurà quedat trencat i si encara es produeix qualsevol tipus d'activitat delictiva no es podrà atribuir a aquest.

UNA OPCIO EQUIVOCADAMENT FÀCIL

Quan un menor indocumentat arriba a la ciutat té un limitat ventall de possibilitats per subsistir.

Aquestes opcions consisteixen a fer caritat, treballar en feines d'economia submergida, acudir a serveis socials o entitats sensibilitzades amb la seva situació, o delinquir. És evident que no són les úniques però a grans trets són les més rellevants i interessants de cara al present treball.

Vist això, si en la majoria dels casos estudiats s'opta per la darrera opció és simplement perquè les altres vies no resulten efectives i en conseqüència són descartades. Vegem-ho:

- Els autors no recorden haver vist mai a cap menor del col·lectiu objecte d'estudi del present treball demanant caritat. L'orgull propi, la cultura, la poca disposició a passar hores pidolant per unes poques monedes... poden ser alguns dels possibles motius que expliquin tot això.

- En el cas del treball en economia submergida, la pròpia situació dels menors (sense vivenda, sense papers, en alguns casos sense l'edat legal per treballar al país) ja dificulten el seu accés a aquest. A més a més, també resulta important la manca d'informació, desconeixent moltes vegades l'existència d'aquesta demanda.

- La desconfiança en l'Administració i la desinformació (que ja era present en el punt anterior) són dos dels factors de més rellevància en l'explicació dels motius que impulsen al menor indocumentat a no acudir a uns serveis públics que existeixen i que, amb totes les seves deficiències i punts foscos, li poden resultar útils.

- Seria precipitat i fins i tot demagògic explicar l'accés a la delinqüència com a resultat de l'impossibilitat de subsistir mitjançant alguna de les altres opcions que han estat citades. No obstant, és evident que si hom compta amb 5 o 6 vies per tirar endavant en el dia a dia i a priori ja en descarta la meitat, estarà jugant contra ell mateix.

Quan un menor indocumentat arriba a la ciutat té un limitat ventall de possibilitats per subsistir: fer caritat, treballar en feines d'economia submergida, acudir a serveis socials o delinquir.

■ Si a tot això li sumem l'existència del cercle viciós que es detallava en el primer punt, comptarem amb els suficients arguments per defensar un discurs realista, moderat i coherent.

XIFRES PER A LA REFLEXIÓ

Només en un 13% del total de casos estudiats es té la ferma convicció que no s'ha comès cap tipus de delictes.

En el present treball s'ha detectat activitat delictiva en el 47,9% dels casos estudiats. La xifra ja és en ella mateixa suficientment rellevant, però també ho és el 39,1% dels casos en els quals no sabem si ha tingut lloc aquest tipus d'activitat. Només en un 13% del total es té la ferma convicció que no s'ha comès cap tipus de delictes.

És molt probable que dins d'aquest 39,1% s'ocultin alguns casos que es podrien sumar al ja de per si prou rellevant 47,9%. A manera d'exemple, només cal extrapolar els resultats obtinguts amb els que es citen en el ja indicat informe d'evolució del Projecte Marhaba el qual es basa en l'estudi d'una població completament idèntica a la nostra.

Resulta molt preocupant aquest alt índex de reincidència com també ho és la pobra actuació de les instàncies oficials davant del fenomen d'aquesta criminalitat.

En l'estudi al qual fem referència el 88% del total de la població estudiada ha comès un delictes i el 43% d'aquesta ha reincidit. Resulta molt preocupant aquest alt índex de reincidència com també ho és la pobra actuació de les instàncies oficials davant del fenomen d'aquesta criminalitat.

Però això ja forma part del següent apartat.

L'ADMINISTRACIÓ (NO) MOU FITXA

La pobre actuació de les instàncies oficials que s'apuntava abans és producte de la deficient política d'immigració en general i de menors indocumentats en particular. Així, si és deficient ho és perquè no compta amb un marc legal que li permeti afrontar des d'una altra perspectiva l'actual situació.

En aquest estudi hem detectat que en els casos

en què alguns dels nois han estat internats en un centre de justícia juvenil a resultes d'haver comès un delictes suficientment greu, no s'ha optat per procurar-los a aquests una transició a centres de protecció després de complir les seves respectives condemes.

Ningú pot posar en dubte el fet que si no es fa absolutament res amb el noi durant i després del seu internament en un centre de justícia juvenil és molt probable que aquest pugui reincidir. Això encara es fa més evident quan hom s'adona que el subjecte tornarà amb tota probabilitat amb el seu grup d'iguals en el mateix barri del qual un dia en fou apartat, tornant a incorporar-se d'una forma conscient i interioritzada a l'etern cercle viciós.

En conseqüència, resultaria molt més positiu a nivell social i també a nivell del propi noi procurar-li alternatives durant la seva estada en un centre de justícia juvenil, alguna cosa en la qual creure i il·lusionar-se. No només seria qüestió d'arreglar-li els papers, sinó que de manera simultània se l'hauria de derivar a un centre de protecció o fer-li un seguiment intensiu i posterior a la seva sortida per tal de facilitar-li el seu reingrés en la societat (i no deixar-lo sol en aquest pas vital com per desgràcia es fa actualment).

És a dir, el que cal aquí és enderrocar aquestes contraproductes polítiques de rentar-se les mans (o les de *laissez faire, laissez passer*) i substituir-les per unes d'actives i sensibilitzades que alhora defugin d'estèrils paternalismes.

És possible que en aquest procés alguns dels subjectes es mostrin rebels, poc col·laboradors o comprensiblement desconfiats. En aquests casos caldrà dissenyar uns programes de tractament en els quals es prioritzi la gradual conscienciació del noi defugint així del fàcil i poc efectiu recurs disciplinari (o limitant l'aplicació d'aquest al màxim per evitar que es transformi en un procés traumàtic).

En els casos en què alguns dels nois han estat internats en un centre de justícia juvenil no s'ha optat per procurar-los una transició a centres de protecció.

Quant al consum de drogues detectat, majoritàriament substàncies inhalants, no es pot parlar d'un factor criminògen atès el poc cost econòmic i atesos els efectes "passius" que van associats al seu consum.

Afortunadament, el procés de desintoxicació és bastant fàcil i poc traumàtic.

THE DRUGS DON'T WORK

En el consum de drogues que s'ha detectat en l'estudi dels casos, al tractar-se en la majoria d'aquests de substàncies inhalants no es pot parlar d'un factor criminògen atès el poc cost econòmic que comporta el seu consum.

A més a més, atès els efectes "passius" que van associats al seu consum resulta impossible (com sí que es fa en moltes altres drogues) al·legar en una causa judicial que el noi ha comès el delicte pel qual es troba processat estant sota els efectes de la substància o que l'origen del delicte es trobava en la necessitat de costejar-se aquesta.

Afortunadament, el procés de desintoxicació és bastant fàcil i poc traumàtic. En la població que estudiem, aquest tractament només serà útil i efectiu si al mateix temps de realitzar-se s'aborden frontalment totes les altres problemàtiques que van associades a aquests nois. En cas contrari, només estarem tapant un forat i continuant deixant al descobert els altres.

UN CAMÍ A OBRIR, UN REpte DE FUTUR

El fet que la tipologia delictiva se centri fonamentalment en petits furtis i robatoris posa en evidència que aquests són una font de subsistència en el dia a dia.

Malauradament, tenim poques dades respecte a la naturalesa dels robatoris i les que tenim no són gaire optimistes: la majoria d'ells són robatoris amb violència i intimidació (penes de 2 a 5 anys de presó sense perjudici de les que se'n puguin derivar d'altres delictes que concorrin amb el de robatori).

En la resta dels casos ens trobem amb algunes causes de lesions i només dues de delictes contra la salut pública.

Ateses les característiques i la situació actual del

col·lectiu, creiem oportú fer constatar aquí la necessitat que les autoritats apostin/fomentin l'aplicació de les mesures penals alternatives com a forma d'execució de la pena, aplicada conjuntament amb una tutela i seguiment del jove infractor.

Si el pas per un centre de justícia juvenil d'un menor autòcton ja és dubtosament útil i eficaç, encara ho serà menys en un subjecte forani que, a més a més, acostuma a no tenir casa, parents i recursos que l'esperin quan surti d'aquest (una altra qüestió seria, com ja hem vist, canviar les polítiques d'aquests centres).

En aquest sentit, resultaria indiscutiblement beneficiós per a totes les parts que l'Administració es posés en contacte amb entitats i associacions sensibilitzades amb temes d'immigració i joves (tals com ONG, plataformes, moviments juvenils, associacions del barri, etc.) per tal que aquestes, mitjançant un conveni de cooperació o quelcom afí, poguessin involucrar-se en l'execució de les mesures penals alternatives i en la reinserció dels menors.

Simplificant en excés, podem concloure dient que la primera hauria d'ocupar-se de la part burocràtica i de crear/cercar recursos i infraestructures. A les segones els tocaria bàsicament garantir o facilitar l'accés a la integració social del subjecte alhora que actuarà com a catalitzador de la conscienciació social inherent a aquest procés.

Només així, amb la participació de l'Administració i d'aquest conjunt d'agents socials, podrem tenir una mínim d'esperança, quan la teòrica funció de la pena passi a la pràctica i l'etern cercle viciós es trenqui definitivament.

Ateses les característiques del col·lectiu, creiem oportuna l'aplicació de les mesures penals alternatives conjuntament amb una tutela i seguiment del jove infractor.

DISFUNCIÓ: desajustament d'expectatives

1) DESCRIPCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

Hi ha un desajustament entre expectatives dels menors quan arriben a Europa i les possibilitats existents de treballar.

Desajustament entre expectatives dels menors quan arriben a Europa, amb els recursos i les possibilitats existents en relació a la manca d'un treball previ en el país d'origen, per a la preparació del menor a l'hora d'emigrar.

2) CAUSA-EFECTE

Al Marroc famílies molt nombroses, que provenen del medi rural, viatgen concretament a la ciutat en busca de millors condicions de vida i d'una feina. Tanmateix, aquestes expectatives no es compleixen i deleguen en els menors de referència les funcions parentals, com ara les de recerca d'una feina per tal d'aportar quelcom econòmic a la llar familiar.

Davant de la impossibilitat de complir els desitjos, aquests menors d'entre 15-17 anys decideixen embarcar-se en un viatge que els ha d'aportar tot el que el seu país no els dóna; decideixen emigrar a Europa. Es dirigeixen a França, però han de passar per Espanya.

L'arribada d'aquests menors a Espanya és traumàtica, no tenen referents, desconeixen el sistema, la llengua, perden el contacte amb les seves famílies i aquestes desconeixen l'estat, si més no el vertader estat, del seu fill.

Els seus objectius es veuen frustrats quan arriben a Espanya i troben la realitat de ser menors, amb el consegüent tràmit de tutela i ingrés en un centre.

Es produeix un xoc entre les necessitats del menor i el recurs que se'ls ofereix.

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

La situació en la qual ens trobem és la següent: davant d'aquesta arribada cal plantejar: com s'ha d'organitzar l'arribada del menor de referència, de manera que pugui ser controlada amb un mínim de coneixements del lloc on es dirigeixen, uns objectius i llocs on assolir-los.

Cal una estructuració de recursos i serveis en relació amb el país d'origen per preparar l'arribada d'aquests menors, dissenyant un programa per dur a terme des del mateix Marroc, de quins són els menors que volen viatjar, saber quins objectius, itinerari ha de seguir, programar la temporalitat de l'estada, els contactes amb la família, etc.

Per a la realització d'això cal establir una via de comunicació i negociació amb els serveis que hi ha al país d'origen dels menors, i, posteriorment, una coordinació periòdica per informar de la situació en què es troben aquests menors en cada fase del seu procés d'inserció sociolaboral.

Per això cal realitzar viatges i fer un programa des del mateix Marroc, com un programa d'intercanvis temporals per anar acoblant-se a una ciutat europea i amb uns mínims coneixements del sistema i de la llengua.

Cal una estructuració de recursos i serveis en relació amb el país d'origen dissenyant un programa per dur a terme des del mateix Marroc.

Cal establir una via de comunicació i negociació amb els serveis que hi ha al país d'origen dels menors i, posteriorment, una coordinació periòdica.

DISFUNCIÓ: manca d'una xarxa de suport familiar i comunitari

1) DESCRIPCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

Manca d'una xarxa de suport familiar que enquadri un entorn de protecció, seguretat a aquests menors que es troben en un medi que els és desconegut. La no existència de xarxes de suport comunitàries de membres del mateix col·lectiu envers els menors no acompanyats.

2) CAUSA-EFECTE

Quan tots aquests menors decideixen emprendre un viatge amb l'objectiu de prosperar, inserir-se laboralment, perden en la majoria o en la totalitat dels casos els contactes amb la família d'origen que es queda al Marroc amb l'esperança que aquest fill pugui assolir els seus objectius, i els pugui oferir suport econòmic, i en un futur, fins i tot, un sostre on reagrupar-se.

La família desconeix l'itinerari del menor des de l'arribada i alhora al menor li és molt difícil contactar-hi a causa de la manca de recursos propis, econòmics i als provocats pel desconeixement del medi i entorn en el qual es troba (llengua, circuit de serveis socials...).

La manca d'uns referents familiars que puguin oferir una protecció a aquest menor o en el seu cas el desconeixement de com gestionar les emocions dicotòmiques que aquest contacte pot despertar, fan que hagi de desenvolupar uns mecanismes d'autodefensa per subsistir en un medi que li és hostil, i que no li ofereix els recursos que ell creia que existien.

Aquests mecanismes van lligats al consum de substàncies tòxiques, actes delictius que els iclouen en un cercle de vida de carrer i una permanència d'exclusió, tal com cal veure a la qüestió *l'accés a la delinqüència...*, anteriorment exposada.

Un dels principals dubtes en la intervenció amb aquests menors és la poca influència que té la pròpia comunitat establerta al lloc d'immigració, així com el poc suport que aquests menors reben de la seva col·lectivitat. Moltes vegades aquest suport el rep de forma desviada i els menors entren en un procés d'explotació laboral per màfies establertes al territori de les comunitats autònomes, i es dificulta d'aquesta forma l'entrada del menor als recursos normalitzats d'atenció a la infància.

Un dels principals dubtes en la intervenció amb aquests menors és la poca influència de la seva comunitat establerta al lloc d'immigració i el poc suport que reben de la seva col·lectivitat.

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

Facilitar els contactes familiars una vegada el menor és aquí. Servei de trucades a la família i acompanyament i suport per a la gestió emocional posterior de les mateixes. Aquests contactes familiars aportarien: afectivitat, suport emocional, sistema de creences, valors, arrels, sentit del viatge, de seguretat, autoestima...

Alhora, si es millora la coordinació entre els agents socials que intervinguin a les comunitats autònomes, tal com es tracta a la disfunció corresponent, i els serveis del país d'origen del menor, tal com s'explicita a la primera disfunció, es facilitaria la comunicació entre les famílies les quals sabrien quin és el procés del seu fill, on viu, què fa.

Treballant conjuntament amb les famílies marroquines ja residents a la ciutat, amb representants culturals d'aquesta població, educadors magrebís que esdevindrien referents vàlids per a aquests menors, en una etapa inicial, ja que no els faria sentir desemparats i sense que ningú pogués entendre les seves intencions i experiències de vida.

Cal contactar amb la comunitat de famílies magrebines que viuen a la ciutat⁴, perquè siguin possibles acollidores d'aquests menors en una primera etapa (tal com es tracta en disfuncions anteriors). Fer una valoració del per què actualment no acullen a menors del seu mateix país de procedència (potser tenen por a no tenir el suport de les administracions i l'entorn en general, mitjançant assessorament, suport en el procés d'integració del menor en la família, i econòmic), i en una segona etapa crear una xarxa de famílies de procedència autòctona per tal de facilitar la integració en la dinàmica de vida espanyola (tenint en compte l'anàlisi estrictament jurídic d'aplicabilitat d'aquestes mesures).

Cal realitzar un treball de sensibilització sobre la

Caldria facilitar els contactes familiars una vegada el menor és aquí amb un servei de trucades a la família i amb acompanyament i suport per a la gestió emocional posterior.

D'existir, les plataformes de suport del col·lectiu facilitarien l'acollida del menors i la seva vinculació amb els serveis d'atenció.

problemàtica d'aquests menors en les comunitats establertes als territoris de les comunitats autònomes, que serveixin com a mesura de detecció, control i suport per als menors nouvinguts. Aquestes plataformes de suport del col·lectiu facilitarien l'acollida del menors i la seva vinculació amb els serveis d'atenció al menor de cada comunitat autònoma.

DISFUNCIO: dificultat, continuïtat i transitorietat del treball sobre el menor per l'establiment d'aquest en diverses comunitats autònomes

1) DESCRIPCIÓ DE LA DISFUNCIO

Establiment dels menors en les diferents comunitats autònomes amb la consegüent dificultat que això suposa a l'hora de garantir la continuïtat d'un pla de treball individualitzat amb cada menor. Les actuacions socials que es realitzen sobre els menors de caràcter transitori, no hi ha possibilitat d'intervenir de forma continuada amb ells.

2) CAUSA-EFECTE

Quan un menor és localitzat i identificat en una comunitat autònoma, ingressa en un centre on es realitza un estudi i diagnòstic de la seva situació psicosocial, per tal d'accedir posteriorment a l'assumpció de la tutela per part de l'Administració.

Aquest procediment és lent i suposa: no es compleixen les expectatives del menor quan arriba a Espanya, és a dir, no aconsegueix l'objectiu immediat d'una inserció laboral i aquest fet contribueix a la desmotivació del menor, el qual no entén ni participa del procés o itinerari que s'ha dissenyat per ell. Com a conseqüència, aquest es fuga, i apareix posteriorment en una altra comunitat autònoma, en la qual es

desconeix la intervenció que s'ha fet anteriorment i s'intenta començar de nou, amb l'agreujant que el menor ja ha desenvolupat mecanismes i té eines per fugir del sistema i submergir-se en la vida de carrer.

Els menors que inicien un procés migratori per la nostra península no s'estableixen definitivament en cap comunitat autònoma, al contrari, canvien de lloc d'estada contínuament i amb molta celeritat, la qual cosa dificulta una atenció continuada sobre les seves problemàtiques i necessitats. De la mateixa forma, aquests menors que han estat subjecte d'intervenció de les administracions en diverses vegades, arriben a dominar l'estructura de suport oferta i la fan servir per als seus interessos (tal com es descriu en disfuncions anteriors), dificultant, doncs, la intervenció educativa. La manca de criteris de coordinació entre les diferents comunitats autònomes, i les diferències entre la legislació de protecció a la infància entre cada una d'elles, encara dificulta més la intervenció, i provoca que aquesta hagi d'iniciar-se cada cop que el menor entra en el circuit d'atenció a la infància, sense tenir en compte les anteriors intervencions que s'han dut a terme amb el mateix menor de referència.

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

Regular el trànsit migratori mitjançant la creació d'un únic expedient d'identificació del menor, el qual podria crear-se en el primer moment d'arribada. Això implica un esforç de coordinació i comunicació entre les diferents comunitats autònomes. Aquest fet contribuiria, a més a més, a l'estalvi d'inversió en tots els aspectes (metodològic i econòmic).

Les fugues provoquen que el menor hagi de viure una sèrie d'experiències en les quals ha de realitzar la recerca de recursos en el propi carrer per subsistir. La possibilitat de poder accedir a aquests menors, que s'agrupen per donar-se suport entre ells, davant

Els menors que inicien un procés migratori per la nostra península no s'estableixen definitivament en cap. Canvien de lloc d'estada contínuament i amb molta celeritat.

La manca de criteris de coordinació entre les diferents comunitats autònomes i les diferències entre la legislació de protecció a la infància dificulten més la intervenció.

Caldria regular el trànsit migratori mitjançant la creació d'un únic expedient d'identificació del menor, el qual podria crear-se en el moment d'arribada.

la manca de vincles externs i/o familiars que els protegeixin, és molt difícil, ja que ells esdevenen referents per ells mateixos.

La imposició d'un referent extern pot crear rebuig, i és per aquest motiu que s'hauria d'incloure en els equips un educador de procedència magrebina, que conegui bé les arrels dels menors, perquè connecti amb les seves vivències i que els pugui acompanyar i ajudar a codissenyar un pla de treball amb cadascun d'ells, establint una relació i vincle educatiu que permeti uns pactes i compromisos presos de comú acord.

És necessari crear una coordinació entre les diferents comunitats autònomes que es veuen afectades pel problema dels menors immigrants indocumentats no acompanyats, establint estratègies conjuntes d'intervenció sobre el col·lectiu, de forma que es realitzi una intervenció globalitzadora sobre el problema dels menors no acompanyats. La creació d'un recurs d'atenció als menors ambulant que pugui actuar sobre la totalitat del territori espanyol permetria realitzar un seguiment dels menors i una intervenció més íntegra sobre ells, aquest equip multidisciplinari podria observar l'evolució dels menors i de la seva problemàtica i agilitzar l'entrada en funcionament dels recursos més adients per a cada situació, ja que els menors que arriben a la comunitat autònoma de Catalunya provenen d'un procés migratori que ha passat per diferents intervencions en d'altres comunitats autònomes, una intervenció que queda paralitzada per la fuga dels menors del recurs o per la seva migració a una altra comunitat autònoma. El coneixement d'aquestes intervencions pels agents socials que hi intervenen posteriorment és un dels elements necessaris per a una correcta intervenció sobre la situació del menor.

DISFUNCIÓ: percepció negativa dels recursos

1) DESCRIPCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

Per mitjà de tot el que s'ha exposat el menor desenvolupa una percepció negativa dels recursos que s'ofereixen, ja que més enllà d'aconseguir una inserció laboral, el procés acaba essent una mesura de contenció mancada d'un pla viable d'inserció.

2) CAUSA-EFECTE

Tan bon punt el menor de referència ingressa a centres veu minvades les seves possibilitats d'expansió laboral, i les possibilitats d'obtenir uns ingressos amb els quals oferir suport a la seva família que està esperant notícies del seu èxit a la somniada "Europa de les possibilitats".

És molt probable que la vivència d'estar en un centre, més enllà de suposar tenir un sostre, una protecció del medi, sigui tancar les portes a una etapa del viatge.

Alhora, en aquest centre es realitza una observació i un diagnòstic de les seves situacions i el procés, en moltes ocasions, és molt lent i no arriben a ser ni tan sols tutelats per l'organisme competent, atès que abans han optat de nou per la fuga.

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

Crear un Programa d'Inserció, que inclogui la formació, però que ofereixi possibilitats reals de feina en empreses i plans d'ocupació. Aquest programa ha d'estar coordinat amb el país d'origen, i incloure, per exemple, l'aprenentatge de la llengua.

Per altra banda, la idea anteriorment esmentada, del fet que l'educador sigui del mateix país d'origen

que el menor, facilitaria la comunicació i les possibilitats d'establir pactes i compromisos, treballant conjuntament per assolir l'objectiu d'inserció laboral, tot realitzant la recerca d'una formació adequada als desitjos i les possibilitats de cadascun dels menors immigrants indocumentats no acompanyats.

El vincle educatiu, que podria establir aquest referent, possibilitaria, alhora que pogués explicar al menor quin és el sistema del país on resideix actualment, quins recursos hi ha, com funcionen i per què funcionen. Possiblement, si el circuit és explicat per algú amb legitimitat, algú de confiança, la vivència, la percepció negativa pugui transformar-se a poc a poc en positiva, i facilitar així la integració.

DISFUNCIÓ: manca o no adequació de recursos al país d'origen i de recepció

1) DESCRIPCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

Manca o no adequació de recursos d'atenció a la infància en el país d'origen, no només pel que fa justícia, sinó també, i especialment, pel que fa al sistema de protecció dels menors marroquins.

Inadequació dels recursos existents d'atenció als menors per acollir les necessitats i expectatives dels menors no acompanyats.

De vegades no s'actua exercint una actuació educativa. La no possessió de papers, que certifiquin l'edat real del menor, és presa en ocasions com a motiu per evitar una intervenció protectora.

2) CAUSA-EFECTE

Els menors que arriben de forma irregular al nostre país ho fan partint d'unes característiques comunes, com és la necessitat de trobar una feina estable que els permeti aportar diners a l'economia familiar.

Aquesta necessitat de prosperar econòmicament els porta a emprendre una aventura que en la majoria dels casos no té un final positiu.

En aquesta ideació de migració intervenen diferents factors que cal tenir en compte. El menor que emigra ho fa amb el propòsit d'establir-se laboralment, ja que la situació del mercat laboral al país d'origen no li permet fer-ho allí. Sovint es tracta de menors que provenen del món rural i que emigren a la ciutat a la recerca de feina, però que tampoc en troben allà. En aquest moment a la ciutat és quan comencen la vida al carrer i comparteixen amb d'altres menors la mateixa situació. Així s'inicia la ideació de l'emigració vers Europa, fomentada en gran part per l'imaginari cultural existent sobre una Europa rica i pròspera i amb facilitat per a una resposta laboral.

El grau de desorientació que pateixen els menors a l'arribada a Barcelona o a qualsevol altre punt de les diverses comunitats autònomes, junt amb la descoordinació dels recursos existents a la xarxa bàsica d'atenció al menor, provoca que moltes vegades aquests hagin d'anar d'un recurs a un altre, no podent establir en cap d'ells un referent estable que els permeti acomodar la seva nova situació i la seva història. La impossibilitat de mantenir un treball educatiu individualitzat amb aquests menors (per la manca d'espais de relació, la inestabilitat dels menors en els recursos existents i la manca de recursos i figures educatives) provoca que aquests visquin els recursos d'atenció com un element que merma les seves possibilitats d'inserció laboral, acabant així amb el perill de poder caure en mans de màfies que els poden explotar laboralment, o realitzant activitats d'economia submergida o, en el seu cas, activitats il·legals.

La inadequació o desajustament entre necessitats i recursos, provoca unes conseqüències a dues bandes. En primer lloc, la fuga dels menors dels recur-

sos, quan veuen que aquell sistema no els permet assolir els objectius inicials del seu trànsit migratori i que dificulta les seves possibilitats per a inserir-se laboralment. Igualment, la vivència que tenen els nois de les poques possibilitats que tenen els centres per a normalitzar i legalitzar la seva situació a Espanya, els fa desconfiar de les actuacions que es puguin dur a terme dintre d'aquest marc institucional.

Tanmateix, la impotència de les institucions per a normalitzar la situació dels menors, es veu incrementada quan aquests arriben a la majoria d'edat legal, i surten dels centres sense haver normalitzat la seva situació. Esdevenen de nou immigrants il·legals al nostre país, però aquesta vegada sense poder ser atesos sota un sistema de protecció de menors i, per tant, amb possibilitats de ser repatriats al seu país d'origen.

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

Per tal de prevenir des del mateix punt d'origen la possibilitat que els infants i joves s'embarquin en un viatge que moltes vegades té com a final la vida al carrer, cal treballar de forma conjunta amb les administracions de serveis socials i atenció a la infància de les zones originàries dels menors.

Aquesta coordinació entre els serveis d'ambdós països pot ajudar a minvar el nombre d'infants que es veuen abocats a iniciar un procés migratori. L'atenció a les necessitats de la infància en el propi medi ha de ser una de les accions prioritàries en la intervenció sobre aquest fenomen migratori. Per això cal dotar de recursos els canals de comunicació entre les diferents entitats que treballen sobre aquest col·lectiu al mateix temps que s'intensifica l'aportació formativa sobre els agents socials que hi intervenen (tal com es fa referència tant en els *drets marc* com en altres disfuncions esmentades anteriorment).

Cal possibilitar la coordinació dels esforços dels diferents agents educatius en l'atenció als menors. Establir els criteris de derivació del menor als diferents serveis existents, així com enfortir la xarxa de recursos de protecció al menor per tal de poder donar una resposta individualitzada a cadascun dels casos que es presenten.

Cal establir un expedient únic de cadascun dels menors, tal com es fa referència a altres disfuncions esmentades, assignant de la mateixa forma un referent únic i estable en la intervenció amb els menors. Això demana una major coordinació entre les Administracions i entitats que hi treballen i una major mobilitat dels agents educatius que formen part del procés.

Cal que les intervencions educatives que es porten a terme des de les diferents entitats de protecció de menors, en referència als menors immigrants indocumentats no acompanyats, incrementin els esforços per regular la situació dels menors, oferint la possibilitat real de normalitzar els papers i aconseguir els permisos de treball i residència, sempre abans que els menors hagin d'iniciar un procés de desinternament del centre. Aquesta mesura permetria oferir als menors una alternativa real a la vida al carrer, molt més lliure i amb recompenses molt més immediates. De no ser així, no poden accedir a cursos ocupacionals reglats, no poden accedir a cap mena de feina, llogar un pis o una habitació i estan constantment sotmesos al risc d'una detenció i de l'ingrés en una comissaria, que sovint acabarà amb la seva expulsió de l'Estat espanyol. No tenir papers els fa també més vulnerables als abusos de poder i les agressions, abusos que, sovint, no són denunciats a causa de la por i la indefensió que pateixen.

DISFUNCIÓ: socialització a partir de la vida al carrer

1) DESCRIPCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

Els menors se socialitzen a través de la vida al carrer.

2) CAUSA-EFECTE

La falta de recursos que facilitin l'acollida a l'arribada del menor a la comunitat autònoma, provoca que aquests estableixin punts d'informació sobre el territori. Aquest coneixement del territori es realitza a través de la visió d'altres menors arribats al mateix territori o d'adolescents i joves del mateix col·lectiu instal·lats a la comunitat autònoma. Aquest coneixement parcialitzat i desviat sobre la realitat del territori provoca que els menors comencin la vida al carrer, realitzant activitats delictives per tal de subsistir.

Aquests joves pernocten al carrer i sense documentació, això fa que siguin subjectes d'alt risc per a l'exclusió social, ja que cauen sota el control de màfies i entren de ple en el món de la delinqüència, que en una situació en què no poden treballar es perfila òbviament com l'única possibilitat per a sobreviure. Un dels principals problemes de salut que pateixen és el consum de tòxics, en especial cola i dissolvents inhalats. Pensem que en aquestes circumstàncies el consum de tòxics té sovint una finalitat de tipus ansiolític en nois sotmesos a condicions de vida altament estressants i frustrants.

Per a més informació vegi's la qüestió *l'accés a la delinqüència...*

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

Cal iniciar un treball d'acollida i d'acompanyament amb aquests menors que arriben a les comunitats

autònomes, per tal de facilitar el seu trànsit cap a la incorporació social i vital en els recursos normalitzats de la xarxa d'atenció a la infància. La figura de l'educador o l'educadora de carrer juga aquí un paper fonamental, per tal d'establir els vincles d'apropament al col·lectiu i iniciar un procés d'orientació vers la seva plena autonomia i integració social. Tota comunitat autònoma té un lloc d'arribada on els menors novins van a buscar informació sobre les possibilitats del territori (en l'àmbit laboral, de regularització de papers...), és aquí on la figura educativa de l'acollida ha d'estar present per tal d'iniciar un procés educatiu amb els menors de referència.

L'acollida dels menors hauria de contemplar els següents passos:

- Generar apropaments: intervenció/ mediació.
- Pla d'atenció assistencial urgent, ràpida i gratuïta.
- Trets identificadors bàsics:
 - Diferenciar entre major i menor de 18 anys.
 - Diferenciar entre major i menor de 16 anys.
 - Conèixer si té família, la seva posició i el nivell de relació.
- Resolució de tutela si es tracta d'un menor sense referents familiars.
- Pla de relació familiar i integració en nucli familiar.
- Pla de treball individual per aconseguir la integració social progressiva.
- Integració social real: documentació i autonomia d'acord amb l'edat i la responsabilitat.

DISFUNCIÓ: estructura del desemparament

1) DESCRIPCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

Absència de cap estructura d'ajuda que no passi pel desemparament.

2) CAUSA-EFECTE

Les mesures establertes per tal de poder intervenir sobre els menors de referència es basen en el principi del desemparament, no oferint-se en realitat cap altre tipus de possibilitat d'intervenció que l'ingrés d'aquest en un centre residencial d'acció educativa.

Tanmateix, el desemparament d'aquests menors pot ser vist com parcial i ambigu. Els menors es troben sense cap referent familiar, nuclear o extens, en el seu lloc de residència, però alhora les famílies d'origen són conscients i moltes vegades han donat suport a la decisió del menor d'emigrar del país d'origen. Aquests menors no tenen consciència d'haver patit un procés de desemparament ni de desprotecció, cosa que dificulta el treball educatiu en centres, on els agents educatius treballen a partir de la premissa de fer conscients de la història de desprotecció als menors.

Les actuacions dutes a terme pels educadors, per tant, no s'acomoden a la realitat historicobiogràfica dels menors que atenen.

3) PROPOSTA DE SOLUCIÓ DE LA DISFUNCIÓ

En tot cas cal actuar paral·lelament en dues vies: la primera, aplicant la diversitat de mesures contemplades en les lleis i exposades en anterior disfuncions, i la segona, estudiant, estructurant i aplicant altres tipus de recursos que no contemplin forçosament el desemparament dels menors, habilitant estructures de suport comunitari i institucional.

En aquest últim sentit cal establir programes que fomentin l'autonomia dels joves sense crear una dependència total de l'administració tals com plans interdepartamentals, pisos assistits per a joves, etc. on aquests menors puguin normalitzar la seva situació,

adoptant les estructures mentals pròpies del context cultural d'on han emigrat i no ser tractats com a infants desemparats o maltractats quan en realitat no ho són o, com a mínim, no ho són en un primer moment.

ANNEX I. **PROJECTE D'ATENCIÓ JURÍDICOSOCIAL D'INFANTS** **I JOVES IMMIGRATS INDOCUMENTATS** **NO ACOMPANYATS.** **QÜESTIONARIS**

1. PRIMER QÜESTIONARI:

DADES PERSONALS

Nom

Lloc de naixement Tànger
 Altres

Referent familiar a Espanya	Sí	Grau de parentiu
	Situació	Regular
		Irregular

	No	
Referent familiar al país d'origen	Sí	Grau de parentiu

Documentació	Certificat de naixement
	Empadronament
	Autorització pares
	Passaport
	Permís de residència

Observacions

RECORREGUT

Arribada	Quan?
	Com?
	Per on?
	Quantes vegades?

Centres d'acollida a altres comunitats autònomes	Sí	Quin?	
		Quant temps?	
		Fuga del centre?	
		Actuacions jurídiques?	Sí
			No
	No		

Centres d'acollida a Catalunya	Sí	Quin?
		Quant temps?
		Fuga del centre?
	No	
Tràmits realitzats	Cap	
	Permís de residència	Data
	Tutela	Data

SITUACIÓ ACTUAL

Alta al CASAL

Baixa al CASAL	Data
	Motiu

S'ha pogut establir contacte amb el país d'origen?	Sí
	No

Situació del noi:

Observacions:

PROPOSTA D'ACTUACIÓ JURÍDICOSOCIAL

Propostes jurídiques d'acord amb la legislació catalana

Propostes jurídiques d'acord amb la legislació d'altres comunitats autònomes

Propostes jurídiques d'acord amb la legislació internacional

Altres propostes jurídiques convenientes

Proposta d'actuació amb autoritats competents

Proposta d'actuació jurídicosocial a reforçar

Proposta d'actuació jurídicosocial amb el país d'origen

2. SEGON QÜESTIONARI

NÚM. EXP: _____

DADES PERSONALS

1.- Nom: _____

2.- Edat: ☐ 12-14
☐ 15-16
☐ 17-18
☐ 19.....

3.- Gènere: ☐ Femení
☐ Masculí

4.- Lloc de naixement: ☐ Tànger
☐ Algèria
☐ Tetuan
☐ Altres _____

5.- Referent familiar a Espanya: ☐ Sí
☐ No
☐ NS/NC

6.- En cas de resposta afirmativa, grau de parentiu:

☐ Pare / Mare
☐ Germà
☐ Oncle
☐ Cosí
☐ Altres _____

7.- Situació jurídica: ☐ Regular
☐ Irregular
☐ NS/NC

8.- Referent familiar al país d'origen: ☐ Sí
☐ No

9.- En cas de resposta afirmativa, grau de parentiu:

- ☐ Pare / Mare
- ☐ Germà
- ☐ Oncle
- ☐ Cosí
- ☐ Altres _____

10.- Documentació disponible:

- ☐ Certificat de naixement
- ☐ Empadronament
- ☐ Autorització pares
- ☐ Passaport
- ☐ Permís de residència
 - ☐ Vigent
 - ☐ Caducat
- ☐ NS/NC
- ☐ Altres _____

11.- Observacions:

RECORREGUT

- 12.- Any d'arribada a Espanya:
☐ 1994	☐ 1999
☐ 1995	☐ 2000
☐ 1996	☐ 2001
☐ 1997	☐ NS/NC
☐ 1998	

- 13.- Mitjà d'arribada:
- ☐ Autocar
 - ☐ Ferry
 - ☐ Avió

14.- País de procedència diferent al país d'origen:

- ☐ França
- ☐ Itàlia
- ☐ Altres _____

15.- Primera localitat de referència a Espanya:

☐ Algeciras	☐ Granada
☐ Alacant	☐ Madrid
☐ Barcelona	☐ Málaga
☐ Burgos	☐ Sant Sebastià
☐ Ceuta	☐ Sevilla
☐ Córdoba	☐ NS/NC
☐ Girona	

16.- Nombre d'entrades a territori espanyol:

- ☐ Entrada única
- ☐ Dues entrades
- Lloc _____ Motiu _____
- Lloc _____ Motiu _____
- ☐ Tres entrades
- Lloc _____ Motiu _____
- Lloc _____ Motiu _____
- Lloc _____ Motiu _____
- ☐ Quatre entrades.
- Lloc _____ Motiu _____
- Lloc _____ Motiu _____
- Lloc _____ Motiu _____
- Lloc _____ Motiu _____
- ☐ Diverses _____

17.- Ha estat a centres d'acollida a altres comunitats autònomes: ☐ Sí ☐ No

18.- En cas de resposta afirmativa detalli les següents variables:

☐ Madrid, Centro de Acogida Manzanares

- Temps _____
- Sortida del centre ☐ Fuga ☐ Altres _____
- Actuació jurídica ☐ No ☐ Sí
- Quines?
- ☐ Passaport
- ☐ Permís de residència
- ☐ Repatriació
- ☐ Tutela
- ☐ Altres _____

☐ Madrid, Centro de Concepción Arenal

Temps _____
Sortida del centre ☐ Fuga ☐ Altres _____
Actuació jurídica ☐ No ☐ Sí _____
Quines?
☐ Passaport
☐ Permís de residència
☐ Repatriació
☐ Tutela
☐ Altres _____

☐ Ceuta, Centro de Menores San Antonio

Temps _____
Sortida del centre ☐ Fuga ☐ Altres _____
Actuació jurídica ☐ No ☐ Sí _____
Quines?
☐ Passaport
☐ Permís de residència
☐ Repatriació
☐ Tutela
☐ Altres _____

☐ Burgos, Centro de Menores

Temps _____
Sortida del centre ☐ Fuga ☐ Altres _____
Actuació jurídica ☐ No ☐ Sí _____
Quines?
☐ Passaport
☐ Permís de residència
☐ Repatriació
☐ Tutela
☐ Altres _____

☐ Algeciras, Centro de Cobra

Temps _____
Sortida del centre ☐ Fuga ☐ Altres _____
Actuació jurídica ☐ No ☐ Sí _____
Quines?
☐ Passaport
☐ Permís de residència
☐ Repatriació
☐ Tutela
☐ Altres _____

☐ Màlaga, Centro de los Capuchinos y Torremoreno.

Temps _____
Sortida del centre ☐ Fuga ☐ Altres _____
Actuació jurídica ☐ No ☐ Sí _____
Quines?
☐ Passaport
☐ Permís de residència
☐ Repatriació
☐ Tutela
☐ Altres _____

☐ Granada, Centro Bermúdez Castro

Temps _____
Sortida del centre ☐ Fuga ☐ Altres _____
Actuació jurídica ☐ No ☐ Sí _____
Quines?
☐ Passaport
☐ Permís de residència
☐ Repatriació
☐ Tutela
☐ Altres _____

☐ Almería, Centro de Menores

Temps _____
Sortida del centre ☐ Fuga ☐ Altres _____
Actuació jurídica ☐ No ☐ Sí _____
Quines?
☐ Passaport
☐ Permís de residència
☐ Repatriació
☐ Tutela
☐ Altres _____

☐ Sevilla, Centro de Menores

Temps _____
Sortida del centre ☐ Fuga ☐ Altres _____
Actuació jurídica ☐ No ☐ Sí _____
Quines?
☐ Passaport
☐ Permís de residència
☐ Repatriació
☐ Tutela
☐ Altres _____

☐ València, Centre de Menors

Temps _____
Sortida del centre ☐ Fuga ☐ Altres _____
Actuació jurídica ☐ No ☐ Sí _____
Quines?
☐ Passaport
☐ Permís de residència
☐ Repatriació
☐ Tutela
☐ Altres _____

☐ Còrdova, Centro de Menores

Temps _____

Sortida del centre ☐ FugaActuació jurídica ☐ No☐ Altres _____☐ Sí

Quines?

☐ Passaport☐ Permís de residència☐ Repatriació☐ Tutela☐ Altres _____☐ Toledo, Centro de Menores

Temps _____

Sortida del centre ☐ FugaActuació jurídica ☐ No☐ Altres _____☐ Sí

Quines?

☐ Passaport☐ Permís de residència☐ Repatriació☐ Tutela☐ Altres _____☐ Málaga, Casa Hermano

Temps _____

Sortida del centre ☐ FugaActuació jurídica ☐ No☐ Altres _____☐ Sí

Quines?

☐ Passaport☐ Permís de residència☐ Repatriació☐ Tutela☐ Altres _____

19.- Ha estat a centres d'acollida a Catalunya:

☐ Sí☐ No

20.- En cas de resposta afirmativa:

☐ Centre de Manresa _____

Temps d'estada _____

Sortida del centre

- ☐ Fuga
- ☐ Trasllat a pensió
- ☐ Acolliment en família pròpia
- ☐ Acolliment en família aliena
- ☐ Centre d'internament / Centre penitenciari

☐ Centre de Collserola _____

Temps d'estada _____

Sortida del centre

- ☐ Fuga
- ☐ Trasllat a pensió
- ☐ Acolliment en família pròpia
- ☐ Acolliment en família aliena
- ☐ Centre d'internament / Centre penitenciari

Centre de _____

Temps d'estada _____

Sortida del centre

- ☐ Fuga
- ☐ Trasllat a pensió
- ☐ Acolliment en família pròpia
- ☐ Acolliment en família aliena
- ☐ Centre d'internament / Centre penitenciari

Centre de _____

Temps d'estada _____

Sortida del centre

- ☐ Fuga
- ☐ Trasllat a pensió
- ☐ Acolliment en família pròpia
- ☐ Acolliment en família aliena
- ☐ Centre d'internament / Centre penitenciari

Centre de _____

Temps d'estada _____

Sortida del centre

- ☐ Fuga
- ☐ Trasllat a pensió
- ☐ Acolliment en família pròpia
- ☐ Acolliment en família aliena
- ☐ Centre d'internament / Centre penitenciari

21.- En el cas que hi hagi hagut actuació jurídica, especificar:

		Persona / Entitat instant	
☐	Passaport / Visat	_____	
☐	Permís de residència	_____	
☐	Permís de treball, en el seu cas	_____	
☐	Repatriació	_____	
☐	Expedient de desemparament		
☐	Incoació de l'expedient		Data _____
☐	Informes tècnics	☐ Mèdics ☐ Socials ☐ Educatius ☐ Psicològics ☐ Policials ☐ Estudi família pròpia ☐ Estudi família extensa ☐ Estudi família aliena	_____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
☐	S'ha escoltat al menor/jove	☐ Sí ☐ No	
☐	Han comparegut pares/guardadors	☐ Sí ☐ No	
☐	Proposta tècnica de mesures de protecció	☐ Sí ☐ No	
	Quines _____		
☐	Declaració de desamparament		
☐	Guarda administrativa temporal		
☐	Acolliment simple en família		
☐	Acolliment simple en institució		
☐	Tutela	☐ DGAi	☐ Família
☐	NS/NC		
☐	Altres _____		

SITUACIÓ ACTUAL

22.- Actualment el menor/jove viu a:

☐	Centres d'acolliment	
☐	Centre d'acolliment de la DGAi	Quin? _____
☐	Centre d'acolliment d'altres entitats públiques	Quin? _____
☐	Centre d'acolliment d'entitats privades	Quin? _____
☐	Centres residencials d'acció educativa (CRAE)	
☐	CRAE de la DGAi	Quin? _____
☐	CRAE d'altres entitats públiques	Quin? _____
☐	CRAE d'altres entitats privades	Quin? _____
☐	Centres horitzontals/verticals	

- ☐ Pisos assistits
- ☐ Llars funcionals
- ☐ Acol·liment
 - ☐ Simple en família pròpia
 - ☐ Simple en família extensa
 - ☐ Simple en família aliena
 - ☐ Autòctona
 - ☐ Estrangera
- ☐ Pensió
- ☐ Carrer
- ☐ Centres d'internament / Centre penitenciari

23.- S'han realitzat gestions amb el país d'origen: ☐ Sí
☐ No

24.- En cas de resposta afirmativa,

A) Amb qui

- ☐ Família d'origen
- ☐ Serveis Socials d'origen
- ☐ Altres organismes _____

B) Instant

- ☐ DGAJ
- ☐ Serveis Socials de recepció
- ☐ Entitats privades

25.- Acudeix a un Centre de Dia?

- ☐ Sí
- ☐ No

Quin? _____

26.- En el cas que sigui el Casal dels Infants del Raval està en situació:

- ☐ D'alta al programa Màrhaba
Data de l'alta _____
- ☐ De baixa al programa Màrhaba
Data de la baixa _____
Motiu de la baixa _____

27.- S'ha objectivat activitat delictiva al llarg del procés? ☐ Sí
☐ No
☐ NS/NC

28.- En cas de resposta afirmativa:

A) Número de causes

☐ 1

☐ 2 a 4

☐ 5 a 7

☐ 8 o més

B) Tipologia delictiva

☐ Delictes contra les persones

☐ Delictes contra la propietat

☐ Delictes contra l'autoritat

☐ Altres _____

29.- Observacions:

PROPOSTA D'ACTUACIÓ JURÍDICOSOCIAL

30.- Propostes jurídiques d'acord amb la legislació catalana:

31.- Propostes jurídiques d'acord amb la legislació d'altres comunitats autònomes:

32.- Propostes jurídiques d'acord amb la legislació internacional:

33.- Altres propostes jurídiques convenients:

34.- Proposta d'actuació amb autoritats competents:

35.- Proposta d'actuació jurídicosocial a reforçar:

36.- Proposta d'actuació sociojurídica amb el país d'origen:

ANNEX II. REFERÈNCIES

1. LEGISLACIÓ

Llei 9/1988, de 15 de juliol, del Codi de Família.

Llei 37/1991, de 30 de desembre, sobre mesures de protecció dels menors desemparats i de l'adopció.

Llei 8/95, de 27 de juliol, d'atenció i protecció dels Infants i els Adolescents i de modificació de la Llei 37/1991, de 30 de desembre, sobre mesures de Protecció dels Menors Desemparats i de l'Adopció.

Decret 372/2000, de 21 de novembre, d'estructuració de la Direcció General de l'Atenció al Menor.

Decret 62/ 2001, de 20 de febrer, de modificació parcial del Decret 2/ 1997, de 7 de gener, pel qual s'aprova el Reglament de Protecció dels Menors Desemparats i de l'Adopció.

Decret 2/1997, de 7 de gener, pel qual s'aprova el Reglament de Protecció dels Menors Desemparats i de l'Adopció.

Ley Orgánica 1/ 1996, de 15 de Enero, de Protección Jurídica del Menor, de modificación parcial del Código Civil y de la Ley de Enjuiciamiento Civil.

Ley Orgánica 4/2000, de 11 de Enero, sobre Derechos y Libertades de los Extranjeros en España y su Integración Social.

Ley Orgánica 8/2000, de 22 de Diciembre, de reforma de la Ley Orgánica 4/2000, de 11 de Enero, sobre Derechos y Libertades de los Extranjeros en España y su Integración Social.

Ley Orgánica 5/2000, de 12 de Enero, reguladora de la Responsabilidad Penal de los Menores.

Resolución de 17 de Abril de 2001, de la Delegación del Gobierno, para la Extranjería y la Emigración, por la que se dispone la publicación del acuerdo del Consejo de Ministros del día 30 de Marzo de 2001, por el que se aprueba el programa global de regulación y coordinación de la Extranjería y la Emigración.

Convención sobre los Derechos del Niño, Nueva York 20 de Noviembre de 1989.

Convenio Europeo sobre el ejercicio de los Derechos de los Niños, Estrasburgo, 25 de Enero de 1996.

Resolució del Consejo de la Unión Europea 97/ C 221/ 03, de 26 de Junio de 1997, relativa a los menores no acompañados nacionales de países terceros

Resolució del Parlamento Europeo referente a la Convención sobre los Derechos del Niño, 1990.

Resolució del Parlamento Europeo sobre una Carta Europea de Derechos del Niño, 1992.

Resolució del Parlamento Europeo sobre Medidas de Protección de Menores en la Unión Europea, 1997.

Resolució del Parlamento Europeo sobre los Derechos del Niño, 1997.

Resolució del Parlamento Europeo, sobre malos tratos infligidos a los menores, 1986.

MOUDAWANA, Codi de l'Estatut Personal i de Successions, editat per Sochepress-Université, 2000-2001.

2. DOCUMENTACIÓ

Butlletí núm. 22 de Justidata, "*Evolució i Característiques dels Menors en Risc Social*", editat pel Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya.

Butlletí núm. 25 de Justidata, *El Maltractament d'Infants a Catalunya. Quants. Com. Per què*, editat pel Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya.

Informe del Síndic de Greuges al Parlament, de 27 de març de 2001, Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya núm. 165.

Proposició no de llei sobre l'establiment de mesures per tutelar tots els menors desemparats a Catalunya, Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya núm. 161.

Informe d'Evolució del Projecte Marhaba, del Casal dels Infants del Raval, gener de 2001.

Informe que presenten les organitzacions SOS Racisme i Médicos Sin Fronteras, sobre la situació de los Menores no Acompañados, según la regulación establecida en la Legislación de extranjería y en la Ley del Menor, y propuesta para la inclusión en el Reglamento del desarrollo de la Ley Orgánica 8/2000 de reforma de la Ley 4/2000, sobre Derechos y Libertades de los Extranjeros en España y su Integración Social.

Legislació estatal i autonòmica sobre Protecció dels Menors en situació d'Alt Risc Social, directora, Eulàlia Creus i Farré, Departament de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya, febrer de 1994.

Conceptes bàsics de la pàgina d'Internet de la Generalitat de Catalunya del Departament de Justícia, d'atenció al menor.

El CORAN, prólogo y traducción de J. Vernet, editorial Óptima, edición de 1999.

Guidelines on Policies and Procedures in dealing with Unaccompanied Children Seeking Asylum.

Separated Children in Europe Programme Statement of Good Practice, editado por Save the Children y la UNHCR.

NOTES

1. Prenem en consideració les diferents tipologies de centres de menors contemplades en les lleis i el reglament 2/97.
2. Per *Persona/entitat Instant* entenem la que ha tramitat el document en qüestió, ja sigui per tenir assumida la guarda i custòdia, o bé per convenis de col·laboració amb altres entitats.
3. Servei d'Assessorament Tècnic Especialitzat en el Diagnòstic de Menors Immigrants Indocumentats.
4. Pel que fa a declaracions de desemparament, si bé no consten de forma explícita, les dades en referència a la tutela fan suposar que s'ha procedit a declarar formalment el desemparament al menys en 14 casos.
5. És de destacar que l'associació sociocultural Ibn Batuta va dur a terme un programa per famílies acollidores així com per acompanyament comunitari.

COL·LECCIÓ FINESTRA OBERTA

1. Collectiu Ronda RCCL. *Immigració i estrangeria: l'estat de la qüestió*. 99 pp. Març 1998.
2. Enric Marín i Joan Manuel Tresserras. *Seguiment de l'impacte social de les tecnologies de la informació i la comunicació (1/3)*. 56 pp. Maig 1998.
3. Fundació CIREM. Jaume Funes (coord.), Quim Casals, Oriol Homs, Xavier Martínez, Ferran Miquel, Neus Roca i Jaume Trilla. *Proposta de mesures davant la desigualtat d'èxit a l'ESO*. 88 pp. Juny 1998.
4. Salvador Cardús amb la col·laboració de Lluís Tolosa. *La premsa diària a les Illes Balears, el País Valencià i Catalunya (1976-1996)*. 122 pp. Març 1998.
5. Enric Marín i Joan Manuel Tresserras. *Seguiment de l'impacte social de les tecnologies de la informació i la comunicació (2/3)*. 75 pp. Octubre 1998.
6. Oriol Alsina i Roger Sunyer. *Informe sobre la Banca ètica a Europa*. 74 pp. Novembre 1998.
7. M. José Montón i Montse Solerdecoll. *Experiències socioeducatives amb adolescents nouvinguts*. 46 pp. Febrer 1999.
8. Carme Mayol i Eugènia Salvador. *Materials de lectura fàcil*. 85 pp. Març 1999.
9. Francesc Deó, Marisa Abad, Encarna Larrey i Francesc Notó. *Un dia en la vida d'un nen. Un dia en la nostra vida*. 77 pp. (Quadern del professor) i 105 pp. (Quadern de l'alumne). Febrer 1999.
10. Enric Marín i Joan Manuel Tresserras. *Seguiment de l'impacte social de les tecnologies de la informació i la comunicació (3)*. 67 pp. Maig 1999.
11. Marta Casas i Núria Casas en col·laboració amb Cristina Cerdà, Anna Montells i David Picó. *Projecte d'educació musical de La Lluna Blava*. 121 pp. Novembre 1999.
12. Grup d'Estudis sobre els Drets dels Immigrants de la Universitat de Barcelona. *Les proposicions de reforma de la Llei d'estrangeria*. 77 pp. Setembre 1999.
13. Jaume Funes i Fina Rifà (coord.). *Adolescents i dificultats socials a l'escola*. 98 pp. Febrer 2000.

14. Laura Giménez i Laia Pineda. *La recerca social en l'administració local: una via d'aprofundiment de la democràcia*. 72 pp. Març 2000.
15. Moisès Amorós, Ferran Camps i Xavier Pastor. *Mediació comunitària i gestió alternativa de conflictes a Catalunya. Una guia per a la governabilitat*. 91 pp. Abril 2000.
16. Miquel Casanovas i Alfons Formariz. *Educació de persones adultes i immigració extracomunitària*. 62 pp. Maig 2000.
17. ECOCONCERN. Robert González (coord.). *Processos participatius en la gestió d'espais naturals*. 94 pp. Juny 2000.
18. Ana Escobar, Coro Luengo i M. José Pérez. *Aula d'acollida per a alumnes nouvinguts de l'IES Ramon de la Torre*. 92 pp. Desembre 2000.
19. Marta Comas (coord.). *L'atenció als menors immigrants no acompanyats a Catalunya. Anàlisi de la realitat i propostes d'actuació*. 210 pp. Gener 2001.
20. Marta Comas i Jaume Funes. *Educadores i educadors de carrer: de l'opció ideològica a l'opció tecnicometodològica*. 107 pp. Gener 2001.
21. Equip d'Anàlisi Política de la UAB i Fundació Jaume Bofill. *Informe sobre la consulta ciutadana per a la revisió del Pla General d'Ordenació Urbanística de Cardedeu*. 110 pp. Febrer 2001.
22. Antoni Segura (coord.), Pilar Comes, Santiago Cucurella, Andreu Mayayo i Francesc Roca. *Els llibres d'història, l'ensenyament de la història i altres històries*. 125 pp. Juliol 2001.